

**T.C.
MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI
Ortaöğretim Genel Müdürlüğü**

**ORTAÖĞRETİM
GİRİŞİMCİLİK DERSİ
ÖĞRETİM PROGRAMI**

ANKARA-2009

İÇİNDEKİLER

TÜRK MİLLÎ EĞİTİMİNİN AMAÇLARI

TÜRK MİLLÎ EĞİTİMİNİN TEMEL İLKELERİ

1. GİRİŞ	7
2. PROGRAMIN VİZYONU	8
3. PROGRAMIN YAKLAŞIMI	8
4. PROGRAMIN YAPISI	10
4.1. GİRİŞİMCİLİK DERSİNİN AMAÇLARI	12
4.2. TEMEL BECERİLER	12
4.3. ÖĞRENME VE ÖĞRETME STRATEJİ, YÖNTEM VE TEKNİKLERİ.....	14
4.4. ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME	28
4.5. GİRİŞİMCİLİK DERSİNİN DİĞER DİSİPLİNLERLE İLİŞKİSİ	33
4.6. ÖĞRENME VE ÖĞRETME SÜRECİ İLE İLGİLİ TEMEL İLKELER.....	33
4.7. PROGRAMIN UYGULANMASINA İLİŞKİN AÇIKLAMALAR	35
4.8. GİRİŞİMCİLİK DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMININ ÜNİTELERİ VE AÇILIMLARI.....	36
4.9. GİRİŞİMCİLİK DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMININ KAZANIMLARI, ETKİNLİK İPUÇLARI VE AÇIKLAMALARI	39
4.10.ETKİNLİK ÖRNEKLERİ	47

EKLER

Ek-1: ÖRNEK ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME FORMLARI.....	74
Ek-2: TERİMLER SÖZLÜĞÜ	90

TÜRK MİLLÎ EĞİTİMİNİN AMAÇLARI

I – Genel amaçlar:

Madde 2 – Türk Millî Eğitiminin genel amacı, Türk Milletinin bütün fertlerini,

1. (Değişik: 16.6.1983 - 2842/1 md.) Atatürk inkılap ve ilkelerine ve Anayasada ifadesini bulan Atatürk milliyetçiliğine bağlı; Türk Milletinin millî, ahlaki, insani, manevi ve kültürel değerlerini benimseyen, koruyan ve geliştiren; ailesini, vatanını, milletini seven ve daima yüceltmeye çalışan, insan haklarına ve Anayasanın başlangıcındaki temel ilkelere dayanan demokratik, laik ve sosyal bir hukuk Devleti olan Türkiye Cumhuriyetine karşı görev ve sorumluluklarını bilen ve bunları davranış haline getirmiş yurttaşlar olarak yetiştirmek;

2. Beden, zihin, ahlak, ruh ve duygu bakımlarından dengeli ve sağlıklı şekilde gelişmiş bir kişiliğe ve karaktere, hür ve bilimsel düşünme gücüne, geniş bir dünya görüşüne sahip, insan haklarına saygılı, kişilik ve teşebbüse değer veren, topluma karşı sorumluluk duyan; yapıcı, yaratıcı ve verimli kişiler olarak yetiştirmek;

(1) a) Bu Kanunda geçen "temel eğitim" deyimini 16.6.1983 tarih ve 2842 sayılı Kanunla getirilen ek 1 inci maddeyle "ilköğretim" olarak değiştirilmiş ve metne işlenmiştir.

b) Bu Kanunda birlikte veya ayrı ayrı geçen "ilkokul" ve "ortaokul" ibareleri, 16.8.1997 tarih ve 4306 sayılı Kanunun 8 inci maddesiyle "ilköğretim okulu" olarak değiştirilmiş ve metne işlenmiştir.

3. İlgi, istidat ve kabiliyetlerini geliştirerek gerekli bilgi, beceri, davranışlar ve birlikte iş görme alışkanlığı kazandırmak suretiyle hayata hazırlamak ve onların, kendilerini mutlu kılacak ve toplumun mutluluğuna katkıda bulunacak bir meslek sahibi olmalarını sağlamak;

Böylece bir yandan Türk vatandaşlarının ve Türk toplumunun refah ve mutluluğunu artırmak; öte yandan millî birlik ve bütünlük içinde iktisadi, sosyal ve kültürel kalkınmayı desteklemek ve hızlandırmak ve nihayet Türk Milletini çağdaş uygarlığın yapıcı, yaratıcı, seçkin bir ortağı yapmaktır.

II – Özel amaçlar:

Madde 3 – Türk eğitim ve öğretim sistemi, bu genel amaçları gerçekleştirecek şekilde düzenlenir ve çeşitli derece ve türdeki eğitim kurumlarının özel amaçları, genel amaçlara ve aşağıda sıralanan temel ilkelere uygun olarak tespit edilir.

TÜRK MİLLÎ EĞİTİMİNİN TEMEL İLKELERİ

I – Genellik ve eşitlik:

Madde 4 – Eğitim kurumları dil, ırk, cinsiyet ve din ayrımı gözetilmeksizin herkese açıktır. Eğitimde hiçbir kişiye, aileye, zümreye veya sınıfa imtiyaz tanınmaz.

II – Ferdin ve toplumun ihtiyaçları:

Madde 5 – Millî eğitim hizmeti, Türk vatandaşlarının istek ve kabiliyetleri ile Türk toplumunun ihtiyaçlarına göre düzenlenir.

III – Yöneltilme:

Madde 6 – Fertler, eğitimleri süresince, ilgi, istidat ve kabiliyetleri ölçüsünde ve doğrultusunda çeşitli programlara veya okullara yöneltilerek yetiştirilirler.

(Değişik: 16.8.1997 - 4306/3 md.) Millî eğitim sistemi, her bakımdan, bu yöneltmeyi gerçekleştirecek biçimde düzenlenir. Bu amaçla, ortaöğretim kurumlarına, eğitim programlarının hedeflerine uygun düşecek şekilde hazırlık sınıfları konulabilir.

Yöneltilmede ve başarının ölçülmesinde rehberlik hizmetlerinden ve objektif ölçme ve değerlendirme metodlarından yararlanılır.

IV – Eğitim hakkı:

Madde 7 – İlköğretim görmek her Türk vatandaşının hakkıdır.

İlköğretim kurumlarından sonraki eğitim kurumlarından vatandaşlar ilgi, istidat ve kabiliyetleri ölçüsünde yararlanırlar.

V – Fırsat ve imkan eşitliği:

Madde 8 – Eğitimde kadın, erkek herkese fırsat ve imkan eşitliği sağlanır.

Maddi imkanlardan yoksun başarılı öğrencilerin en yüksek eğitim kademelerine kadar öğrenim görmelerini sağlamak amacıyla parasız yatılılık, burs, kredi ve başka yollarla gerekli yardımlar yapılır.

Özel eğitime ve korunmaya muhtaç çocukları yetiştirmek için özel tedbirler alınır.

VI – Süreklilik:

Madde 9 – Fertlerin genel ve mesleki eğitimlerinin hayat boyunca devam etmesi esastır.

Gençlerin eğitimi yanında, hayata ve iş alanlarına olumlu bir şekilde uymalarına yardımcı olmak üzere, yetişkinlerin sürekli eğitimini sağlamak için gerekli tedbirleri almak da bir eğitim görevidir.

VII – Atatürk İnkılap ve İlkeleri ve Atatürk Milliyetçiliği:

Madde 10 – (Değişik: 16.6.1983 - 2842/2 md.)

Eğitim sistemimizin her derece ve türü ile ilgili ders programlarının hazırlanıp uygulanmasında ve her türlü eğitim faaliyetlerinde Atatürk inkılap ve ilkeleri ve Anayasada ifadesini bulmuş olan Atatürk milliyetçiliği temel olarak alınır. Millî ahlak ve millî kültürün bozulup yozlaşmadan kendimize has şekli ile evrensel kültür içinde korunup geliştirilmesine ve öğretilmesine önem verilir.

Millî birlik ve bütünlüğün temel unsurlarından biri olarak Türk dilinin, eğitimin her kademesinde, özellikleri bozulmadan ve aşırılığa kaçılmadan öğretilmesine önem verilir; çağdaş eğitim ve bilim dili halinde zenginleşmesine çalışılır ve bu maksatla Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu ile iş birliği yapılarak Mili Eğitim Bakanlığınca gereken tedbirler alınır.

VIII – Demokrasi eğitimi:

Madde 11 – (Değişik: 16.6.1983 - 2842/3 md.)

Güçlü ve istikrarlı, hür ve demokratik bir toplum düzeninin gerçekleşmesi ve devamı için yurttaşların sahip olmaları gereken demokrasi bilincinin, yurt yönetimine ait bilgi, anlayış ve davranışlarla sorumluluk duygusunun ve manevi değerlere saygının, her türlü eğitim çalışmalarında öğrencilere kazandırılıp geliştirilmesine çalışılır; ancak, eğitim kurumlarında Anayasada ifadesini bulan Atatürk milliyetçiliğine aykırı siyasi ve ideolojik telkinler yapılmasına ve bu nitelikteki günlük siyasi olay ve tartışmalara karışılmasına hiçbir şekilde meydan verilmez.

IX – Laiklik :

Madde 12 – (Değişik: 16.6.1983 - 2842/4 md.)

Türk millî eğitiminde laiklik esastır. Din kültürü ve ahlak öğretimi ilköğretim okulları ile lise ve dengi okullarda okutulan zorunlu dersler arasında yer alır.

X – Bilimsellik:

Madde 13 – Her derece ve türdeki ders programları ve eğitim metotlarıyla ders araç ve gereçleri, bilimsel ve teknolojik esaslara ve yeniliklere, çevre ve ülke ihtiyaçlarına göre sürekli olarak geliştirilir.

Eğitimde verimliliğin artırılması ve sürekli olarak gelişme ve yenileşmenin sağlanması bilimsel araştırma ve değerlendirmelere dayalı olarak yapılır.

Bilgi ve teknoloji üretmek ve kültürümüzü geliştirmekle görevli eğitim kurumları gereğince donatılıp güçlendirilir; bu yöndeki çalışmalar maddi ve manevi bakımından teşvik edilir ve desteklenir.

XI – Planlılık:

Madde 14 – Millî eğitimin gelişmesi iktisadi, sosyal ve kültürel kalkınma hedeflerine uygun olarak eğitim - insan gücü - istihdam ilişkileri dikkate alınmak suretiyle, sanayileşme ve tarımda modernleşmede gerekli teknolojik gelişmeyi sağlayacak mesleki ve teknik eğitime ağırlık verecek biçimde planlanır ve gerçekleştirilir.

Mesleklerin kademeleri ve her kademenin unvan, yetki ve sorumlulukları kanunla tespit edilir ve her derece ve türdeki örgün ve yaygın mesleki eğitim kurumlarının kuruluş ve programları bu kademelere uygun olarak düzenlenir.

Eğitim kurumlarının yer, personel, bina, tesis ve ekleri, donatım, araç, gereç ve kapasiteleri ile ilgili standartlar önceden tespit edilir ve kurumların bu standartlara göre optimal büyüklükte kurulması ve verimli olarak işletilmesi sağlanır.

XII – Karma eğitim:

Madde 15 – Okullarda kız ve erkek karma eğitim yapılması esastır. Ancak eğitimin türüne, imkan ve zorunluluklara göre bazı okullar yalnızca kız veya yalnızca erkek öğrencilere ayrılabilir.

XIII – Okul ile ailenin iş birliği:

Madde 16 – (Değişik: 10.11.2004-5257/1 md.)

Eğitim kurumlarının amaçlarının gerçekleştirilmesine katkıda bulunmak için okul ile aile arasında iş birliği sağlanır.

Bu amaçla okullarda okul-aile birlikleri kurulur. Okul-aile birlikleri, okulların eğitim ve öğretim hizmetlerine etkinlik ve verimlilik kazandırmak, okulların ve maddî imkânlardan yoksun öğrencilerin zorunlu ihtiyaçlarını karşılamak üzere; aynî ve nakdî bağışları kabul edebilir, maddî katkı sağlamak amacıyla sosyal ve kültürel etkinlikler ve kampanyalar düzenleyebilir, okulların bünyesinde bulunan kantin, açık alan, salon ve benzeri yerleri işlettirebilir veya işletebilirler. Öğrenci velileri hiçbir surette bağış yapmaya zorlanamaz.

Okul - aile birliklerinin kuruluş ve işleyişi, birlik organlarının oluşturulması ve seçim şekilleri, sosyal ve kültürel etkinliklerden sağlanan maddî katkılar, bağışların kabulü, harcanması ve denetlenmesi ile kantin, açık alan, salon ve benzeri yerlerin işlettirilmesi veya işletilmesinden sağlanan gelirlerin dağıtım yerleri ve oranları, harcanması ve denetlenmesine dair usul ve esaslar, Millî Eğitim ve Maliye bakanlıklarınca müştereken hazırlanacak yönetmelikle düzenlenir.

Okul - aile birliklerinin gelirleri her türlü vergi, resim ve harçtan muaftır.

XIV – Her yerde eğitim:

Madde 17 – Millî eğitimin amaçları yalnız resmi ve özel eğitim kurumlarında değil, aynı zamanda evde, çevrede, işyerlerinde, her yerde ve her fırsatta gerçekleştirilmeye çalışılır.

Resmi, özel ve gönüllü her kuruluşun eğitimle ilgili faaliyetleri, Millî Eğitim amaçlarına uygunluğu bakımından Millî Eğitim Bakanlığının denetimine tabidir.

1. GİRİŞ

Girişimci insan olgusu ekonomik değerlerin oluşturulmasında en önemli üretim faktörlerinin başında gelir. Girişimci sürekli olarak tatmin edilmemiş insan ihtiyaçlarını gözleyip, yeni talepler oluşturan, talepteki değişimleri zamanında fark ederek gerekli uyumu sağlayan, teknolojik gelişmeleri de dikkate alarak kaynakları toplayıp yatırımları gerçekleştiren, rekabetten kaçmayan, riski seven, sorumluluk üstlenmekten zevk duyan kişidir. Girişimci insan, atak, cesur, icat edici, analitik düşünebilen ve rekabeti varlığın temel şartlarından biri olarak kabul eden kişidir. Bir başka tanımla girişimci bilinenleri en iyi yapan ve hünelerine aklını da katan, olağan ve olağan dışı koşullarda işgücü ve sermaye kaynaklarını verimli biçimde kullanacak önlemleri düşünen, analiz eden, plânlayan, yürürlüğe koyan, uygulayan ve sonuçlarını denetleyebilen kişidir. Böyle kişilerin varlığı gelişmiş ülkelerde sürekli farklılaşmayı ve inovasyonu beraberinde getirirken sürdürülebilir gelişmenin de temelini oluşturur. Gelişmekte olan ülkeler açısından ise kalkınmanın ve gelişmenin temel unsurudur. Bu bakımdan düşünüldüğünde, Türkiye’de girişimciliğin ilköğretim ve orta öğretim kademelerinde öğrencilere yeni bir fırsat olarak sunulması da girişimciliğin kendisidir. Dolayısıyla Milli Eğitim Bakanlığı önemli bir girişimcilik örneği sergileyerek girişimcilik dersini ilk ve orta öğretim kurumlarında uygulamaya geçirerek eğitimde tarihi bir girişimcilik örneği göstermiştir.

Girişimcilikle ilgili en temel yanlış, girişimciliği sadece yukarıda tanımlandığı gibi görmektir. Girişimcilik sadece ticari bir anlam taşımaz. Sosyal girişimcilik, akademik girişimcilik, sanatsal girişimcilik, stratejik girişimcilik, iç girişimcilik, kadın girişimciliği gibi başka girişimcilik türleri de vardır. Bir grup öğrencinin okulunda bir kulüp kurması, bir ev hanımının evinde çorap örmesi ve satması, bir grup işadamlarının işadamları derneği kurması, bir köyde tarımla veya hayvancılıkla ilgili kooperatif kurulması, bir okulda ihtiyaç sahiplerine dağıtılmak üzere kırtasiye yardımı toplanması, toplumsal yaşamda tatmin edilemeyen insan ihtiyaçlarını karşılamak üzere çeşitli kâr amacı gütmeyen organizasyonlar düzenlenmesi birer girişimcilik örneğidir. Bu tür örnekler elbette çoğaltılabilir. Ticari girişimcilik ekonomik gelişme için ne kadar önemli ise sosyal girişimcilik de sosyal gelişme için o kadar önemlidir. Çünkü uluslararası bir tanıma göre girişimcilik fırsatları görme ve bu fırsatları değerlendirmedir. Fırsat ticari olabileceği gibi sosyal de olabilir.

Şunu unutmamak gerekir ki toplumda yaşayan tüm bireyler bir şekilde girişimci olabilmek potansiyeline sahiptir. O halde girişimciliği ticari alana sıkıştırmak haksızlıktır. Eğitim kurumlarında özellikle ilköğretim ve ilköğretim öncesi dönemde çocuklara girişimcilik ruhu kazandırılmalıdır. Bu dönemdeki öğrencilere yönelik, ticari girişimcilikten ziyade kendini ifade edebilme, bazı fırsatları görebilme, kaynakları bir araya getirebilme, proje geliştirme ve uygulama, okulunda yenilikler veya inovasyon yapabilme, çeşitli organizasyonlar düzenleyebilme kazanımları üzerinde durulmalıdır. Ortaöğretim döneminde ise öğrenciler bu temel üzerine inşa edilecek bir ticari girişimcilik eğitimi almalıdır. Ortaöğretim kurumlarındaki girişimcilik dersleri daha ziyade ticari girişimcilik temelli olmalıdır. Çünkü ortaöğretime geçemeyen öğrenciler için öğrenim hayatı kısmen tamamlanmış olmaktadır. Bu aşamadan sonra sadece istihdam edilmeyi bekleyen bireyler yerine birilerini istihdam etmeyi amaçlayan bireyler yetiştirilmelidir. Ülkemizdeki mevcut şartlar dikkate alındığında işsizlik önemli bir problemdir. Ortaöğretim kurumundan mezun olan bir genç için iş bulmak gerçekten güçtür. Ortaöğretim kurumunun son sınıfındaki bir genç “üniversite sınavını kazanamazsam şu işi yapabilirim” diyebilmelidir. Bu program da buna istinaden geliştirilmiş ticari girişimcilik temelli bir programdır.

Ticari girişimcilik temelde 5 aşamada gerçekleşir. Birinci aşama, fırsatları belirleme veya keşfetmedir. İkinci aşama, bir iş fikri bulma ve iş fikrini plâna dökmedir. Üçüncü aşama, gerekli kaynakları sağlamadır. Dördüncü aşama, geliştirilen iş fikrinin girişime dönüştürülmesidir. Son aşama ise girişimin sonuçlarının alınmasıdır. Bu programın, dikkatli bir gözle değerlendirildiğinde, bu 5 temel aşamaya uygun olarak geliştirildiği görülecektir.

Ekonomik yaşamda iş çeşitliliğinin ve istihdamın artması ancak girişimcilerin katkıları ile mümkündür. Her geçen yıl dünyanın bir pazar alanı haline gelmesi, küresel gelişmeler, ülkelerarası ekonomik sınırların ortadan kalkması ülkemiz için çok önemli fırsatları beraberinde getirmektedir. Türkiye'nin jeopolitik ve konjonktürel konumu ülkemiz girişimcileri için son derece önemli bazı potansiyel yatırım fırsatlarını ortaya çıkarmaktadır. Bu fırsatları yakalayabilen ve değerlendirebilen “genç” profili hepimizin önemli hedeflerinden biri olmalıdır. Ülkemiz insanının sayısız yaratıcı ve inovatif fikirleri dikkate alındığında bunları yatırıma dönüştürebilecek girişimcilere ihtiyaç olduğu muhakkaktır. Fırsatları keşfetme veya yakalama çoğu bireyde bulunabilecek bir özellik iken bunu yatırıma dönüştürmek sadece girişimcilere has bir özelliktir. Ülkemizin her bölgesinde çok sayıda fırsat keşfeden birey varken bunu hayata geçirme gayretinde olan girişimci sayısı azdır. Fırsatları yakalayabilen bireylerin varlığı girişimciler için önemlidir. Bu iki özelliğin, yani fırsatları keşfetme ve bunları hayata geçirmenin, tek kişide toplanması ideal bir durumdur.

Her iş dalında olduğu gibi girişimciliğin de elbette bazı zorlukları ve dezavantajları bulunmaktadır. Ancak girişimci bunların üstesinden gelmeyi başaran kişidir. Bazı riskleri dikkate alarak ve bu engelleri aşılması gerekli bir kilometre taşı olarak değerlendirmek gerekir. Bu duygu ve düşüncelerle ortaöğretim kurumları için hazırlanan bu programın ülkemize ve öğrencilerimize yararlı olmasını temenni ediyoruz.

2. PROGRAMIN VİZYONU

Girişimcilik programı, disiplinler arası bir anlayışla geliştirilmiştir. Günümüzde artık bilim dalları arasındaki ilişkiler yakınlaşmıştır. Bu nedenle bu programda bu yaklaşım esas alınmıştır. İkinci olarak girişimcilik programı Türkiye'nin mevcut durumu, potansiyeli ve ihtiyaçları çerçevesinde geliştirilmiştir. Türkiye'de ortaöğretim kurumlarında öğrenim gören öğrencilerin ancak ¼'ünün üniversite giriş sınavlarında başarılı olarak üniversite eğitime devam ettiği dikkate alındığında girişimcilik dersinin önemi daha da iyi anlaşılacaktır. Ayrıca ulusal kalkınma ve sosyal gelişmişlik düzeyi ile de girişimciliğin ilişkili olduğu da bu programın hazırlanmasında sürekli göz önünde tutulmuştur. Bu programda öğrencilere girişimcilikle ilgili temel bilgilerin yanında daha da ağırlıklı olarak girişimci olabilmek için gerekli becerilerin kazandırılması esas olarak benimsenmiştir. Ortaöğretim kurumuna devam eden bir öğrencinin iş fırsatlarını görebilmesi ve bu fırsatları yatırıma dönüştürebilmesine ilişkin ipuçları sunulmuştur. Dersin haftada bir saat olması nedeniyle hem teorik hem de pratik bilgilerin bir arada verilmesi güçlüğü bu programda çok belirgin olarak ortaya çıkmıştır. Ancak, program bazı kamu ve özel sektör kuruluş temsilcilerinin de fikri desteği ile ortaya çıktığından bu güçlükler önemli ölçüde aşılmıştır. Bu programın sonucunda öğrencilerin elde ettikleri kazanımlarının günlük hayatta da kullanılabilmesi, soyut bilgilerini somut bilgilere nasıl dönüştürebileceğinin ipuçlarının verilmesi hedeflenmiştir.

3. PROGRAMIN YAKLAŞIMI

Girişimcilik dersinin en önemli özelliği kuramsal bilgi yanında girişimci olabilmek için temel becerilerin geliştirilmesine yönelik olmasıdır. Çünkü girişimcilik sosyal ve ekonomik yaşam içinde bir takım becerileri de kapsamaktadır. Program bu özellikler üzerine öğrenciyi merkeze alacak şekilde oluşturulmuştur.

Öğrencilerin girişimciliğin birey ve toplum hayatındaki önemini kavrayarak gerekli bilgi ve becerileri kazanmaları programın temel hareket noktasıdır.

Öğrencinin öğrenme sürecinde etkinliklere katılımının sağlanması amaçlanarak öğrencinin kendine güven duygusunun gelişmesi, dersin dikkat çekici ve zevkli hâle gelmesi plânlanmıştır.

Girişimcilik dersi öğretim programı, öğrenci merkezli etkinlikler yoluyla bilgiyi yapılandırmayı amaçlayan bir yaklaşımı esas almakta ve geçerli diğer yaklaşımlarla birlikte yapılandırmacı öğrenme yaklaşımına özel bir önem vermektedir. Bu bağlamda yapılandırmacı öğrenme yaklaşımının özelliklerine kısaca değinmekte yarar vardır.

Yapılandırmacı anlayışın uygulandığı eğitim ortamları, bireylerin öğrenme sürecinde daha fazla sorumluluk almalarını ve etkin olmalarını gerektirir. Bu nedenle girişimcilik dersinde eğitim ortamları, bireylerin çevreleriyle daha fazla etkileşimde bulunmalarına, dolayısıyla olanak sağlayacak bir biçimde düzenlenir. Bu bağlamda izlenecek yöntem teknikte dikkatle seçilmelidir.

Yapılandırmacı yaklaşımın uygulandığı eğitim ortamlarında, genelde, öğrencilerin öğrenme sürecinde daha fazla sorumluluk almalarına ve etkin olmalarına olanak sağlayan iş birliğine dayalı öğrenme (cooperative learning), probleme dayalı öğrenme (problem based learning) gibi öğrenme yaklaşımlarından yararlanılır.

Öğretmen: Yapılandırmacı eğitim ortamında öğretmen, geleneksel öğretimde alıştığı ve yıllardır sürdürdüğü sınıfta disiplin sağlayıcılık, bilgi dağıtıcılık vb. rollerinden sıyrılarak öğrenmeyi kolaylaştırıcı bir yardımcı, dost ya da herhangi bir gereksinme anında kendisine başvurulabilecek bir danışman gibi görünür. Sınıfta iş birliği ve etkileşimi kolaylaştırıcı tutum ve davranışlar sergiler. Öğrenilecek öğeleri, öğrenciler bakımından anlamlı ve ilginç kılacak fırsat ve ortamlar yaratır . Kısacası yapılandırmacı öğretmenler;

- Öğrencilerinin öne sürdükleri fikirleri desteklerler.
- Ham veriler ve temel kaynakların yanı sıra öğrencilerin etkileşimini sağlayan diğer kaynakları ve materyalleri kullanırlar.
- Öğrencilere ödev verirken sınıflandırma, analiz, tahmin ve yaratıcılık gibi bilişsel kavramlara yer verirler.
- Öğrencilerin istekleri doğrultusunda dersin içeriğinde ve kullanılan öğretim stratejilerinde değişikliğe giderler.
- Çeşitli kavramlar hakkındaki anlayışlarını belirtmeden önce, öğrencilerin o kavramlar hakkındaki fikirlerini ve anlayışlarını bulmak için çaba sarf ederler.
- Öğrencilerin birbirleriyle ve öğretmenle karşılıklı iletişime ve diyaloga girmelerini özendirirler.
- Öğrencilerin birbirlerine açık uçlu ve anlamlı sorular yönelterek araştırma yapmalarını özendirirler.
- Öğrencilerin ilk cevaplarını genişleterek, onlara ilaveler yaparak ve örnekler vererek, işlenen konuları aydınlığa kavuşturmaya çalışırlar.
- Öğrencilere yönelttikleri sorulara cevap verebilmeleri için yeterli zaman tanırlar.
- Öğrencilerin doğal meraklarını geliştirmek için öğretim stratejilerinde sık sık değişiklik yaparlar.

Öğrenci: Yapılandırmacı eğitim ortamında öğrenciler, geleneksel eğitim ortamına göre daha fazla etkin olur ve öğrenme sürecinde daha fazla sorumluluk üstlenirler.

• Yapılandırmacı öğrenme, öğrenenin kendi yetenekleri, güdüleri, inançları, tutumu ve tecrübelerinden edindikleri ile oluşan bir karar verme sürecidir. Birey öğrenme sürecinde seçici, yapıcı ve etkindir .

- Öğrenme bireyin kontrolündedir.
- Birey, zihinsel özerkliğini kullanarak öğrenme sürecinde etkili rol almak için eleştirel ve yapıcı sorular sorar, diğer öğrenenlerle ve öğretmenle iletişim kurar, fikirleri tartışır. Öğrenen, öğrenme ortamlarındaki öğretici sorularıyla diğer bireylerin gelişimine de katkıda bulunur .

• Mücadeleci, meraklı, girişimci ve sabırlı olmak, yapılandırmacı öğrenmede bulunması gereken kişisel özelliklerdir. Öğrenenler bilgiyi araştırıp keşfederek, yaratarak, yorumlayarak ve çevre ile etkileşim kurarak yapılandırır. Böylece, içerik ve süreci aynı zamanda öğrenirler.

• Yapılandırıcı öğrenme ortamlarında sorumluluğunu yerine getiren bireylerin girişimci olma, kendini ifade etme, iletişim kurma, eleştirel gözle bakma, plân yapma, öğrendiklerini yaşamda kullanma gibi özelliklere sahip olması beklenir .

4. PROGRAMIN YAPISI

Girişimcilik dersi öğretim programı; dersin amaçları, öğrencilerin edinecekleri kazanımlar, beceriler, dersin öğretiminde uyulması gereken ilkeler, programın uygulanmasına ilişkin açıklamalar, öğrenme ve öğretme strateji-yöntem ve teknikleri, etkinlik örnekleri, etkinlik sürecinde ve sürecin sonundaki öğrenci başarılarını ölçme ve değerlendirmeye ilgili ana bölümler ile bu bölümlere ilişkin açıklama ve tablolardan oluşmaktadır.

PROGRAM TABLOSUNDAKİ BÖLÜMLERLE İLGİLİ AÇIKLAMALAR

KAZANIM: Öğrenme süreci içerisinde, planlanmış ve düzenlenmiş yaşantılar yoluyla öğrencilerden edinmeleri beklenen bilgi, beceri, tutum ve değerlerdir.

ETKİNLİK İPUÇLARI: Bu sütun, ilgililere yol göstermek amacıyla oluşturulmuştur. Bulunulan çevre ve olanaklara göre bu ipuçlarından yararlanılarak etkinlik örnekleri oluşturulabilir. Yapılacak etkinliğin özelliğine göre önceden gerekli hazırlıklar yapılmalıdır.

AÇIKLAMALAR: Kazanımların kapsamı, uyarılar, vurgular, yöntem-teknik ve stratejiler, diğer bölüm ve kazanımlarla ilişkiler, beceri, değer ve ölçme ve değerlendirme etkinlikleri ile ilgili açıklayıcı ifadeler

V. ÜNİTE: GİRİŞİMCİLİKTEKİ GELİŞMELER VE GENÇ GİRİŞİMCİLERE ÖNERİLER		
KAZANIMLAR	ETKİNLİK İPUÇLARI	AÇIKLAMALAR
1. Girişimcilikteki iş fırsatlarını örneklendirir.	Girişimcilikteki gelişmelerle ve iş fırsatları ilgili fuarlar, İnternet, televizyon, gazeteler, mesleki dergiler, rehberler, kitaplardaki bilgilerden araştırma yapar. Araştırma sonuçları sınıfta paylaşılır. Mevcut yakın çevredeki girişimciler okula çağrılır ve düzenlenen panelde girişimcilikteki gelişmeler ve iş fırsatları tartışılır.	[!] İş fırsatları; • Franchising, • İnternet girişimciliği, • Bayilik, distribütörlük, • Al-sat işleri, • Patent, • Know-How başlıkları altında ele alınır.
2. Girişimcileri destekleyen kurum ve kuruluşları belirtir. 3. Girişimcileri destekleyen kurum ve kuruluşların sunduğu imkânları örnekler verir.	Destek veren her bir kurum ve kuruluşu temsil etmek üzere birer öğrenciye rol verilir. (Sınıftaki diğer öğrenciler destek talep eden girişimci rolündedir). Her bir öğrenci sınıfta kurum ve kuruluş olarak girişimcilere ne tür destekler verdiğini sunar.	[!] Girişimcileri destekleyen kurum ve kuruluşlar olarak; • KOSGEB • Bankalar • Kredi kuruluşları • Hibeler • Kadın girişimciliğini destekleme kuruluşları • Yerel yönetimler • Halk eğitim merkezleri • Sivil toplum kuruluşları • Özel işletmeler • Teknoloji geliştirme merkezleri dikkate alınır.
4. Girişimcilerin sosyal sorumluluklarını belirtir. 5. Girişimcilerin kişi, kurum ve kuruluşlara karşı sorumluluklarını örneklerle açıklar. 6. Girişimcilerin yasal sorumluluklarını açıklar.	Öğrenciler gruplara ayrılır. Her bir grup öğrenci, hizmet sektörü, ticaret sektörü, sanayi sektörü alanında faaliyet gösteren kurum ve kuruluşların sosyal ve yasal sorumlulukları hakkında (İnternet, gazeteler, dergilerden yararlanarak) araştırma yapılır. Araştırma sonuçları sınıfta tartışılır.	[!] Yakın çevredeki hizmet sektörlerinden lokantalar, ticaret sektöründen marketler/bakkallar, sanayi sektöründen otomobil fabrikaları/deterjan fabrikalarının sosyal ve yasal sorumlulukları üzerinde araştırma yapılır.

Sınıf-okul içi etkinlik Okul dışı etkinlik İnceleme gezisi [!] Uyarı Ders içi ilişkilendirme Diğer derslerle ilişkilendirme Ölçme ve değerlendirme

GİRİŞİMCİLİK DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMINDA KULLANILAN SEMBOLLER

 Sınıf-okul içi etkinlik	Bu sembol, ilgili etkinliklerin (grupla çalışma faaliyetleri, bireysel çalışma faaliyetleri, projeler, okuma çalışmaları, eğitim teknolojilerinin kullanımı vb.) sınıf içinde yapılacağını gösterir.
 Okul dışı etkinlik	Bu sembol, ilgili etkinliklerin (alan gezileri, kurum ve kuruluşlarda yapılan incelemeler, gezi gözlem faaliyetleri vb.) tamamının veya bazı aşamalarının ev, kütüphane, banka, sanayi ve ticari kuruluşlarda yapılabileceğini gösterir.
 İnceleme gezisi	Bu sembol, ilgili etkinliklerin okul dışındaki banka, sanayi, ticari ve değişik işletmelerde inceleme ve araştırma gezileriyle yapılabileceğini gösterir.
 Diğer derslerle ilişkilendirme	Bu sembol, belirtilen etkinliklerin ilgili sınıfın öğretim programında yer alan, içerik açısından benzerlik gösteren derslerin konularıyla bağlantı kurulabileceğini gösterir.
 Ders içi ilişkilendirme	Bu sembol, ilgili üniteyle ilişkilendirilebilecek diğer üniteleri ve ilgili kazanımlarını gösterir.
 Uyarı	Bu sembol, ilgili ünite işlenirken kullanılacak yöntem, teknik, gezi, gözlem, inceleme vb. etkinliklerinde; ders için gerekli araç gereç kullanımında, proje ve diğer uygulamalarda dikkat edilmesi gereken noktaları gösterir.
 Ölçme ve değerlendirme	Bu sembol, eğitim öğretim sürecinde ilgili konu için önerilen değerlendirme etkinliğini gösterir. Ölçme değerlendirme uygulamalarında mutlak ölçme aracı düşünülemez. Buradaki ölçme aracı sadece bir öneridir. Gerekirse ders öğretmeni öğrencilerin ve dersin ihtiyacına uygun ölçme araçları geliştirebilir.

4.1. GİRİŞİMCİLİK DERSİNİN AMAÇLARI

Bu program öğrencilerin;

1. Temel ekonomi bilgisine sahip olmalarını,
2. Girişimciliğin sosyal ve ekonomik hayat içindeki rolünü kavramalarını,
3. Yenilik yapmanın ve araştırmacı olmanın önemini kavramalarını,
4. Girişimcilikle ilgili temel kavramları tanımalarını,
5. Girişimcilik türlerini fark etmelerini,
6. Girişimcilikteki kaynakların nasıl bir araya getirileceğini fark etmelerini,
7. Girişimciliği teşvik eden faktörleri tanımalarını,
8. Girişimcilerin özellikleri ile kendi özellikleri arasında mukayese yaparak girişimcilik özelliklerinin farkında olmalarını,
9. Genç girişimcileri bekleyen iş fırsatlarının farkında olmalarını,
10. Bir iş fikri geliştirme ve projeye dönüştürülmesi sürecini kavramalarını,
11. İş kurma sürecinin temel adımları ve iş plânı hazırlamada bilgi sahibi olmalarını,
12. Kendi işini kurmanın avantaj ve dezavantajlarının farkında olmalarını,
13. İş ahlakı, sosyal ve yasal sorumluluk bilinci kazanmalarını,
14. İşletme kavramı, türleri ve fonksiyonları hakkında bilgi sahibi olmalarını,
15. Girişimcileri destekleyen kurum ve kuruluşları tanımalarını,
16. Atatürk'ün girişimcilik yönlerini tanımalarını amaçlamaktadır.

4.2. TEMEL BECERİLER

Türk milli eğitim sisteminin hedeflediği nitelikli insan tipini yetiştirmek bu programın temel felsefesini oluşturmaktadır. Bu anlayışla hazırlanan bu programda öğrencilere kazandırılması hedeflenen beceriler şunlardır:

1. Eleştirel Düşünme
2. Yaratıcı Düşünme
3. İletişim
4. Araştırma-Sorgulama
5. Problem Çözme
6. Bilgi Teknolojilerini Kullanma
7. Girişimcilik
8. Türkçeyi Doğru, Etkili ve Güzel Kullanma
9. Hesap Yapma
10. Plânlama
11. Sunuş
12. İlişki Ağı (Network)
13. Analitik Düşünme
14. Karar Verme
15. Organizasyon
16. Farkında Olma

Eleştirel düşünme: Kuşku temelli sorgulayıcı bir yaklaşımla konulara bakma, yorum yapma ve karar verme becerisidir. Sebep sonuç ilişkilerini bulma, ayrıntılarda benzerlik ve farklılıkları yakalama, çeşitli ölçütleri kullanarak sıralama yapma, verilen bilgilerin kabul edilebilirliğini, geçerliliğini belirleme, analiz etme, değerlendirme, anlamlandırma, çıkarımda bulunma vb. alt becerileri içerir.

Yaratıcı düşünme: Öğrencilerin bir temel fikri ve ürünü değiştirme, birleştirme yeniden farklı ortamlarda kullanma ya da tamamen kendi düşüncelerinden yola çıkarak yeni ve farklı

ürünler ve bilgiler üretme, olaylara farklı bakabilme, küçük çaplı da olsa bazı buluşlar yapabilmeyi kapsar. Ayrıntılı fikirler geliştirme ve zenginleştirme, sorunlara benzersiz ve kendine özel çözümler bulma, fikirler ve çözümler ortaya çıkarma; bir fikre, ürüne çok farklı açılardan bakma, bütünsel bakma vb. alt becerileri içerir.

İletişim: Konuşma, dinleme, okuma, yazma gibi sözel ve vücut dili işaret dili gibi sözel olmayan iletişim becerilerini etkili ve bulunduğu ortama uygun olarak kullanmayı kapsar. Bulunduğu ortama uygun olarak kullanması gereken konuşma üslûbunu belirleme, uygun şekilde hitap etme, vücut dilini gerektiği yerde gerektiği ölçüde kullanma, aktif olarak dinleme, söz hakkı verme, grup içerisinde etkin bir şekilde arkadaşlarıyla etkileşim içerisinde olma, okurken etkin ve hızlı bir şekilde okuma, okuduğunu anlama ve eleştirme, yazarken ve konuşurken hedef kitleye uygun üslûp kullanma, kendi ve başkalarının yazdıklarını eleştirme vb. alt becerileri içerir.

Araştırma-sorgulama: Doğru ve anlamlı sorular sorarak problemi fark etme ve kavrama, problemi çözmek amacıyla neyi ve nasıl yapması ile ilgili araştırma planlaması yapma, sonuçları tahmin etme, çıkabilecek sorunları göz önüne alma, sonucu test etme ve fikirleri geliştirmeyi kapsar. Anlamlı tahminde bulunma, uygun araştırma ortamına karar verme, araştırmada ne tip ve ne kadar delil toplaması gerektiğine karar verme, bilimsel yaklaşımı kullanarak araştırmayı planlama, nasıl gözlem ve kıyas yapacağını belirleme, araç gereç kullanma, doğru ve hassas ölçümler yapabilme, sonuçları sunma yollarını belirleme, sonuçların tekrar incelenmesi gerekip gerekmediğine karar verme, bulunanlarla asıl fikrin bağlantısını kurma, bulunanları uygun bir dille ifade etme, verileri ortaya koyma, sonucu destekleyici verilerin yeterliliğine karar verme, bulunanların ilk beklentileri karşılayıp karşılamadığına karar verme vb. alt becerileri içerir.

Problem çözme: Öğrencinin yaşamında karşısına çıkacak problemleri çözmek için gerekli olan beceriyi kapsar. Alt becerileri ise şöyle sıralanabilir; problemin anlaşılması, gerekirse alt basamakların ya da problemin köklerinin bulunması, problemi uygun şekilde çözmek için planlama yapma, işlemler sırasında çalışmaların gözlenmesi, gerektiğinde stratejilerin ve planların değiştirilmesi, yöntemlerin sınanması, çözüm aşamasında elde edilen veri ve bilgilerin değerlendirilmesi, çözüme ulaşıncaya çözümün anlamlılığının ve işe yararlılığının değerlendirilmesini ve yeni problemleri fark etme vb. alt becerileri içerir.

Bilgi teknolojilerini kullanma: Bilginin araştırılması, bulunması, işlenmesi, sunulması ve değerlendirilmesinde teknolojiyi kullanabilme becerilerini kapsar. Bilgi teknolojilerini yerinde kullanma konusunda doğru karar verme, bilgi teknolojilerini kullanırken planlama yapma, bu teknolojilerin kullanılması için gerekli becerilere sahip olma, bu kaynaklardan bilgiye ulaşma, taranan bilgilerin işe yararlılığını sezme ve ayırma, ayrılan bilgileri analiz etme, işe yarayanları seçme, seçilen bilgileri değerlendirme, sonuca varma, sonucu uygun formda sunma ve yeni alanlarda kullanma vb. alt becerilerini içerir.

Girişimcilik: Sosyal ilişkilerde, iletişimde, iş dünyasında ve benzeri alanlarda gerekli ve etkili davranışları uygun bir şekilde ve uygun zamanda ortaya koymak veya talep görebilecek bir ürünü veya hizmeti daha iyi üretebilmek ya da pazarlayabilmek amacıyla yeni bir sistem kurmak için gerekli olan becerilerdir. Girişimcilik; empati kurma, insan ilişkilerinde uyumlu davranışları gösterebilme, plan yapma, planlarını uygulayabilme, risk alma; herhangi bir alanda ihtiyaç duyulabilecek bir ürünün gerekliliğini sezme, ürünü planlama, üretme, pazar araştırması yapma, pazarlayabilme vb. alt becerileri içerir.

Türkçeyi doğru, güzel ve etkili kullanma: Okuduğunu, dinlediğini, gördüğünü, doğru, tam ve hızlı olarak anlayabilme; duygu, düşünce, hayal ve isteklerini açık ve anlaşılır bir şekilde eksiksiz ifade edebilme, Türkçenin kurallarına uygun cümleler kurma, zengin bir söz dağarcığına sahip olma ve estetik bir bakış açısı kazanma vb. alt becerileri içerir.

Hesap yapma: Maliyetleri, oranları hesaplayabilme, kâr tahmini yapabilme, insanların ödemeye hazır oldukları ve kâr sağlayacak bir fiyat belirleyebilme vb. alt becerileri içerir.

Planlama: Beklenmedik sorunlara çözüm bulabilme, sorunları belirleme ve mümkünse önceden görme, kabul gören çözüm yolları bulma, belirli bir duruma veya olaya hükmeden güçleri anlama ve bunların etkilerini önceden tahmin etme, etik meseleleri belirleme ve bu değerlere sahip çıkma, beklenmedik isteklere yanıt verebilme, kısıtlı kaynaklar arasında öncelikleri belirleyebilme ve gerektiği gibi işleri örgütleyebilme vb. alt becerileri içerir.

Sunuş: İnsanlarla konuşabilme ve fikirleri onlara net bir şekilde sunabilmedir. Finansman sağlayıcılar, satıcılar, alıcılar ve müşterilerle iletişim kurmak ve işle ilgili bilgi vermek için sürekli kullanılacak bir beceridir.

İlişki ağı (Network): Geniş bir ilişkiler yelpazesi geliştirebilme ve bu ilişkileri işletmenin yararına kullanabilme, hareketli olma ve yeni insanlarla tanışma vb. alt becerileri içerir.

Analitik düşünme: Olayların analiz edilerek anlaşılmasını sağlayan bir yoldur. Uygun çözüm için bir araçtır. Analitik düşünceyi ifade etmek için matematiğin işlevlerini düşünebiliriz nasıl ki biz sayıları toplayıp, çıkarıp bölüp değerler yaratıyorsak sorunları da sayılar gibi parçalara ayırıp, basit çözümler üretip parçaları birleştiririz. Bu da girişimcilikte önemli bir faktördür.

Karar verme: Bir iş veya sorun hakkında düşünülerek verilen kesin yargıdır. Karar verme, seçenekler arasından birini tercih etmektir. Problemleri olurlarına bırakmak değil kontrolü elinize almak demektir. İyi bir girişimci için karar verebilme ve kararlarına sahip çıkma önemli bir özelliktir.

Organizasyon: Girişimci, organizasyonun tamamının yöneticisidir ve yalnızca belirli bölümleri öne çıkartmaz. Zira kendi girişimi için öngördüklerini, ancak bir organizasyon sayesinde gerçekleştireceğinin bilincindedir. “Girişimci dünyayı değiştiren insandır.” denilebilir. Ancak girişimci dünyayı tek başına değiştiremeyeceğinin bilincinde olan kimsedir. Bu özelliği yani hedefine ulaşabilmek için doğru insanları bir araya getiremeyen ve çalıştıramayan kimsenin girişimciliği tamamlanmamıştır.

Farkında olma: Kişinin kendi iç dünyasını tanıması, tercihlerini yapabilmesi, sahip olduğu kaynakların ve gücün farkında olmasıdır. Kişinin kendi duygularını ve bunların doğurduğu sonuçları fark etmesi, bunları dile getirmesidir. Girişimcilerin yeni fikirlere, yeni teknolojilere ve yeni kültürlere açık olmasını ve bunlara göre değişmesi ve uyum göstermesi gereğini de ortaya koymaktadır.

5.5. ÖĞRENME VE ÖĞRETME STRATEJİ, YÖNTEM VE TEKNİKLERİ

5.5.1. Öğrenme ve Öğretme Stratejileri

Strateji, genel olarak bir şeyi elde etmek için izlenen yol ya da amaca ulaşmak için geliştirilen bir planın uygulamasıdır (Açıkgöz, 1996). Clark ve Starr’a göre strateji, dersin hedefine ulaşmasını sağlayan oldukça genel bir yaklaşımdır. Strateji, belirli ölçüde sınıf içi öğretim etkinliklerinin belirlenmesinden değerlendirilmesine kadar dersle ilgili öğretim sürecine yön verir. Bu anlamda strateji, dersin hedeflerine ulaşmasını sağlayan; yöntem, teknik ve araç-gereçlerin belirlenmesine yön veren genel bir yaklaşımdır (Bilen, 1992; Fidan ve Erden, 1993). Öğretim stratejisi, bir öğretmenin, dersin veya bir konunun öğretilmesinde amaca ulaşmak için seçeceği öğretim yöntemi, çeşitli teknikler ve hatta değerlendirme biçimidir.

Dersin ve konunun içeriği ne olursa olsun mümkün olduğu ölçüde, öğrenciyi etkin öğrenme çabasına sokacak ve bu durumu, istenilen tüm öğrenmeler tam olarak gerçekleşinceye kadar sürdürecektir öğrenme ve öğretme stratejilerinden yararlanılması öngörülmektedir. Öğretmenin dersi öğrencilere öğretmesi, onlara aktarması değil, öğrencilerin kendi çabaları ile öğrenmeleri; öğretmenin, öğrencilerin öğrenme çabalarında onlara rehberlik etmesi, bu çabaları yönlendirmesi esas olmalıdır.

Bir hedefe ulaşmak için belirlenen strateji oldukça önemlidir. Çünkü özelde kullanılan yöntem, teknik ve araçlar tamamıyla bu strateji içerisinde işlev görmektedir. Stratejiyi daha kısa vadeli ama daha somut ve ayrıntılı faaliyetlere bölerek uyguluyoruz. Başlangıçta oldukça kuramsal

olan bu yapının uygulama esnasında somutlaştırılması gerekir. Bunu sağlayan da öğretim yöntem ve teknikleridir. Uygulamada, çok çeşitli yöntem ve tekniklerden yararlanma öğrencilere çok yönlü ve zengin yaşantılar sağlar. Öğrenme ve öğretme stratejilerini öğretmen ve öğrenci açısından düşündüğümüzde iki grupta ele alabiliriz.

ÖĞRENME VE ÖĞRETME STRATEJİLERİ

ÖĞRETMEN	ÖĞRENCİ
ÖĞRETME STRATEJİLERİ	ÖĞRENME STRATEJİLERİ
1. Sunuş Yoluyla Öğretim Stratejisi 2. Buluş Yoluyla Öğretim Stratejisi 3. Araştırma İnceleme Yoluyla Öğretim Stratejisi	1. Dikkat Stratejileri 2. Tekrar Stratejileri 3. Anlamlandırmayı Artıran Stratejiler 4. Yürütücü Biliş Stratejileri 5. Duyuşsal Stratejiler

5.5.1. 1. Öğrenme Stratejileri

Geleneksel okullarda, öğrencilerden inanılmaz çeşit ve sayıda bilgiyi öğrenmeleri beklenir. Fakat onlara nasıl öğrenecekleri hakkında nadiren bilgi verilir. Benzer şekilde öğrencilerden çok büyük miktarda bilgiyi hatırlamaları beklenirken bunu nasıl yapacakları hakkında bilgilendirilmeleri ihmal edilir. Eğitimciler, öğrencilerinin başarılarının büyük ölçüde kendi öğrenme yollarının farkında olmalarına bağlı olduğunu fark etmişler; öğrenme stratejilerinin öğretilmesinin gereğine dikkat çekmişlerdir. Bilişsel öğrenme kuramları, öğrenen kişinin, öğrenme sorumluluğunu yüklenmesi ve öğrenmeye etkin olarak katılması gereği üzerinde durmaktadır. Bu nedenle bu alandaki çalışmalar, son yıllarda öğrenme stratejileri üzerinde yoğunlaşmıştır.

Öğrenme stratejisi, öğrenen kişinin öğrenme sırasında gerçekleştirebileceği ve onun kodlama sürecini etkilemesi umulan davranışlar ve düşüncelerdir . Öğrenme stratejileri; belleğe yerleştirme ve geri getirme gibi bilişsel stratejileri ve bilişsel stratejileri yönlendirici yürütücü biliş süreçlerini kapsayan, öğrenenin öğrenmesini etkileyen, öğrenen tarafından kullanılan davranış ve düşünme süreçlerine işaret etmektedir . Bunun yanı sıra, öğrenme stratejileri öğrencilerin kendi kendine öğrenmelerini sağlamaya dönük etkinlikleri kapsamından dolayı da “öğrenci stratejileri” olarak adlandırılır. Ne ad alırlarsa alsınlar, öğrenme stratejileri öğrencilerin öğrenmelerini yalnız bilişsel yönden değil, duyuşsal yönden de etkileme amacını taşır .

Öğrenme stratejilerinin temel işlevi, öğrencilerin öğrenmelerini denetlemelerini ve yönlendirmelerini sağlamaktır. Öğrenciler, her öğrenme konusu ya da durumu için farklı öğrenme stratejileri kullanabilirler. Bu da öğrenme stratejilerinin çeşitlendirilebilir ve gerektiğinde değiştirilebilir nitelikte olduklarını gösterir. Değişik öğrenme stratejilerini kullanabilen ve yeni öğrenme stratejileri geliştirebilen öğrencilerin, kendi kendilerine ve etkili öğrenmeyi gerçekleştirebildiklerini söyleyebiliriz .

Öğrenciler, öğrenmeyi gerçekleştirmek amacıyla belirli davranışsal ve düşünsel süreçlere ihtiyaç duyarlar. Örneğin; bir okuma metninin ana düşüncelerini bulma, özetleme ve not alma gibi. Bu görevleri başarı ile yerine getirebilmeleri, öğrenme işine en uygun stratejilerinin kullanılmasına bağlıdır. Öğrenme stratejileri, öğrencinin kendi kendine öğrenebilmesi için kullandığı işlemlerdir . Kendi öğrenmesini sağlayabilen öğrencilere, "stratejik öğrenenler" (strategic learners), "bağımsız öğrenenler" (independent learners), "öz-düzenleyici öğrenenler" (self-regulated learners) gibi adlar verilmektedir.

Arends'a göre kendi kendine öğrenenler aşağıda sıralanan işlevleri yerine getirebilirler:

- Belirli bir öğrenme durumunu doğru olarak tanımlama,

- Öğrenebilmesi için gerekli en uygun öğrenme stratejisini seçme,
- Stratejinin ne derece etkili olduğunu izleme,
- Öğrenmeyi başarcıncaya kadar güdülenmiş olarak yeterli çabayı gösterme.

Araştırmalar okuma materyalini etkili bir biçimde okuyanların öğrenme stratejilerini kullandığını ortaya koyduğunu belirtmektedir. Bir stratejik okuyucu, öğrenme ortamında hangi öğrenme stratejilerini kullanacağına karar verir, onları etkili bir biçimde değerlendirir ve gerektiği zaman stratejilerini değiştirir ya da uyarlar. İyi ile kötü okuyucular üzerine yapılan araştırmalar öğrenme stratejileri açısından birkaç önemli farklılığı ortaya koymuştur. Bu araştırmaların sonucuna göre iyi okuyucular daha fazla öğrenme stratejilerine sahiptirler. Bunlar, ne yapmaları gerektiği anımsatılmadığında, büyük olasılıkla kendiliğinden uygun öğrenme stratejilerini kullanırlar. Örneğin; stratejik bir öğrencinin amacı, okuma materyalini anlamak ise daha yavaş ve düşünerek okur; amaç bir durumu bulmak ise göz gezdirir .

Öğrenme stratejileri eğitim bilimciler tarafından farklı sınıflandırılmaktadır. Gagne ve Driscoll öğrenme stratejilerini, beş ayrı sınıflama yaparak incelemektedirler. Bunlar:

- Dikkat stratejileri,
- Kısa süreli belleği geliştirme stratejileri,
- Kodlamayı artırma stratejileri,
- Geri getirmeyi artırma stratejileri,
- İzleme-yönelme stratejileridir .

Öğrenme stratejileri konusunda kapsamlı çalışmalar yapan Mayer ise öğrenme stratejilerini 8 grupta toplamıştır.

- Temel öğrenme durumları için tekrarlama stratejileri
- Karmaşık öğrenme durumları için tekrarlama stratejileri
- Temel öğrenme durumları için anlamlandırma stratejileri
- Karmaşık öğrenme durumları için anlamlandırma stratejileri
- Temel öğrenme durumları için örgütlenme stratejileri
- Karmaşık öğrenme durumları için örgütlenme stratejileri
- Kavramayı izleme stratejileri
- Duyuşsal ve güdüsel stratejiler

Öğrenme stratejileri ile ilgili çalışmalar incelendiğinde aşağıdaki başlıklar altında toplandığı görülmektedir:

- a. Dikkat stratejileri
- b. Tekrar stratejileri
- c. Anlamlandırmayı artıran stratejiler
- ç. Yürütücü biliş stratejileri
- d. Duyuşsal stratejiler

Dikkat stratejileri: Çevreden gelen bilginin birey için gerekli olanlarının kısa süreli belleğe geçişini sağlayan en önemli süreç dikkattir. Bu nedenle öğretimde yerine getirilmesi gereken ilk işlev, öğrencinin dikkatini belirginleştirmek ve artırmaktır.

Kendi kendine öğretim, öğrencinin birkaç dikkat stratejisinden birini benimsemesi, nesnel öğrenen olmasına dayanır . Stratejik bir öğrenci, öğrenme oluşumunda amacını belirledikten sonra dikkat stratejilerinden en uygununu seçerek kullanır.

Dikkati yönlendirmede kullanılan stratejilerden biri, metinde yazıların altını çizmedir. Anahtar sözcüklerin ve temel düşüncelerin altının çizilmesi, öğrenciler tarafından yaygınlaştıkça kullanılmaktadır. Ancak altını çizme, okunan metinde önemli düşüncelerle önemli olmayanı ayırt edilmesine dayanır. Bazı öğrenciler tüm tümcelerin altını çizerekler. Özellikle küçük

sınıflarda öğrencilerin ön bilgilerinin yetersiz olması ve önemli düşünce ile önemli olmayanın ayrımını yapamaması nedeniyle bu hata daha fazla görülür.

Arends, altını çizmenin iki yararından bahseder. Birincisi, altını çizme anahtar sözcükleri, temel düşünceleri fiziksel olarak yerleştirir, böylece gözden geçirme ve anımsama hızlı ve etkili gerçekleşir. İkincisi, altı çizilerek seçme süreci, var olan bilgiyle yeni bilginin birleştirilmesine yardım eder.

Altını çizme anahtar noktalara, temel düşüncelere okuyanın dikkatini odaklayacağı stratejilerden biri olmasına karşın, küçük sınıflardaki öğrenciler için uygun değildir. Brown ve Smiley (1977) altıncı sınıfın altındaki öğrencilerin önemli bilgiyi belirlemede yeterli olmadıklarını, bu nedenle altını çizme stratejisinden yararlanamadıklarını bulmuşlardır.

İnceleme soruları da dikkat sürecini etkileyen yollardan biridir. Wittrock ve Lumsdaine'nin (1977) yaptıkları çalışmada ön sorular, öğrencinin dikkatini olaylarla ilgili ya da özel yanıtlar vermeye yöneltmiştir. İlgili paragraflardan sonra sorulan soruların ise dikkati yalnızca gelecek paragraflara çektiği gözlenmiştir. Denner (1978) ve Andre (1979) de, soruların en azından metne o an dikkat etmeyen öğrencilerin dikkatini metne çektiğini belirtmişlerdir

Dikkat çekmede kullanılan bir başka strateji de, metnin kenarına not almadır. Altını çizme gibi not almanın etkililiği, dikkati içeriğe ve anlamı destekleyen işleve yoğunlaştırma derecesine bağlıdır. Metin kenarına not alma, öğrencinin tekrar etmesine, yeni bilgiye hazır olmasına ve kodlamasına yardımcı olur. Metin kenarına not alma, bilinmeyen sözcükleri yuvarlak içine alma, anlaşılmayan yerlere soru işareti gibi işaretler koyma, önemli düşünceleri gösteren işaretler ve açıklamalar, öğrencinin bu kısımlara dikkatini yoğunlaştırmasını sağlar.

Dikkatin odaklaşmasında metindeki başlıklar, alt başlıklar, şekil, grafik, şema vb. etkili rol oynar. Dikkatini odaklaştıran öğrenci metni okumadan önce başlık ve tabloları, şemaları gözden geçirerek zihninde bir ön örgütleyici oluşturabilir. Böylece önemli düşünceleri belirlemede oluşan ön örgütleyiciler oldukça etkilidir.

Tekrar stratejileri: Kısa süreli belleğin süre ve depolama yeterliği açısından sınırlılığı, tekrar ve gruplama stratejileri ile artırılabilir. Tekrar stratejileri bir listeyi yinelemek ya da bir metni aynen tekrar etmek gibi bilginin uzun süreli belleğe daha uygun işlenmesine yardım eder. Ayrıca tekrar stratejileri ezberleme için de kullanılır. Flavell ve Wellman (1977) küçük çocukların tekrar stratejisini kullandıklarını ancak anımsamanın sorunlu olduğunu belirtirler.

Bilginin olduğu gibi tekrarlandığı basit tekrar, bilginin kısa süreli bellekte daha uzun süre kalmasını sağlar. Basit tekrarın bu işlevi dışında kullanılması yararlı değildir. Bazen, bir şiiri ezberlemek gibi durumlarda kullanılabilir. Bilginin uzun süreli bellekte depolanmasını sağlamak için bilginin anlamlı kılınması, eklemlemeli tekrar ile olanaklıdır. Tekrar stratejisini kullanırken öğrenen kişi, olguları zihinsel ya da sesli yineler, bir metni aynen kopya eder ya da önemli tümceleri tekrarlar.

Araştırma sonuçlarına göre çocuklar anaokulundan beşinci ya da altıncı sınıfa ulaşırken tekrar stratejilerini öğrenirler. 6-7 yaşındaki çocuklar, yineleme stratejilerini kullanabilmekte ve kendilerine uygun stratejiler üretememektedirler. 11-12 yaşındaki çocuklar ise öğrenme sırasında kendiliğinden tekrar yapmakta, tekrarlarla ilgilenmekte ve eğitim durumunun hedefleri doğrultusunda tekrar davranışlarında değişiklik yapmaktadırlar. Öğrenilecek metin düz yazı türünde ise tekrar stratejileri, konuyu sesli olarak tekrarlama, yazıya aktarma, bazı bölümleri aynen alıntılama ve yazının önemli kısımlarının altını çizmeyi kapsamaktadır.

Anlamlandırmayı artıran stratejiler: Anlamlandırmayı artıran stratejiler, bilginin aynen uzun süreli belleğe geçişinden çok anlamlı bir bütün olarak yerleşmesini sağlarlar. Yeni gelen

bilgiye anlam verilebilmesi için bireyin konu ile ilgili ön bilgileri olmalı ve yeni bilgiyi var olan bilgilerle ilişkilendirebilmelidir.

Karmaşık öğrenme amaçlarının gerçekleşmesinde kendi kendine öğrenenler, açıklama ve soru sorma, yaratıcı sözel ya da görsel imajlarla bilinenlerden yeni bilgi için benzetimler oluşturma gibi teknikleri kullanabilirler. Bireyin kendine ya da başkalarına soru sorarak düşünme stratejisini kullanması, etkili bir kodlama tekniğidir. Soru sorma, okunan materyalin anlaşılmasına yardım eder. Ayrıca kendi kendine soru sorma bireyin sorun çözme becerisini de kolaylaştırır .

Eklemlleme stratejisi, var olan bilgi ile yeni bilgiler arasında ilişkiler kurulmasını sağlar. Bu süreçle yeni bilgi daha anlamlı hâle gelecek, kodlama kolaylaşacak ve daha belirleyici olacaktır. Eklemlleme stratejileri, yeni bilginin kısa süreli bellekten uzun süreli belleğe, bilinenle yeni bilgi arasında ilişki kurularak ve birlik yaratarak geçişine yardımcı olur. Örneğin; bir telefon numarasını anlamlı bir tarihle, birisinin yaş günü ile ilişkilendirmek, telefon numarasını anlamlı hâle getirecek ve uzun süreli bellekte kalma olasılığı artacaktır .

Benzetimler, yeni bilginin daha önceden bilinen eski bilgi kullanılarak, somut olarak açıklanmasına yardımcı olur. Karşılaştırma kullanma da eklemllemeyi sağlayan bir başka yoldur. Karşılaştırmalar, düşünceler ya da özellikler arasında benzerlikleri ve ayrılıkları gösterir.

Örgütlenme stratejileri, eklemlleme stratejileri gibi yeni materyallerin anlamlılığını artırır. Örgütlenme stratejileri gruplama, terim ya da düşünceleri bir araya getirme, küçük alt parçalara bölmeyi içerebilir. Ayrıca önemli düşünceleri belirlemeyi ya da daha geniş bilgidan ana düşünceleri çıkarmayı da içerir. Örgütlenme stratejisini kullanan kişi materyali yeniden yapılandırarak düzenleyecek ve kendisi için anlamlı hâle getirecektir. Yeniden düzenlemede not alma, özetleme, uzamsal temsilciler oluşturma gibi teknikler kullanılır.

Not alma; doğru uygulanırsa yeni bilgi, var olan bilgiye etkili bir biçimde ilişkilendirilir ve işlenmiş olarak bilginin düzenlenmesine yardımcı olur. Bununla beraber birçok öğrenci metnin altını çizmede olduğu gibi iyi not alamaz. Bazı öğrenciler öğretmenin söylediği her şeyi yazarlar. Bu tür öğrencilerin önemli düşünceleri bulmada ve amaca uygun tanımlamada güçlükleri vardır. Öğretmenin anlattığı her şeyi onun tümceleriyle yazmaya kalkan öğrenci, not almayı öğrenememiştir. Ayrıca bir konuşmacı dakikada yaklaşık 125 sözcük kullanarak konuşur. Öğrenci kısaltarak yazmaya kalksa bile her söyleneni kaydetmesi olanaksızdır. Etkili not alma, bireyin kendi tümceleri ile ana düşünceleri saptama, önemli düşünce ve noktaları özetleyerek, birleştirerek bir biçim oluşturmaktır. Kiewra (1989) karmaşık bilgiyi karşılaştırma ve eklemlleme yoluyla not almada tablo kullanmayı önermektedir .

Öğrenciler tartışılan ve sunulan bilgiyi tabloya etkin olarak işleyebilirler. Tablo yapı ve düzenleme sağlar, önemli bilgiyi belirlemede yardımcı olur, karşılaştırmayı kolaylaştırır. Tablo, gelecek çalışmalar için de somut bir referans olarak, bilginin uzun süreli bellekte depolanmasında etkili bir model hâline gelir .

Özetleme; yazılı bir materyalin özetlenmesi etkili bir öğrenme yoludur. Özetleme ile metnin anlaşılması ve anımsanması kolaylaşır. Özetleme, öğrenciyi birçok yönden destekler. Bunlar;

- Anlamlı okuma,
- Önemli düşünceleri belirleme,
- Kendi tümceleri ile içeriği oluşturma etkinlikleridir.
s.. Böylece öğrenen kişi, bu etkinlikleri kullanarak bilgiyi yeniden örgütler ve anlamlı hâle getirir. Ancak özetleme yapmayı öğrenmek, zaman alır ve uygulamayı gerektirir.

Özetlemenin öğrenilmesinde şu basamaklar izlenir :

- Metindeki önemsiz bilgiyi belirlemek ve çıkarmak.
- Metindeki ana düşünceyi belirlemek ve kendi sözcükleri ile anlatmak.

- Her paragraftaki ana düşünceyi belirlemek ve yeniden anlatmak.
- Metnin ana düşünceleri ile yardımcı düşüncelerini anlamı bozmadan bütünleştirmek.

Uzamsal temsiller oluşturma; bilgiyi aşamalı olarak şemalaştırma, ana hatlar oluşturma, kavram haritası ve ağı oluşturma, etkili örgütlenme teknikleridir.

Ana hatlar oluşturmada öğrenciler değişik konu ya da düşünceleri bazı temel düşüncelerle ilişkilendirmeyi öğrenir. Genellikle kitaplarda her bölümün ilk sayfası, ana hatları gösterir. Böylece okuyucu temel başlık ve alt başlıkları inceleyerek ilişkileri gözden geçirebilir. Birçok öğrenme stratejisinde olduğu gibi ana hatları oluşturmada öğrenciler becerikli olmayabilirler. Uygun öğretim ve yeterli uygulama ile öğrenciler bu konuda yetiştirilebilir.

Şemalaştırma (haritalama); düşünceler arası ilişkilerin görselleştirilmesidir. Metindeki önemli düşünceler birbirleri ile ilişkilendirilir. Posner ve Rudnitsky (1986) "Kavram haritaları, yol haritaları gibidir ancak yerleşim yerleri yerine düşünceler arası ilişkileri gösterir." benzetmesini yapmaktadırlar .

Öğrenciler kavramsal harita oluşturmada, mantıklı kalıplara düşünceleri sıralamayı ve her bir konuda belirlenen anahtar düşünceleri ilişkilendirmeyi öğrenirler. Bilgi şemaları kimi kez aşamalı bir biçimde kimi kez de nedensel ilişkileri gösteren biçimde düzenlenir.

Kavram haritası oluşturmada genellikle şu adımlar izlenir :

- Temel düşünceyi ya da diğerlerinin üstündeki en temel ilkeyi belirleme
- Temel düşünceyi ya da kavramı destekleyen ikincil düşünceleri ve kavramları belirleme
- Ana düşünceyi haritanın en tepesine ya da ortasına yerleştirme
- Ana düşünce etrafındaki ikincil düşünceleri, ana düşünce ve birbirleriyle ilişkilerini görsel olarak grupta

Bilginin şemalandırılması öğrencilere çok eğlenceli gelebilir. Bilginin görselleştirilmesi, öğrencilerin yeni materyali daha etkili öğrenmelerine ve düşünceler arası ilişkileri anlamalarına, ana hat oluşturmaktan daha çok yardımcı olur.

Yürütücü biliş stratejileri: Yürütücü biliş, öğrenenlerin benimsedikleri belli öğrenme stratejilerini kullanma yetenekleri ve kendi düşüncelerine ilişkin düşünmektir . Bireyin kendi bilişsel süreçleri ile ilgili bilgisidir.

Birçok yazar yürütücü bilişin iki temel ögeye sahip olduğu konusunda görüş birliği içindedir. Bu öğelerden biri, bilişe ilişkin bilgidir. Diğer de bilişi denetim, izleme, düzenleme gibi öz düzenleme mekanizmalarıdır . Bilişe ilişkin bilgi, bilgiyi ve anlayışı içerir. Öğrenen kişinin, belirli bir öğrenme durumunda kullandığı çeşitli öğrenme stratejileri ve kendi öğrenme sürecine ilişkin anlayışa sahip olmasıdır. Örneğin; görsel eğilimli bir öğrenci kavram haritaları oluşturma, yeni bilgiyi anlama ve anımsamada kendisi için iyi bir yol olduğunu bilir. Yürütücü bilişin ikinci ögesi bilişi izlemedir. Bilişi izleme, bireyin öğrenilecek durumun öğrenilmesinde en uygun stratejiyi seçme, kullanma, izleme ve değerlendirme, yeniden düzenleme yapma yeteneğidir .

Kavrama ve bilişin kazanılması bir metindeki sözcükler, bölümler, paragraflar gibi bilgi öğeleri ve bilgiyle öğrencilerin yaşantıları gibi temel bilgiler arasındaki ilişkileri içermektedir. Kavrama, öğrenilen bilginin öğeleri arasındaki ilişkilerin ve bu bilgi ya da düşüncelerle bir bireyin sahip olduğu temel bilgiler ve yaşantı arasındaki ilişkilerin yapısal ya da kavramsal bir biçimde düzenlenmesidir. Yürütücü biliş stratejileri genellikle kavramayı izlemek için kullanılır. Kavramayı izleme; bir öğretim etkinliği için öğrenme hedeflerinin saptanmasını, bu hedeflere erişilme düzeyinin belirlenmesini ve gerektiğinde hedeflere ulaşmak için kullanılan stratejileri değiştirmeyi gerekli kılar .

Duyuşsal stratejiler: Öğrenciler kendi kendilerine öğrenirken uygun bilişsel stratejileri kullansalar bile kimi kez öğretim hedeflerine ulaşmada güçlüklerle karşılaşır. Bu güçlükler, duygusal etmenlerden kaynaklanabilir. Öğrenmede duygusal ya da güdüsel etmenlerden oluşan

engelleri ortadan kaldırmak için kullanılan stratejiler duyuşsal stratejiler olarak adlandırılmaktadır. Bu alandaki araştırmalar, öğrencilerin dikkatlerini toplamayı, yoğunlaşmalarını sürdürmeyi, edim kaygısının üstesinden gelmeyi, güdülenmeyi sağlama ve sürdürmeyi, zamanı etkili olarak kullanmayı sağlayacak stratejiler üzerinde yoğunlaşmaktadır .

Öğrencilerin kendi kendilerine çalışırken karşılaştıkları en yaygın sorunlardan biri, zihnin ya da ilginin başka yöne çekilmesidir. Dikkatin başka yöne yönelmesi genellikle çalışırken veya okurken radyonun açılması, oda arkadaşının içeri girmesi gibi dışsal etmenlerden oluşur. Dikkatin bu tür dağılmasının önlenmesi için bazı araştırmacılar ruhsal yönetim yöntemini önerirler. Bu yöntemde, öğrenciler öğrenmelerini en iyi destekleyen çevresel özellikleri belirleyip, düzenleyerek ruhsal yapılarını öğrenme için en uygun duruma getirirler. Başka bir deyişle, ortamlarını öğrenmeleri için düzenlerler. Örneğin; kütüphanede sessiz bir yer bulurlar, belirli bir yolla çalışma masasını düzenlerler. Tüm bu stratejiler dikkatte istenmeyen kesintileri en aza indirerek dikkati sürdürmede güdüsel koşulların artmasını sağlar .

Dikkatin dağılması kimi kez öğrenenden de kaynaklanır. "Bunu anlayamadım.", "Bu projeyi yapma olasılığım zayıf." gibi kendi kendine olumsuz düşünme, güdülenmeyi düşürerek dikkati azaltır. Meichenbaum (1977) kendi kendine olumsuz konuşmalar yapan öğrencilerin bundan vazgeçerek kendileriyle ilgili anlatımları olumlulaştırmalarını önermektedir .

Kendi kendine öğrenen stratejik öğrenciler, öğrenilecek konunun kendilerine ne derece uygun olduğunu belirlemede oldukça beceriklidirler. Bu tür öğrenciler kendilerine şu soruları sorarlar: "Bu benim için önemli mi?", "Bunun benim için şimdi ve gelecekte değeri nedir?", "Bunu neden öğrenmem gerekir?". Bu soruları olumlu yanıtlama, ilgiyi sürdürmeye ve öğrenme coşkusuna yardımcı olur. İlgiyi artırmada kullanılan bir strateji de öğrenilenlerle var olanları bütünleştirme çabasıdır. Öğrenen kendine şu soruyu sormalıdır: "Bu bilgi bildiklerimle uyuyor mu?" Eğer var olan bilgi ve önceden öğrenilen düşünceler ile yeni bilgi arasında ayrılık varsa, öğrenen bunları uzlaştırmaya çalışmalıdır.

Güven, öğrenmede çaba harcama ve amaca ulaşmada bireyin inançlarında ortaya çıkar. Olumlu öz konuşmalar, güvenin sağlanması ve sürmesinde etkili olabilir. Güveni olumsuz etkileyen etmenler ise anksiyete, test kaygısı, verilen görevi iyi yapamama korkusu olabilir. Kaygı, güdülenmenin azalmasına yol açtığı zaman ardından gelen düşük edim, öğrencilerin kaygılarını artırarak kısır döngüyü oluşturur .

Edim kaygısının azaltılmasında öğrencilere yardımcı olmak için kullanılan yöntemlerle ilgili araştırmalar değişik türde programlar ve düzenlemeler ortaya koymuştur. Bu eğitim düzenlemelerinin birkaç tanesi kaygı sağaltımına yönelik klinik yaklaşımlardan alınmıştır. Bunlar arasında sistematik duyarsızlaştırma, biçimlendirerek duyarsızlaştırma, bilişsel değişim oluşturma, kaygı ile başa çıkma eğitimi, ussal yeniden yapılanma sayılabilir .

Sonuç olarak öğrencilerin gerek örgün eğitimde derslerinde başarılı olmaları gerekse örgün eğitimden sonra yaşadığımız bilgi çağında kendilerini geliştirebilmeleri için kendi kendilerine öğrenmeleri ve öğrenmelerini izleme yeterliği kazanmaları gerekmektedir. Okullarda öğrencilere belli disiplinlerin temel kavram ve ilkeleri öğretilirken öğrenme stratejileri de öğretilmelidir. İlköğretimden başlayarak öğretimin her düzeyinde derslerde konunun gerektirdiği öğrenme stratejilerinin öğretilmesine yer verilmelidir. Çünkü iyi bir öğretim, öğrencilere nasıl öğreneceklerini, nasıl anımsayacaklarını, nasıl düşüneceklerini, güdülenmelerini nasıl sağlayacaklarını öğretmeyi içerir.

5.5.1.2. Öğretme Stratejileri

Öğretmenin kendisine soracağı "Nasıl öğretmeliyim?" sorusunun cevabı strateji, yöntem, teknik ve ölçme ve değerlendirme gibi süreçlerin hepsiyle ilişkilidir. Öğretme stratejisi;

öğretmenin, bir dersin veya bir konunun öğretiminde amaca ulaşılması için seçeceği öğretim yöntem, teknik ve ölçme ve değerlendirme süreçlerinin uyum içinde olmasını içerir.

Öğrenme ve öğretme sürecinin doğası, gelişim düzeyleri ve bireysel özellikleri farklı öğrencilerin nasıl öğrendiklerini anlamayı gerektirir. Öğrenme ve öğretme süreci, öğrenciye sadece hızla artan bilgiyi aktarabilme çabası değil, onların bilgiye ulaşmasına rehberlik etme ve öğrencinin kendi öğrenmesine uygun strateji, yöntem ve teknikleri kullanabilmesini de sağlamalıdır. Böyle bir öğrenme de ancak öğrencinin etkin katılımı ile mümkündür.

Bilgi vermeye dayanan derslerde öğretmen sunuşunun ağırlıklı olduğu bir strateji izleyebilir. Böyle bir strateji izlenerek işlenen derslerde sınıfın dikkatini canlı tutacak soru-cevap ve örnek verme vb. tekniklerle anlatım etkili hâle getirilebilir. Eğer hazır sistemli bilgiler verme yerine, öğrencilerin araştırıp bulmaları veya ham bilgileri işleyerek daha sistemli bilgiler oluşturmaları isteniyorsa, o zaman öğrenci merkezli öğretim stratejilerinden buluş yoluyla öğretim ve araştırma-inceleme yoluyla öğretim stratejileri tercih edilmelidir.

Belli başlı öğretim stratejileri:

- a. Sunuş yoluyla öğretim stratejisi
- b. Buluş yoluyla öğretim stratejisi
- c. Araştırma-inceleme yoluyla öğretim stratejisi

ÖĞRETME STRATEJİLERİ İLE YÖNTEM VE TEKNİKLER ARASINDAKİ İLİŞKİ

ÖĞRETME STRATEJİLERİ	YÖNTEMLER	TEKNİKLER
Sunuş yoluyla öğretim stratejisi	Anlatım, gösterip-yaptırma	Gösteri, beyin fırtınası, soru-cevap vb.
Buluş yoluyla öğretim stratejisi	Tartışma, problem çözme, örnek olay vb.	Çember tartışması, münazara, panel, soru-cevap, beyin fırtınası vb.
Araştırma-inceleme yoluyla öğretim stratejisi	Problem çözme, proje vb.	Benzetişim, drama, rol oynama, görüşme, gözlem, deney, grupla çalışma, bireysel çalışma vb.

Öğretmen zamana, araç-gerece, öğrenci sayısına ve düzeyine, kazanımların özelliklerine göre öğretim stratejilerden uygun olanı kullanarak öğrenmeyi daha kolay ve kalıcı hâle getirebilir.

Sunuş yoluyla öğretim stratejisi: Senemoğlu'na göre , Ausubel tarafından geliştirilmiş olan sunuş yoluyla öğretim stratejisinde; öğretmen başlangıç sunuşlarını yapar, hemen arkasından öğretmen ile öğrenciler arasındaki etkileşimi ve öğrencilerin aktif katılımını sağlamak amacıyla öğrencilerin düşünceleri, örnekleri ve tepkileri üzerinde tartışılır. Bu durum ders işleniş süresince devam eder. Öğrencilerin ne kadar anladıkları sık ve kısa cevaplı sorular vb. ile kontrol edilebilir. Sunuş yoluyla öğretim adım adım ilerleyen bir süreci gerektirir. Bu amaçla öğretimin her aşamasında öğrencilerin ön bilgileri ve yeni öğrendikleri bilgiler arasında ilişki kurulur. Öğretmen, daha çok sözel öğrenme üzerinde dursa da dersi örnekler verme, resimler gösterme, şemalarla vb. somut uyarıcılarla anlamlı ve etkin kılabilir.

Sunuş yoluyla öğretim stratejisini uygulayan bir öğretmen;

- Öğretilcek konuya, öğrencilerin ön bilgileriyle yeni bilgileri arasında ilişki kurmalarını sağlayacak açıklamalarla giriş yapar.
- Öğretilcek konu yeni ise ön bilgileri harekete geçirecek açıklamalar yapar.
- Eğer öğretilcek konu öğrenciler için tamamen yeni değilse öğrencinin mevcut bilgileri ile yeni öğrenilecek bilgilerinin hangi yönden farklı olduklarını göstermeyi amaçlayan açıklamalar yapar.

Sunuş yoluyla öğretme stratejisinin ezberden çok, anlamlı bir öğrenmeyi ortaya çıkarması için öğretmenin, öğretilecek bilgileri kendi içinde anlamlı ve düzenli bir bütün hâline getirmesi gerekir.

Buluş yoluyla öğretme stratejisi: Buluş yoluyla öğretme stratejisi; bireyin öğrenme sürecine aktif katılımı ve buluş yapması ile ancak doğru anlayabileceği görüşünü savunan Bruner tarafından ortaya konulmuştur. Bruner'e göre öğrencilerin içinde keşfetme merakı ve öğrenme isteği vardır.

Buluş yoluyla öğretme stratejisi, belli bir problemle ilgili verileri toplayıp analiz ederek soyutlamalara ulaşmayı sağlayan öğrenci etkinliğine dayalı güdüleyici bir öğretme stratejisidir. Tümevarım ve akıl yürütme yoluyla öğrenmeyi sağlayan bu stratejide ana örneklerden kurallara ve genellemelere ulaşma süreci kullanılır. Sonuçta kural ya da bilgi yapısını keşfeden öğrencidir ve keşfetme yoluyla öğrenmeyi sağlamak kuşkusuz kolay değildir. Bu stratejide öğretmen, merkezden çıkıp yani kavramları, ilkeleri kendisi vermek yerine yönlendirici konumundadır.

Buluş yoluyla öğretme stratejisinin önemli üstünlükleri;

- Öğrencinin merak güdüsünü uyandırması ve güdülenmişlik düzeyini cevapları buluncaya kadar sürdürebilmesi,

- Öğrencileri bağımsız olarak problem çözmeye yönlendirmesi olarak sıralanabilir.

Buluş yoluyla öğretme stratejisi, öğrencilerin bilgiyi alıp özümlemelerinden çok bilgiyi analiz etmesini, uygun süreçlerde uygulamasını ve sentez yapmasını gerektirmektedir.

Buluş yoluyla öğretme stratejisini kullanan öğretmenler, aşağıdaki ilkelere uymalıdır:

- Yetenekli ve esnek olmalıdır.
- Konuyu çok iyi bilmelidir.
- Sabırlı olmalıdır. Çünkü keşfetme yoluyla öğrenme aceleye getirilemez. Böyle bir öğrenme ve öğretme süreci, genellikle umutsuzluğa yol açacak derecede yavaştır. Ancak her öğrencinin ulaşması beklenen anlama düzeyi için öğretmen sabırlı olmalıdır.

- Öğrencileri sürekli desteklemelidir. Burada öğretmenin yardımı, desteği, rehberliği önemlidir. Öğretmenin sağlayacağı destek, öğrenciye güven verir.

- Öğrenciyi harekete geçirmede diğer önemli bir husus, araştırma ve keşfetme çabalarının yönünün belirlenmesidir. Öğrenci, amacı bilmeli ve çözüm yöntemlerinin amaca uygun olup olmadığını test edebilmelidir.

- Öğretmen öğrencilere seçenekler sunmalı, değişik yaklaşımlar geliştirebilmeleri için ortamlar sağlamalıdır.

Buluş yoluyla öğretim stratejisinin amacı; öğrencilerin, konunun yapısını keşfetmelerini sağlayacak problem durumları verilerek bilişsel gelişimlerini sağlamaktır. Yapısı bir konu hakkındaki fikirler, kavramlar ve bunların arasındaki ilişkilerdir. Öğrencinin bu yapıyı öğrenmesi tümevarım yönteminin etkin olarak kullanılması ile sağlanmaktadır. Tümevarım yönteminin kullanılmasında öğrencinin etkin olmasına önem verilir. Buluş yoluyla öğretimin etkili bir şekilde gerçekleşmesi için:

- Özellikle üst düzey düşünme becerilerinin (kavrama, analiz, sentez, değerlendirme vb.) öğrencilere kazandırılmasında kullanılmalıdır.

- Öğretmen stratejiyi ve verilecek örnek durumları önceden planlamalı ve hazırlamalıdır.
- Yönlendirici sorularla öğrenciler cevabı tahmin etme konusunda cesaretlendirilmelidir.
- Stratejinin uygulanması esnasında değişik yöntem, teknik, araç-gereç, oyun vb. kullanılmalıdır.

- Dersle doğrudan ilgili olmayan konularda da olsa öğrencilerin merakını gidermeye önem verilmelidir.

- Ders konusuyla ilgili alanlarda çok sayıda zıt örnekler kullanılmalıdır.

- Örneklere, alıştırmalara ve öğrenci etkinliklerine yeterince zaman ayrılmalıdır.

Araştırma inceleme yoluyla öğretme stratejisi: Araştırma-inceleme stratejisini geliştiren Suchman’a göre;

- Öğrenciler bir problem ya da bilgi içeriğini ilginç buldukları zaman doğal olarak araştırırlar.
- Onlar kendi düşünme stratejilerinin farkına varabilirler ve bunları yeni yaklaşımlarla geliştirebilirler.
- Yeni stratejiler doğrudan öğretilebilir ve öğrencilerin var olan stratejilerine ilave edilebilir.
- İş birliğine dayalı araştırma etkinlikleri, düşünceyi zenginleştirir ve öğrencilerin bilgiyi denemelerine, onun gerçek doğasını kavramalarına destek olur.

Araştırma-inceleme yoluyla öğretme stratejisi daha önceleri matematik, fen bilimleri gibi doğa bilimlerinde uygulamalı olarak kullanılırken daha sonraları araştırmalar, bu stratejinin bütün konu alanlarında kullanılabildiğini göstermiştir.

Bilimsel araştırma yöntemlerinin okul içi ve okul dışı öğrenme ve öğretme süreçlerinde kullanılmasını gerektiren bu stratejiye göre öğrenciler;

- Çevredeki problemleri algılar,
- Problemleri tanımlar,
- Verileri toplar,
- Geçici çözüm yollarını geliştirir,
- Geçici çözüm yollarının mümkün olup olmadığını test eder.

Böylece öğrenciler, karşılaşılabilecekleri problemleri, bilimsel yöntemlerle çözme becerisini kazanırlar. Dolayısıyla araştırma-inceleme yoluyla öğretme, öğrencilerin üst düzey düşünme becerilerinin geliştirilmesinde etkili bir stratejidir.

Bu stratejinin kullanımında ilginç, kısmen belirsiz ve merak uyandırıcı bir problemin seçilmiş olması önemlidir. Çoğu zaman problemin önceden öğretmen tarafından belirlenerek planlanmış olması uygulamada etkili olabilir. Ancak problem, beyin fırtınası tekniği ile öğrencilerin ilgi ve istekleri doğrultusunda belirlenebilir. Böylece öğrenciler, belirledikleri problem üzerinde daha etkili çalışabilir.

Problemin belirlenmesinden sonra öğrenciler öğretmene sorular sorar. Problemin tanımlandığı ve sınırlandırıldığı bu aşamada öğretmenin, sorulan sorulara ayrıntılı açıklamalar yapmak yerine, “Evet” veya “Hayır” şeklinde cevaplar vermesi gerekir. Burada elde edilen ipuçları yardımıyla öğrencilerin problemi kavramları ve hipotezler oluşturmaları sağlanmalıdır.

Problemin tanımlanması ve hipotezlerin kurulması aşaması, bir araştırma sürecinin en önemli bölümü olduğundan öğretmenin bu aşamada problem durumunu ve öğrenci tepkilerini çok iyi izlemesi ve gerektiğinde müdahale etmesi gerekir. Öğrenciler sorular sormaya devam ederler. Bu sorular “evet” ya da “hayır” şeklinde cevaplanamıyorsa öğretmen “bu soruyu evet veya hayır ile cevap verebileceğim bir şekilde tekrar ifade edebilir misin?” gibi sorularla öğrencileri yönlendirir. Bu şekilde öğrenciler sorularını uygun biçimde ifade etmeyi de öğrenirler. Öğrenciler, bu süreçte konuyla ilgili görünen bütün değişkenlerle hipotez oluşturmaya çalışır ve test ederlerse, kayda değer bir ilerleme sağlayamayabilirler. Çünkü konu genişleyecek ve üzerinde çalışılması güçleşecektir. Ancak sınırlı bir şekilde temel değişkenleri belirleyip hipotez oluşturmaya çalışır ve test ederlerse, neden-sonuç ilişkilerini doğru olarak keşfedebilirler.

Öğrenciler probleme yönelik hipotezler geliştirirlerken açıklama yapmaya ve sorular sormaya cesaretlendirilmelidir. Yapılan araştırmalar, denemeler ve yöneltilen sorularda doğru sonuçlar elde edilmesi değil, öğrencilerin araştırma yöntemlerini fark etmelerini ve onları kullanmalarını sağlamaktır.

5.5.2. Öğrenme ve Öğretme Yöntem ve Teknikleri

Öğretim yöntemi, öğrenciyi hedefe ulaştırmak için izlenen yoldur. Yöntemle, belli öğretme teknikleri ve araçları kullanılarak öğretmen ve öğrenci etkinliklerinin bir plana göre düzenlenmesi ve yürütülmesi amaçlanır . Bir yöntemin uygulanmasından önce tanımlanabilmesi, hangi derste ve hangi hedefler için nasıl kullanılacağı, üstün ya da yetersiz yanlarının ve diğer yöntemlerle ilişkilerinin bilinmesi gerekir.

Öğrencilerin yaşları, yetenekleri ve önceki öğrenmelerine uygun yöntemler kullanma büyük önem taşır. Bütün konularda ve her durumda etkili yöntem ve tekniklerden söz etmek mümkün değildir. Bunun yerine hedef, öğrenci ve konu niteliğine uygun yöntemlerden söz edebiliriz. Uygulamada çok çeşitli yöntem ve tekniklerden yararlanma öğrencilere çok yönlü ve zengin yaşantılar sağlar.

Öğretim yöntem ve teknikleri, öğretim stratejilerinin yapı taşlarıdır. Bir yöntemin içinde çeşitli teknikler kullanılabilir. Bütün derslerde tek bir yöntem veya teknik kullanan öğretmen çok başarılı olamaz. Gerçi öğretmenin genel bir planı, bir stratejisi olacaktır ama eğer işler planlandığı gibi gitmiyorsa hemen planı gözden geçirip gerekli hedef düzeltme, yöntem veya teknik değiştirme işlerini yapabilmelidir.

Bir sorun çözmek, bir deneyi sonuçlandırmak, konuyu öğrenmek ya da öğretmek amacıyla bilinçli olarak seçilen ve izlenen çeşitli yollara yöntem; öğretim yönteminin uygulamaya koyma biçimine ya da sınıf içinde yapılan işlemlerin bütününe ise öğretim teknikleri denir . Yöntemi bir tasarım, tekniği de bir uygulama olarak görebiliriz. Daha geniş bir açıdan yöntemi, hedeflere ulaşmak için öğretme-öğrenme sürecini desenleme ya da planlama; tekniği de bu desenlenen ve planlanan düşüncelerin uygulamaya aktarılmasında izlenen yol olarak görebiliriz .

Küçükahmet, öğretmenin derste izleyeceği yolu belirlemesini etkileyen başlıca faktörleri şöyle sıralamaktadır :

- Öğretmenin kullanacağı yöntem ve teknik hakkında yeterli bilgiye sahip olması
- Öğretmenin kullanacağı yöntem ve tekniğe yatkınlığı
- Programın niteliği
- Zaman ve fiziksel imkânlar
- Maliyet
- Öğrenci grubunun büyüklüğü
- Konunun özelliği
- Öğretim sonunda öğrencinin geliştirmesi beklenen beceriler vb.

Öğrenme ve Öğretme Sürecinde Kullanılan Başlıca Yöntem ve Teknikler

Anlatım: Bir konuya giriş yaparken, bilgi aktarırken ya da özetlerken “yorumlayıcı”, “açıklayıcı” ve “belirtici” özellikleri kullanılır. Anlatımda şu noktalara dikkat edilmelidir:

- Basit ve kısa cümleler kurulmalıdır.
- Doğru anlatıma yer verilmeli ve mesleki terimler doğru kullanılmalıdır.
- Konu görsel materyallerle (grafik, resim, kroki gibi) desteklenmelidir.
- Küçük grup tartışmaları ile konunun tartışılmasına imkân sağlanmalıdır.

Tartışma: Bir konu üzerinde öğrencilerin kendi fikirlerini ifade etmesine, yorum, analiz, sentez ve değerlendirme yapabilmesine imkân sağlar. Tartışma büyük grup tartışması, münazara, panel, forum, seminer şeklinde yapılabilir. Tartışma ile öğrencilerin olgu ve olaylara eleştirel yaklaşma, kendini ifade etme, karar verme, sorun çözme, sentez ve değerlendirme becerileri gelişir. Tartışma yapılırken şu noktalara dikkat edilmelidir:

- Tartışılacak konu ve sorun önceden belirlenmelidir.
- Tartışmanın amacı, süresi ve tartışmada izlenecek yol önceden duyurulmalıdır.
- Tüm öğrencilerin tartışmaya katılması sağlanmalıdır.

- Tartışmaya dersin tamamı ayrılmamalıdır.
- Öğrencilerin görüş ve düşüncelerini ifade edebilmeleri için ortam sağlanmalıdır.
- Tartışma önce küçük gruplarla olmalı daha sonra tüm sınıfta yapılmalıdır.
- Tartışma sonunda çıkan sonuç özetlenmelidir.

Münazara: Birbirine zıt görüşler içeren bir konuda iki farklı grubun kendi görüşünü belli zaman birimleri içinde tarafsız bir dinleyici grubuna anlatarak doğrulatmaya dayanan bir tartışma tekniğidir. Münazarada;

- Dinleyici grup alkışlarla tartışmanın akışını etkilemeye çalışır.
- Öğrencilerden oluşan ve çalışmaları tek tek değerlendiren ve kazanan tarafı açıklamaya yetkili bir jüri vardır.
- Tartışmalar fazla bilimsel olmaz; daha ziyade söz ustalığı ve hazır cevap olma gibi özellikler öne çıkar.
- Öğrenci hem kendi tezini hem de karşı tezi iyi bilmelidir.
- Eğer öğretmen münazarayı sınıfta düzenlemiş ise, daha sonra karşıt görüşleri topluca değerlendirecek bir sınıf çalışması da yapılmalıdır.

Örnek olay: Örnek olay incelemesi gerçek hayatta karşılaşılan bir problemin sınıf ortamında çözüme ulaştırılmaya çalışılması ile gerçekleştirilir. Öğrenciler, bildiklerini ve kavradıklarını gerçek bir duruma uygulama şansına, problem çözme becerisine sahip olurlar. Örnek olay incelenmesinde şu noktalara dikkat edilmelidir:

- Öğrencilerin seviyelerine uygun problemler, gerçeklik, anlamlılık ve bütünlük açısından değerlendirilerek belirlenmelidir.
- Örnek olay, hedefler, ilişkiler ve değerler bakımından değerlendirilmelidir.
- Tartışma sonunda ortaya çıkan ortak fikirler kaydedilmelidir.
- Örnek olayın incelemesinden sonra ulaşılan sonuçlardan nasıl yararlanılabileceği tespit edilmelidir.

Gösterip yaptırma: Öğretmenin bir işin nasıl yapılacağını gösterdikten sonra alıştırma ya da uygulama amacıyla öğrenciye yaptırmasıdır. Gösterip yaptırmada dikkat edilmesi gereken noktalar şunlardır:

- Öğretmenin kazandırılacak beceriyi öğrencilere göstermesinden sonra bu işi her öğrencinin istenilen beceriyi kazanabilmesi için gerekli zaman tanınmalıdır.
- Sınıf, laboratuvar gibi ortamlar ve gösteri sırasında kullanılacak araç ve gereçler önceden hazırlanmalıdır.
- Beceriler sırayla basitten karmaşığa doğru aşamalı olarak gösterilmelidir.

Problem çözme: İstenilen hedefe ulaşmada en etkili yoldur. Öğrencilerin bilimsel yöntemleri kullanması ve bilimsel tutum kazanması açısından önemlidir. Problem çözmede dikkat edilmesi gereken noktalar şunlardır:

- Problemin farkına varılıp tanımı ve sınırlandırılması yapılmalıdır.
- Problemin çözümüne ilişkin hipotezler (denenceler) üretilmelidir.
- Hipotezler için bilgi ve veri toplanmalı, değerlendirilmemeli ve yorumlanmalıdır.
- Çözüm uygulanarak elde edilen sonuçlara göre önerilerde bulunulmalıdır.

Bireysel çalışma: Bir öğrencinin kendi başına yaparak ve yaşarak öğrenmek istediği bilgiye ulaşmasıdır. Bireysel çalışmada dikkat edilmesi gereken noktalar şunlardır:

- Öğrencinin ilgi ve ihtiyaçları tespit edilmelidir.
- Öğrenmenin amacı belirlenmelidir.

- Zaman en iyi şekilde kullanılmalıdır.
- Planlama yapılmalıdır.

Grupla çalışma: Sınıftaki öğrenci sayısına göre en az 2, en çok 8-10 kişinin bir araya gelerek aynı konu üzerinde ortak amaçlarla yaptıkları çalışmalardır. Temel amaç, grup üyelerinin birlikte düşünmelerine, karşılıklı fikir alışverişi içinde olmalarına ve rahat bir ortamda çalışmalarına olanak sağlamaktır. Grupla çalışma yönteminin özellikleri şunlardır:

- Gruba üye öğrenciler, kendi ilgi ve yetenekleri doğrultusunda topluluk hâlinde belirlenmiş amaç veya amaçlara yönlendirilir.
- Grup çalışmasının özünde öğrencilerin bir konu veya problemle ilgili olarak birlikte konuşmaları ve çözüm yollarını aramaları vardır.
- Grup üyeleri arasındaki iletişimin sağlıklı olması, tekniğin etkililiğini artıran önemli faktörlerdendir.
- Her bireyin üzerine düşeni yapması gerekir.
- Küçük gruplarda daha etkilidir.

Grupla çalışma yönteminin kullanım ilkeleri

- Dersin hedefine ve etkinliğe göre, uygun sayıda öğrenci içeren gruplar oluşturulmalıdır.
- Gruplar, öğretmen tarafından rastgele oluşturulmalıdır; ancak başarılı öğrencilerin aynı gruplarda yer almamalarına dikkat edilmelidir.
- Her grupta, grup çalışmalarını koordine eden ve öğretmen ile bağlantı kuran bir grup lideri olmalıdır.
- Grup üyeleri sürekli değiştirilerek öğrencilerin diğer kişilerle teması sağlanmalıdır.
- Konular öğrenci düzeyine uygun ve sınıfın ilgisini çekici nitelikte olmalıdır.
- Etkinlikler iyi planlanmalı ve öğrenciler önceden yapılacak etkinlikler ve sorumluluklar konusunda bilgilendirilmelidir.
- Her grup, çalışmalarını diğer gruplara sunmalı, gözlem ve değerlendirmeleriyle ilgili dönüt alıp vermelidir.
- Etkinlikler esnasında öğretmen dışarıdan gözlemci olarak sınıfta dolaşmalı, grup çalışmalarını kontrol etmeli ve grup üyelerine yardımcı olmalıdır.

Gözlem ve inceleme: Gözlem, bir olayı, bir nesneyi ya da gerçeği anlamak için olay, nesne ya da gerçeğin çeşitli belirti ve koşullarını izleme işidir. İnceleme ise, ele alınan bir konu ya da olayın özelliklerini ve ayrıntılarını tam olarak anlamaya çalışmak için yapılan yöntemli çalışmadır. Gözlem çalışmaları ve incelemede dikkat edilmesi gereken noktalar şunlardır:

- Çalışma ve incelemelerin konunun amaçları ve içeriyle doğrudan ilişkisi olmalıdır.
- Gözlem ve incelemenin her aşaması ayrıntılı olarak planlanmalıdır.
- Gözlem planının öğrencilerle ve hatta velilerle yapılması, plana öğrencinin ve velisinin katkısının sağlanması önemlidir.
- Gözlemin bir gezi ile birlikte olmasının gerektiği durumlarda, disiplin problemleri olmaması için organizasyonun çok iyi yapılması gereklidir.
- Öğrenciler, gittikleri yerlerde neye dikkat edeceklerini, neyi gözleyeceklerini bilmelidir.
- Gözlem sırasında öğrencilerin düzgün not almaları sağlanmalıdır.
- Gözlem sonunda gözlem sonuçlarını görmeye yönelik bir değerlendirmenin yapılması esastır. Bu süreçte gözlem sırasında tutulan notlar, toplanan materyaller, çekilen fotoğraf veya filmler, ses kayıtları vb. ayrıntılı olarak değerlendirilmelidir.

Beyin fırtınası: Beyin fırtınası, bir konuya çözüm getirmek, karar vermek ve hayal etme yoluyla düşünce ve fikir üretmek için kullanılan yaratıcı bir tekniktir. Buna “buluş fırtınası” da denilmektedir .

Beyin fırtınası tekniğinde bir sorunu çözmekle görevlendirilen grup üyeleri mümkün olduğunca çok fikir ileri sürerler. Bu yolla her bir üyenin çözüm önerisi diğer grup üyelerini yeni ve yaratıcı buluşlar ortaya çıkarmaya yöneltir. Bu teknikte sorunun ne olduğu, toplantının

amacının ve süresinin belirtilmesi, söylenenlerin analizi, değerlendirilmesi ve yeniden örgütlenmesinin yapılması gereklidir. Beyin fırtınası tekniğinde çeşitli çözüm yollarından yararlanılır. Bu çözüm yollarından başlıcaları; benzerinden yararlanma, fikir bağlantıları kurma, zarardan yarar çıkarma.

Gösteri: Gösteri tekniğinin amacı bir izleyici grubunun önünde bir işin nasıl yapılacağını göstermektir. Gösteri sınıf ortamında, genellikle öğretmen ya da uzman kişilerce yapılır. Gösteri tekniğinde hazırlık aşaması oldukça önemlidir. Hazırlık aşamasında;

- Gösterinin hedefinin ne olduğu, bu hedefe ulaşmada öğrencilerin nasıl bir rol oynayacağı, gösteri için yeterli araç gereç ve zamanın olup olmadığı tespit edilmelidir. En önemlisi de öğrencilere gösterinin hedeflerinin ne olduğunun iyice açıklanmasıdır.

- Gösteriyi öğretmen yapabileceği gibi öğrenciler kendi aralarında da yapabilirler. Gösteriyi öğrencilerin yapması başkalarıyla iletişim kurma yeteneklerini geliştirmelerine yardımcı olur.

Soru cevap: En yaygın olan ve her dersin öğretiminde kullanılan soru cevap tekniği, öğrencilere düşünme, konuşma ve yazma alışkanlıklarını kazandırma bakımından oldukça önemlidir. Sokrates tekniği olarak da bilinen bu teknikte;

- Bütün sınıfı ilgilendiren sorular, tüm sınıfa sorulmalı ve aynı anda herkes cevabı bulmak için düşündürülmeli, daha sonra da soruyu cevaplandıracak kişi belirlenmelidir. Bu belirlemede cevap vermeye gönüllü öğrencilere öncelik verilmeli, kolay sorular gruba göre öğrenmesi yavaş olan öğrencilere sorulmalıdır. Yanlış cevap veren öğrenciler azarlanmamalı ve sınıf içinde küçük düşürücü davranışlardan kaçınılmalıdır. Ayrıca soruların sınıftaki tüm öğrencilere adaletli bir şekilde yöneltilmelidir.

- Doğru cevaplar anında pekiştirilmelidir. Yanlış cevaplar düzeltilmelidir. Doğru cevapların verilmesi için ipuçları kullanılmalı ya da yan sorular sorulmalıdır.

- Sınıfta öğrencilere tek tek sorular yöneltiliyorsa oturma sırası, numara sırası gibi belli bir sıraya göre değil de sorulmalıdır. Böylece tüm sınıfın dikkati ve ilgisi sağlanmış olur.

- Soruları öğretmen sorabileceği gibi öğrencilerin öğretmene ya da öğrencilerin birbirine soru sormalarına da olanak sağlanmalıdır.

Soruların öğrencilerce cevaplandırılmasında dikkat edilmesi gereken hususlar

- Soruyu sorduktan sonra düşünmek için zaman bırakmalı.
- Öğrencilerin soruya kendi sözcüklerini kullanarak cevap vermeleri sağlanmalı.
- Konuşma güçlüğü olan öğrencileri sabırla dinlemeli ve diğer öğrencilerin de sabırla dinlemesi sağlanmalı.

- Yanlış cevap veren ya da cevap vermede güçlük çeken öğrenci ile alay etmekten, onu azarlamaktan ya da küçük düşürücü bir davranışta bulunmaktan kaçınılmalı.

- Cevap vermek isteyen öğrencilere adlarını söyleyerek söz verilmeli.

Soru sormada en önemli husus, bekleme süresidir. Öğretmenlerin soru sorduktan sonra en çok bir saniye bekledikleri ifade edilmektedir. Bu süre, gerçek anlamda düşünmek için yeterli değildir. Genelde öğrenciler çabuk yanıt verme eğilimindedir. Öğrenciler 3-4 saniyelik hamlelerle konuşmaktadırlar. Bu durum, uzun düşünerek verilen yanıtları ve tartışmaları olanaksız kılmaktadır. Öğretmenlerden, soru cevap tekniğini kullanırken soru sorduklarında bekleme süresi olarak öğrencilere 3-5 saniye vermeleri istenmektedir.

Drama: Drama, öğrencilerin hangi durumlarda, nasıl davranmaları gerektiğini yaşayarak öğrenmelerini sağlayan bir öğretim tekniğidir. Problem çözme ve iletişim kurma yeteneğini geliştirir. Bu teknik bilinen en eski öğretim tekniklerinden biridir. Çok kullanışlı ve yararlı olduğu için günümüzde okullarda yaygın olarak kullanılmaktadır. Drama tekniğinin yararları şöyle sıralanabilir:

- Etkili ve dikkatli dinleme yeteneğini geliştirir.
- Kişinin kendine olan güvenini artırır.

- Anlama yeteneğini ve yaratıcılığı artırır.
- Akıcı konuşmayı geliştirir.
- Dile hâkimiyeti ve ifade yeteneğini geliştirir.
- Bilgilerin etkin kullanımını sağlayarak onları pekiştirir.
- Bu teknik tek taraflı olmayıp hem oyuncuya hem de seyirciye yöneliktir.

Drama tekniğinin iki türü vardır. Bunlar biçimsel ve doğal drama teknikleridir. Doğal drama adından da anlaşılacağı üzere doğal olmayı vurgular. Bu tür drama oyunlarında oyuncular kendilerini dilediği gibi ifade etme özgürlüğüne sahiptir. Bu drama tekniğinin amacı bireylere serbest konuşma alışkanlığı kazandırmak, onların duygu ve düşüncelerini kendi sözcükleriyle diledikleri gibi açıklamalarına olanak sağlamaktır. Bu alışkanlıkların küçük yaşlarda daha etkili bir şekilde kazanıldığı belirtilmektedir.

Biçimsel drama etkinliği ise daha çok yetişkin öğrencilere dönüktür ve duygu ve düşüncelerini başka bir kişiliğe girerek ifade etme olanağı sağlar. Bu drama türünde oyunlar daha ciddi ve planlıdır. Oynanacak oyun ya da hikâye oyuncular tarafından paylaşılmış, ezberlenmiş ve provası yapılmış durumdadır. Biçimsel ve doğal dramının birçok türü vardır. Bu türler arasında genel olarak kesin bir ayrım yapılamamaktadır. Bunlar arasında serbest oyunlar, hikâyeleri sahneleme, resimlerle hikâye sahneleme, radyo ve TV haberlerini ya da yayınlarını taklit etme ve gölge oyunları doğal dramaya; kuklalar, pandomim ve oyunlar da daha çok biçimsel dramaya örnek olarak gösterilmektedir.

Görüşme: Görüşme herhangi bir sorunun çözümünde ya da bir konu ile ilgili bilgi elde etmede doğrudan ilgili kişi ya da kurumlarla önceden planlanmış yüz yüze yapılan etkinliktir. Görüşmenin amacına ulaşması için;

- Öğrencilere görüşmenin nasıl yapılacağı hakkında bilgi verilmeli,
- Görüşme öncesi ön hazırlıklar (planlama, randevu, soruları hazırlama gibi) yapılmalı
- Görüşmeden sonra rapor hazırlanmalı, sınıfta sunulmalı ve tartışılmalıdır.

Benzeşim: Sınıf içinde öğrencilerin bir olayı gerçekmiş gibi ele alıp üzerinde çalışma yapmalarına imkân tanıyan bir öğretim tekniğidir. Bu teknik ile bir olayın model (sanal) olarak canlandırılması sağlanır. Öğrenciler bu olaya katılırlar, ona şekil verirler. Roller, işlevleri, görev ve sorumlulukları vardır. Problem çözer, beceri kazanır, karar verirler. Öğrencileri gerçek ortamlarda, gerçek araçlarla yetiştirmenin güç, tehlikeli ve maliyetinin fazla olduğu durumlarda gerçeğin bir model ya da oluşturulmuş ortamlarda yetiştirilmesi esasına dayanır.

5.6. ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME

Ölçme ve değerlendirme, öğrenme ve öğretme sürecinde öğrencilerin başarılarını saptamak, eksikliklerini belirlemek, öğretim strateji-yöntem-tekniklerinin etkinliğini anlamak, programın zayıf ve kuvvetli yanlarını ortaya çıkarmak için yapılır. Bu programda değerlendirme, öğrenme sürecini destekler ve öğrencinin gelişimini izlemeyi amaçlar.

Değerlendirme yaparken öğrencilerin;

- Öğrendiklerini ne kadar uygulayabildiği,
- Akıl yürütme becerilerinin gelişim düzeyi,
- Derse yönelik tutumlarının nasıl olduğu,
- Dersle ilgili ne kadar öz güvene sahip olduğu,
- Öz düzenleme becerilerinin ne kadar geliştiği,
- Sosyal becerilerinin ne kadar geliştiği,
- Hangi düzeyde iletişim kurabildiği ve ilişkilendirme yapıp yapamadığı vb. göz önünde bulundurulmalıdır.

Önceki öğrenmelerin sonraki öğrenmeleri etkilediği, eksik ya da yanlış öğrenmelerin ise sonraki öğrenmeleri engellediği açıktır. Öğrenmede yaşanan bu aksaklıklardan haberdar olmak için zaman zaman öğrencileri yazılı olarak sınavın yanında tartışma, sunum, deney, sergi,

proje, gözlem, görüşme, ürün dosyası, öz değerlendirme, akran değerlendirme vb. değerlendirme çalışmaları da yapılmalıdır. Bu amaçla kullanılması önerilen araçlar verilen hâliyle veya amaca uygun olarak yeniden düzenlenerek uygun yerlerde ve zamanlarda uygulanmalıdır. Ölçme araçlarından elde edilen verilerle yapılan değerlendirmeler öğrenci, öğretmen ve program için dönüt olarak kullanılabilir. Bu değerlendirmelerin amacı, öğrenci öğrenmelerindeki eksiklikleri belirleyip öğretme-öğrenme sürecine katkıda bulunmaktır. Böylece, değerlendirme öğrenmenin bir parçası hâline dönüşür. Ölçme ve değerlendirme sürecinde soruların ve performans görevlerinin kazanımlara ve sınıf düzeyine uygun olmasına dikkat edilmelidir. Öğrencilerin akıl yürütme, ilişkilendirme vb. becerilerinin sınanmasında ise sorular ve cevaplar sözlü olarak verilmelidir.

Ölçme ve değerlendirme çalışmaları bir plan dâhilinde yapılmalıdır. Ölçme ve değerlendirme planı hazırlanırken aşağıdaki sorular sorulur:

- Ölçme ve değerlendirmeyi hangi amaçla yapıyorum?
- Ölçme ve değerlendirme yapmak için hangi araç amacıma uygundur?
- Bu aracı ne zaman kullanmalıyım?
- Ölçme ve değerlendirme aracını nasıl uygulamalıyım?
- Ölçme ve değerlendirme aracından elde ettiğim bilgiyi nasıl değerlendireceğim?

Bir ölçme ve değerlendirme planı uygulanırken;

- Ölçme ve değerlendirme planı dersin kazanımlarına uygun olarak hazırlanır.
- Öğrencilerin çalışmaları sistematik olarak değerlendirilir.
- Öğrencilerin cevapları kadar düşünme yolları da değerlendirilir.
- Öğrencilerin problem çözme başarılarının yanında problem çözmeyle ilgili tutumları da ölçülür.

- Planda grupta yapılan çalışmaların değerlendirmesine de yer verilir.
- Mümkünse her fırsatta öğrencilerin görüşleri alınır.
- Sınıftaki öğrencilerin tümünün aynı zamanda değerlendirilmesi zorunlu değildir.
- Sınıftaki öğrencilerin problem çözme becerileri bir ya da birkaç problemle değerlendirilebilir. Değerlendirme için tüm problemlerin kullanılması zorunlu değildir.
- Ölçme ve değerlendirmenin nasıl uygulanacağı ve zamanı öğrencilere bildirilir.

Günlük çalışmaları değerlendirmek için günlükleri, ödevleri, alıştırmaları, kısa sınavları, kontrol listeleri ve görüşme formları kullanabilir. Sınavlarda ve alıştırmalarda performans değerlendirmeye uygun soruların yanı sıra çoktan seçmeli, eşleştirme ve kısa cevaplı sorular yer alabilir.

Performans değerlendirme, öğrencilerin bireysel farklılıklarını dikkate alarak onların bilgi ve becerilerini eyleme dönüştürmelerini, gerçek yaşama aktarmalarını sağlayacak durum ve görevler aracılığıyla değerlendirme yapmak biçiminde tanımlanabilir. Performans değerlendirme, dersin kazanımlarıyla ilgili olarak öğrencinin günlük yaşamındaki problemleri nasıl çözeceğini ve problem çözmek için sahip olduğu bilgi ve becerileri nasıl kullanacağını göstermesini ister. Performans değerlendirme, gözlenebilen bir performans veya somut bir ürünle sonuçlanır. Bu tip değerlendirmede öğrenci, cevabı verilenler arasından seçmez ve kendisi yapılandırarak bir ürün meydana getirir.

Öğretmenler öğrencilerini değerlendirirken; kısa cevaplı, çoktan seçmeli, doğru-yanlış, eşleştirmeli sorulardan oluşan geleneksel testleri kullanabilirler. Performansa dayalı değerlendirme yapmak için ise açık uçlu sorular, gözlem, posterler, görüşmeler, öz değerlendirme formu, öğrenci ürün dosyası, projeler, performans görevleri vb. kullanılabilir. Bu görevler yapılırken öğretmenler öğrencilerin hem kullandıkları stratejileri hem de problem çözme süreçlerini değerlendirebilir. Açık uçlu sorular ve performans görevleri her bir öğrencinin öğrendikleri bilgilerle ilgili yorum ve değerlendirme yapmasına, sonuç çıkarmasına daha fazla fırsat verir.

Aşağıda ölçme ve değerlendirme araç ve yöntemlerinin bazıları ile ilgili kısa bilgiler verilmiştir.

1. Proje: Öğrencilerin grup hâlinde veya bireysel olarak istedikleri bir alanda/konuda inceleme, araştırma ve yorum yapma, görüş geliştirme, yeni bilgilere ulaşma, özgün düşünce üretme ve çıkarımlarda bulunma amacıyla ders öğretmeni rehberliğinde yapacakları çalışmalardır.

Bir uzmanlık alanında, sık sık disiplinler arası araştırma planlayarak ve tasarlayarak oluşturulan bir öğrenci ya da bir grup öğrenci tarafından üstlenilen projeler kişiye yeni bilgiler, özel beceriler ve alışkanlıklar kazandırır.

Proje konuları zümre öğretmenleri tarafından belirlenebileceği gibi öğrenciler de kendi ilgi duydukları alanlara göre bireysel ya da grup olarak proje konusu belirleyebilirler. Proje konuları bir tek alanla ilgili olabileceği gibi disiplinler arası da olabilir. Verilen proje konuları öğrencilerin düzeyine uygun ve yerel imkânlarla yapılabilecek nitelikte olmalıdır.

Öğrencilerin performanslarını ölçmek için araştırma ödevi ya da projeler verilir. Öğrencilerin çalışmaları için iş takvimi hazırlanır. Bu takvime göre gözlem ve görüşmeler yapılarak ve hazırlanan ürüne bakılarak bu süreçteki çalışmalar değerlendirilir. Öğrencilere çalışmaları ile ilgili geri bildirimler verilir. Proje çalışmalarında grup değerlendirme formu da kullanılabilir.

2. Performans görevi (ödevi): Programda öngörülen eleştirel düşünme, problem çözme, okuduğunu anlama, yaratıcılığını kullanma, araştırma yapma gibi öğrencinin bilişsel, duyuşsal, psiko-motor alandaki becerilerini aynı anda kullanmasını, geliştirmesini ve bir ürünün ortaya konmasını gerektiren çalışmalardır.

Performans görevleri, cevabını öğrencilerin yapılandığı bir görev, bir problem ya da açık uçlu bir soru olabilir. Öğrenciler bu görevi yerine getirirken nasıl planladığını, hangi stratejileri kullandığını, verileri nasıl topladığını ve organize ettiğini, nasıl örneklediğini, genellemelere nasıl ulaştığını, kısmi ve geçici çözümleri nasıl değerlendirdiğini ve cevaplarını nasıl savunduğunu da gösterir.

Bu tür görevlerle öğrencilerden, derslerde kazandırılması hedeflenen üst düzey becerilerdeki gelişimlerini günlük yaşamla ilişkilendirerek göstermeleri beklenmektedir. Performans görevlerinin bir sınıftaki her öğrenciye, aynı konu başlığında ve aynı zamanda verilmesi zorunlu değildir. Performans görevleri öğrencilerin seviyesine uygun ve öğrenciler tarafından yapılabilecek nitelikte olmalıdır. Performans görevleri yapılırken öğrenciler, öğretmen tarafından gözlemlenerek gereken yerlerde yönlendirilir. Bu görevler disiplinler arası bilgi alışverişinin sağlanması ve kalıcı öğrenmelerin gerçekleşmesi için de yarar sağlar. Bu görevler gruplar hâlinde yaptırılarak öğrencilerin sosyal becerilerinin gelişimi sağlanmış olur.

3. Gözlem: Öğrencilerin sınıf içi etkinliklere katılımları, soru ve önerilere verdikleri cevapları, grup çalışmalarına ve tartışmalarına katılımlarına yönelik yapılan çalışmalarda sergiledikleri becerileri tutarlı, güvenilir, geçerli biçimde değerlendirmek amacıyla yapılmaktadır. Gözlem yapılarak öğrencilerin başarıları, tutumları ve kendine güvenleri hakkında bilgi edinilebilir. Gözlem, öğrenciler hakkında doğru ve çabuk bilgi sağlar. Aşağıdaki noktalar, öğretmenlere gözlem yapmada kolaylık sağlayacaktır:

- Ölçütleri koyarken bütün öğrenciler için aynı standartlar kullanılır.
- Her öğrenci birkaç kez gözlemlenir.
- Her öğrenci değişik durumlarda ve farklı günlerde gözlemlenir.
- Her öğrenci değişik özellikler, beceriler ve davranışlara göre değerlendirilir.
- Değerlendirme, mümkün olduğu kadar gözlem yapıldığında kaydedilir.

Gözlemler, informal biçimde yapılabileceği gibi gözlenecek ölçütlerin belirlendiği yapılandırılmış gözlem formları veya kontrol listesi kullanılarak da yapılabilir. Öğretmenlerin

gözlem formlarını kullanarak öğrencilerin sergilediği davranışları kaydetmesi geçerlik ve güvenirliğe katkı sağlar.

Öğrencilerin verdiği cevaplara göre nerede yardıma ihtiyaçları olduğuna karar verilir. Performansları ve tutumları hakkındaki bilgilerine gözlem formlarından ulaşılabilir.

4. Öğrenci ürün dosyası: Öğrencilerin bir ya da birkaç alanda harcadığı çabayı, geçirdiği evreleri ve çalışmalarını gösteren bir koleksiyondur. Öğrencinin gelişimini, veli ve öğretmenin izleyebilmesine olanak sağlar. Sınıf içi etkinliklerin öğrencinin seçimi sonucunda bir araya getirilip, yansıtılmasıyla oluşan öğrenci ürün dosyası, aynı zamanda hem öğretmen hem de öğrenci için bir değerlendirme yöntemidir.

Öğrenci ürün dosyası hazırlama sürecinde öğretmenin yapacakları

- Öğrenci ürün dosyasının sınıfta tanıtılması
- Öğrencilere ürün dosyasının bir değerlendirme aracı olduğunun söylenmesi
- Öğrenciye ürün dosyası hazırlamada rehber olacak bir yazı hazırlanması
- Öğrenci ürün dosyalarında nelerin bulunabileceğinin söylenmesi (projeler, araştırmalar, problemler, stratejiler dereceli puanlama anahtarları, yazılar vb.)
- Yapılan çalışmalardan belli periyotlarla en iyi ürünün seçilmesi
- Öğrencilerden, her öğrenme ürünü materyali seçmek için bir gerekçe yazmaları ve çalışmalarını eleştirmelerinin istenmesi
- Öğrencilere akranlarıyla birlikte ürünlerini paylaşma fırsatı verilmesi
- Her aşamanın nasıl değerlendirileceğinin açıklanması ve öğrencilere puanlama konusunda bilgi verilmesi
- Öğrenci ürün dosyasıyla ilgili öğrencilere geri bildirimde bulunulması (Örneğin, öğrencilerin yeteneklerinin bir profili çıkarılarak güçlü ve zayıf yönlerini belirten bir yazı yazılarak dosyaya eklenir.)

Öğrenci ürün dosyasının içeriği

- Dosyanın “içindekiler” bölümü
- Ön söz, özet ya da öz geçmiş (Burada öğrenci çalışmalarının başlangıçtan o ana kadarki gelişimi anlatılır. Öğrenci başlangıçta neredeydi, bu aşamaya nasıl geldi?)
- Öğrenci tarafından dosyaya konulan tüm ürünler ya da çalışmalar
- Yapılan her çalışmanın değerlendirilmesi ile ilgili dereceli puanlama anahtarı, kontrol listesi ya da öz değerlendirme formları
- Öğrenci ürün dosyasının değerlendirilme ölçütleri
- Her ürünle ilgili yansıtma ifadelerinin yazılması

Bu ifadeler yazılırken aşağıdaki sorulardan seçilenler öğrencilere verilerek cevaplaması istenir.

- ✓ *Bundan ne öğrendin? Bu çalışma senin için ne ifade ediyor?*
- ✓ *Hangi konuda başarılı olduğunu düşünüyorsun?*
- ✓ *Çalışmada hangi bölümler, kısımlar geliştirilmelidir?*
- ✓ *Tekrar denesen neleri değiştirir ya da ekledin?*
- ✓ *Neden bu çalışmayı seçtin?*
- ✓ *Bu çalışmada en çok neyi beğendin?*
- ✓ *Burada senin için önemli olan ne?*
- ✓ *Bu, yaptığın çalışmaları en iyi temsil eden örnek midir?*
- ✓ *Çalışmayı yaparken beklemediğin nelerle karşılaştın?*

Ürün dosyasında aşağıdaki belgeler olabilir:

- Günlükler
- Ödev-alıştırma cevapları
- Öğrencilerin yazdığı problemler
- Grup proje raporları (bireysel görüşler de olmalı)
- Öğrencilerin yaptığı sunumların kayıtları
- Ders konularından birinin uygulaması ile ilgili bir rapor
- Öğretmen anekdotları
- Öğretmen kontrol listeleri
- Değerlendirme çalışmaları
- Afiş, posterler vb.
- Kısa sınavlar

Öğrenci ürün dosyasına alınan ürünlerin her biri, Ek'te verilen uygun ölçeklerle değerlendirilmelidir. Farklı değerlendirme yaklaşımları da kullanılabilir. Öğrencilerin açık uçlu sorularını, projelerini, performans görevlerini, ürün dosyalarını vb. değerlendirmek için dereceli puanlama anahtarları, kontrol listeleri ve dereceleme ölçekleri kullanılır.

5. Dereceli puanlama anahtarı: Performansı tanımlayan ölçütleri içeren puanlama rehberidir. Herhangi bir çalışmanın puanlanması için geliştirilmiş ölçütleri içeren bir araçtır.

Bütüncül dereceli puanlama anahtarı: Öğretmenin genel süreci veya ürünü bir bütün olarak, parçalarını dikkate almadan puanlamasıdır. Bu yöntem öğrenme ürünleri toplam puan olarak değerlendirilmek istendiğinde kullanılır.

Analitik dereceli puanlama anahtarı: Burada önce performans veya ürünün parçalarının ayrı ayrı puanlanmasını, sonra da bu puanları toplayarak toplam puanın hesaplanmasını gerektirir. Bu ölçekler, çalışmanın ya da ürünün farklı boyutlarına farklı notlar vermek amacıyla oluşturulur.

6. Kontrol listeleri: Gözlemlenen performansın ya da ürünün belirlenen performans ölçütlerine ne derece uyumlu olduğu kontrol listeleri kullanılarak belirlenebilir. Davranışların ya da özelliklerin varlığı gözlenebilmişse işaretlenir. Her gözlem iki değerli olarak kaydedilmelidir (var/yok, evet/hayır, görüldü/görülmedi; doğru/yanlış, yapıldı/yapılmadı gibi). Aynı anda tüm öğrenciler gözlemlenmeye çalışılmaz.

7. Duyuşsal özellikleri ve öz düzenleme becerilerini değerlendirme: Öğrencilerin bilişsel gelişimlerinin yanı sıra duyuşsal gelişimleri de önemlidir. Duyuşsal boyutun değerlendirilmesinde öğrencilerin derse yönelik tutumları, kendine güvenleri vb. hakkında bilgi edinmek için ölçekler kullanılabilir, gözlem veya görüşme yapılabilir. Öğrencilerin duyuşsal özelliklerini gözlemek amacıyla duygu veya düşünceye yönelik sorular hazırlanabilir. Sorulardan bazıları şunlar olabilir:

- Konu işlenirken severek yaptıklarınız nelerdir?
- Konu işlenirken sizi neler zorladı? Bu zorlukların üstesinden gelebildiniz mi? Gelebildiyse neler yaptınız?
- Şimdi bu ders hakkında ne düşünüyorsunuz?
- Daha başarılı olmak için ne yapıyorsunuz?
- Grup olarak çalışmaktan hoşlanıyor musunuz? Neden?
- Neler öğrenmek istersiniz? Neden?

Öğrencilerin bilişsel gelişimlerinin yanı sıra duyuşsal gelişimleri de önemlidir. Bunun için tutum ölçekleri kullanılır.

4.5. GİRİŞİMCİLİK DERSİNİN DİĞER DİSİPLİNLERLE İLİŞKİSİ

Sosyoloji: Sosyolojinin konusu, toplum ve toplumsal kurumlardır. Toplumun kültürü, değer yargıları, normları, örf ve adetleri sosyolojinin temel çalışma alanıdır. Girişimcilik, toplumsal değerlerden ve toplum kültüründen ayrı düşünülemez. Girişimci kişiliğin oluşmasında, girişimci kültürün geliştirilmesinde, fırsatların keşfedilmesinde ve hayata geçirilmesinde sosyoloji biliminin katkıları yadsınamaz. Girişimler, toplumsal ihtiyaçların tatminine yönelik olduğuna göre sosyolojik bilgi ve bulgular bu ihtiyaçların tespiti ve temininde büyük rol oynamaktadır.

Psikoloji: Psikoloji bilimi insanı inceler. Kişilik, öğrenme süreçleri, karakter, mizaç ve huyların oluşması kişiliğin konusudur. Girişimci kişilerin özelliklerinin ve kişiliklerinin belirlenmesinde psikoloji biliminin katkıları olduğu gibi, bireyleri girişimciliğe teşvik eden bazı özellikler ancak psikoloji biliminin katkıları ile ortaya çıkar.

Ekonomi: Ekonomi bilimi, taşıdığı özellik itibarıyla hem bireysel anlamda hem de devlet bazında sağlıktan eğitime, spordan beslenmeye, ulaşımdan giyim tarzına kadar her alanı etkileyen vazgeçilmez bir unsurdur. Girişimcilerin faaliyet göstereceği pazarlar ekonominin kuralları ile çalışmaktadır. Fırsatların belirlenmesi, ekonomik gelişme, ekonomik kalkınma, küresel rekabetin anlaşılması, rekabet olgusunun anlaşılması, arz ve talep ekonomi biliminin temel konularıdır ve bu yönüyle girişimcilik ile ilişkilidir.

Hukuk: Girişimciliğin hayata geçirilmesi ve girişimin faaliyetlerine devam etmesi hukuk biliminin kuralları ile mümkündür. İşletme türleri, patent, know-how hakları, sözleşmeler, iş hukuku, çalışma hukuku gibi alanlar açısından girişimcilik ile hukuk iç içedir.

Maliye: Girişimcilikte yasal zorunluluklar girişimciler için önemlidir. Bu bakımdan girişimciliğin vergi politikaları, mali yasalar ve mali politikalarla uyumlu olması gerekir. Girişimciliğin devleti ilgilendiren en önemli boyutu mali boyutudur.

Politika: Girişimciliği teşvik eden yasalar, devlet destekleri, hükümet programları, hükümetlerin girişimciliğe ilişkin uygulama ve esasları girişimciliğin gelişimini yakından etkilemektedir. Dolayısıyla politikanın ekonomi üzerindeki etkilerinin bilinmesi ve politik tercihlerin girişimcilik üzerindeki potansiyel etkilerini görmek bakımından politika bilimi ile girişimcilik yakından ilişkilidir.

4.6. ÖĞRENME VE ÖĞRETME SÜRECİ İLE İLGİLİ TEMEL İLKELER

Öğrenci aktif olmalıdır: Öğrenme ve öğretme sürecinde öğrenci daima aktif olmalıdır. Eğitim öğretim sürecinde bu programın merkezinde öğrencinin olduğu asla göz ardı edilmemelidir. Öğrencinin daima aktif tutularak kendisini ifade edebilmesi Türkçeyi doğru kullanma alışkanlığı kazanması son derece önemlidir. Bireyin katılımının sağlanması öğrenmeyi de hızlandırmaktadır.

Öğretimde örneklendirme ve ipucu uygulamalarına önem verilmelidir: Eğitim öğretim faaliyetlerinin temel amacı öğrencide istendik yönde davranış değişikliği meydana getirmektir. Bu amaca ulaşabilmek için alıcı konumunda bulunan öğrenciye iletilmek istenen asıl mesajın davranışa dönüşebilmesi için süreci kolaylaştırıcı uygun ipucu kullanmak öğrenmeyi kolaylaştırır. Eğitimci bu programı uygularken öğrencilerin girişimcilik konusunda sıfır bilgiye sahip olduklarını düşünerek eğitim öğretim sürecinde amacın gerçekleşmesine yönelik uygun ipucu kullanılmalıdır. Mümkün olduğu ölçüde araç gereç kullanımına, resim video, bilgisayar gibi görsel araçları kullanmalı gezi gözlem ve inceleme çalışmalarına yeterli zaman ayırmalıdır.

İpucu vermek sonuç almada yeterli olmayabilir. Bu nedenle öğretmen yeterli örnekler kullanarak süreci somutlaştırmalıdır. Böylece konunun anlaşılabilirliği artacak ve öğrenme daha etkili gerçekleşecektir.

Anlamli öğrenme amaçlanmalıdır: Öğrenmenin sadece bilişsel düzeyde gerçekleşmesi eğitim öğretim sürecinde yeterli görülemez. Bilgi davranışa dönüştüğü sürece ve uygulanabilir olduğu sürece anlamlıdır. Bu nedenle öğrencilere girişimcilik bilgi ve becerisi kazandırırken bu bilgileri kullanmalarını ve davranışa dönüştürmelerini de amaçlamamız gerekir. Öğrenci

işletmelerin işlevlerini mutlaka bilmelidir. Ancak bu tek başına yeterli değildir. Öğrenci öğrendiği işletmelerin işlevlerini bir işletme de görürse bilgi çok daha anlamlı olur.

Öğretimde etkili iletişime önem verilmelidir: Etkili İletişim hayatın her alanında başarı için temel faktördür. Bu nedenle iletişimin eğitim öğretim sürecindeki önemi yadsınamaz. Hatta iletişim ve eğitim ve öğretim faaliyetinin iç içe geçmiş kavramlar olduğunu söyleyebiliriz. İletişimsiz bir eğitim öğretim süreci düşünülemez. Girişimcilik eğitimi sırasında etkili iletişimin gerçekleşmesine önem verilmelidir.

Öğretimde gerçek yaşam ile ilişkilendirmeler önemsenmelidir: Hiç bir dersin işleniş sürecinde öğretmene sadece teorik bilgileri aktarması tavsiye edilmez. Öğretmen teorik bilgileri uygulama yoluyla anlamlı hale getirmelidir. Öğrenci için en anlamlı bilgi en yararlı bilgidir. Bu nedenle öğretmen eğitim öğretim sürecinde gerçek hayatta geçerli girişimcilik bilgi ve becerilerine önem vermelidir.

İlişkilendirme önemsenmelidir: Girişimcilik ekonomik ve sosyal hayatı derinden etkileyen temel bir alandır. Bu nedenle girişimcilik dersinin işleniş sırasında günlük hayatla ilişkilendirmelere özel bir önem verilmelidir. Böylece girişimcilik dersi öğrenciler için daha anlamlı ve anlaşılır olacaktır. Girişimcilik dersi özelliği itibarıyla diğer tüm derslerle ilişkilendirilebilir özelliktedir. Bu nedenle dersin işleniş sırasında ekonomi, matematik, psikoloji, sosyoloji, tarih, inkılâp tarihi ve Atatürkçülük gibi derslerle ilişkilendirmelere önem verilmelidir.

Öğrenci motivasyonu dikkate alınmalıdır: Öğretmen eğitim öğretim sürecinde öğrencinin istekli olarak faaliyetlerin içerisinde yer almasına özel bir önem vermelidir. Bu yolla hem kalıcı öğrenme gerçekleşmiş olur ve hem de öğrenme kolaylaşır. Öğrenci motivasyonunu (isteklendirme) sağlamada bireysel farklılıklar göz ardı edilmemelidir. Girişimcilik ile ilgili verilen örnekler homojen olmayan öğrenci grubunda iyi seçilmelidir. Verilen örnekler ve açıklamalar her bireyin özelliklerine hitap ederse öğrenci grubunun derse motivasyonu daha kolay olur. Bu nedenle öğretmen öğrenci için bir anlam taşımayan teknik terimleri kullanmaktan mümkün olduğu kadar kaçınmalıdır. Örnekler ve ipuçları öğrenci seviyesine uygun olan günlük hayatta sık kullanılan terimlerden oluşmalıdır.

İş Birliğine dayalı öğrenmeye önem verilmelidir: İnsan sosyal bir yaratıktır. Eğitim öğretim faaliyetlerinin en önemli hedeflerinden birisi de bireyi sosyalleştirmektir. Bu nedenle girişimcilik dersinin uygulanması sırasında öğrencilerin sosyalleşmesi, akranlarıyla ortak projeler üzerinde çalışması, iş birliği yapması amaçlanmalıdır. Böylece öğrencilerde; sorumluluk duygusu, sağlıklı iletişim kurma, birlikte iş yapma, sosyal hayata uyum sağlama becerileri gelişecektir.

Teknoloji etkin kullanılmalıdır: Teknoloji günümüz dünyasında hayatın her alanına girmiştir. Teknoloji ve eğitim arasında etki bakımından çift yönlü bir ilişki vardır. Eğitim öğretim faaliyetleri teknolojik hayatın gereksinim duyduğu bireyleri yetiştirerek teknolojinin gelişmesine katkıda bulunur. Eğitim bilimi aynı zamanda teknolojiyi kullanarak eğitim öğretimin daha etkili ve kaliteli olarak gerçekleşmesini amaçlar. Ekonomik ve sosyal hayatta teknolojik imkânların kullanılması faaliyetlerin daha etkin yürütülmesini sağlar. Bu nedenle girişimcilik eğitiminde teknolojinin kullanılmaması düşünülemez. Girişimcilik eğitiminde görev alacak eğitimcilerin bu programın uygulanma sürecinde özellikle bilgisayar teknolojisini etkin olarak kullanmaları önerilir. Özellikle günlük ekonomik gelişmelerin takibi ve yorumlanması konusunda iletişim teknolojilerinin yaygınlaştığı günümüzde bilgisayarın kullanılması bu programın amaçlarına ulaşmasında önemli rol oynayacaktır. Günlük hayatımızda sürekli konuşulan iş fırsatları, franchising, ekonomik hareketlilik, borsadaki gelişmeler, özelleştirme gibi güncel ve aktüel konuların takibinde bilgisayarı kullanma konusunda kazandırılacak olumlu davranışlar ileriki hayatlarında öğrencilerin yaşantısında belirleyici unsur olacaktır.

4.7. PROGRAMIN UYGULAMASINA İLİŞKİN AÇIKLAMALAR

Girişimcilik dersi öğretim programı, seçmeli olarak genel liselerin 10, 11 veya 12. sınıfların birinde, haftada bir saat uygulanmak üzere hazırlanmıştır. Bu dersin öğretiminde aşağıdaki hususlara dikkat edilmelidir:

1. Her yıl binlerce öğrenci üniversite sınavlarını kazanamamaktadır. Bu ders pek çok öğrenci için yeni bir açılım sağlayacak, öğrencilere yeni bir ufuk ve vizyon kazandıracaktır. Bu ders öğretmenlerinin temel olarak bu noktayı dikkate almalarında büyük yarar vardır.

2. Girişimcilik, programda esas itibariyle ticari olarak ele alınmıştır. Ancak girişimciliğin sadece ticari boyutu yoktur. Sosyal yaşamda da pek çok girişimcilik örnekleri vardır. Sosyal girişimcilik, kurum içi girişimcilik, akademik girişimcilik, sanatsal girişimcilik, kadın girişimciliği ve kamu kurumlarında girişimcilik son yıllarda önemli gelişmeler gösteren yeni uygulama alanlarıdır. Dolayısıyla bu dersi yürüten öğretmenlerin zaman zaman öğrencileri bu alanlardaki girişimcilik becerilerini artırıcı etkinlikler düzenlemesinde büyük yarar vardır.

3. Ülkelerin makro düzeyde gelişmesinin ve kalkınmasının ardında başarılı girişimcilik uygulamalarının oldukça önemli bir yeri vardır. Ülke düzeyinde girişimcilik ruhunun yeni jenerasyona aşılması amacıyla konulan bu dersin etkin bir şekilde işlenmesi ulusal pek çok faydayı da beraberinde getirecektir. Program uygulayıcılarının bu hususa özellikle dikkat etmesinde yarar vardır.

4. Program, haftada “1” ders saati olarak uygulanacaktır. Bu 1 saatlik sürede girişimciliği tüm yönleriyle anlatmak ve aktarmak mümkün değildir. Bu ders öğrencilere bir anahtar olacaktır. Öğrenci ilgisi oranında kendini geliştirecektir. Girişimci olabileceğine dair kazanımlara sahip olması, bu dersin en temel amacıdır. Dolayısıyla girişimciliğin yani kendi işini kurmanın bir vatandaş olarak iyi bir alternatif olabileceği fikri öğrencilerde yerleşmiş olması bu programdan temel olarak beklenmektedir.

5. Programda öğrencilere girişimcilik ruhu kazandırmak yanında, iş fırsatlarının nasıl değerlendirilebileceği de anlatılmaktadır. Çünkü öğrenci, girişimciliğin bir alternatif olabileceğini kabul ederse sonraki adımlarda neler yapacağını da bilmelidir. Bu bakımdan, bir girişimcinin izleyeceği adımlar, yardım alabileceği kişi ve kuruluşlar, iş fikrinin projeye dönüştürülmesi de program kapsamında bulunmaktadır.

6. Girişimcilik dersinin 10 veya 11. sınıfta okutulmasında fayda görülmektedir. 9. sınıfın bu ders için erken bir dönem olması ve 12. sınıfın ise öğrencilerin genellikle ÖSS sınavına yoğunlaştığı bir dönem olması nedeniyle 10 veya 11. sınıflar uygun görülmüştür. Okul yönetimlerinin bu hususu dikkate almasında yarar görülmektedir.

7. Program, esas itibariyle girişimcilikle ilgili temel bilgiler sunmak ve öğrencilerde kazanımlarla sınırlı olmak kaydıyla girişimcilik becerilerini geliştirmek amacıyla hazırlanmıştır.

8. Bu ders kapsamında etkinlikler esnasında öğrencilerin gruptandırılmasında büyük yarar vardır. Bazı ünitelerin grup bazında tartışılması, değerlendirilmesi ve sunulması gerekmektedir. Böylece girişimcilikle ilgili konular daha geniş bir perspektifle ele alınabilecektir.

9. Öğretmen öğrenme-öğretme sürecinde çevre özelliklerini, öğrenci grubunun ilgilerini, ihtiyaçlarını, beklentilerini, hazır-bulunuşluk düzeylerini ve dolayısıyla da ön bilgilerini dikkate almalıdır.

10. Girişimcilik derslerinin, Ticaret Meslek Liselerinde yıllardır bu dersleri yürüten branş öğretmenleri tarafından yürütülmesinde yarar vardır. Bu anlamda eğer ilgili lisede ticaret branşında bir öğretmen bulunmuyorsa öncelikle Ticaret Meslek Liselerinden yardım istenmelidir.

11. Dersin içeriği gereği derslerin işlenişi sırasında bölgede bulunan başarılı girişimcilerden ve üniversitelerin ilgili bölümlerinden destek alınmalıdır.

12. Bu program diğer derslere oranla daha yüksek oranda dış bağlantıları gerektirdiğinden okul yönetimi bu konuda öğretmene yardımcı olmalıdır.

13. Öğretmen, fotoğraf, film, internet ve diğer telekomünikasyon hizmetlerini imkânları ölçüsünde dersin bir parçası yapmalıdır. Gezi düzenleyemediği kurum ve kuruluşlara, sınıf içinde genel ağ yardımı ile sanal alan geziler düzenlenebilir. Görüşülmesinde yarar olan girişimcilerle bizzat görüşerek ve kamerayla kayıt ederek sınıf ortamında öğrencilere izletirebilir. Başarılı girişimcilerin konuşmalarını mümkün olan ortamlarda kaydederek öğrencilere dinletebilir veya izletebilir.

14. Öğretmen, temaya yönelik kazanımlar gerçekleştirirken girişimcilik dersi dışında diğer derslerin öğretmenlerinden de destek alabilir. Özellikle sosyal branş öğretmenleri, rehberlik uzmanları, fen ve teknoloji dersi öğretmenleri bu konuda yardımcı olabilir.

15. Girişimcilik dersinin yürütülmesinde öğrencilerin becerilerini tespit etmek üzere, öğretmen bazı araştırmalar ve anketler yapabilir. Bu araştırma ve anketlerin sonuçları rehberlik birimi ile koordineli biçimde öğrencilerle paylaşılabilir.

16. Öğretmen, okulun bulunduğu çevreye göre programdaki etkinlik örneklerini seçmeli ya da kendisi etkinlik hazırlamalıdır. Yeni etkinlikler tasarlanırken dersin amaçları, kazanımlar, farklı öğrenme stilleri ve zekâ türleri, öğrencilerin ilgi, yetenek ve ihtiyaçları göz önüne alınmalıdır.

17. Girişimcilik dersinde öğretmenlerin öğrencileri girişimciliğe teşvik etmesi, sınıfa girişimcilikle ilgili örnekler getirmesi beklenmektedir. Özellikle başarılı girişimcilerin hayat hikâyeleri öğrencilere okutulmalıdır.

18. Öğretmen, öğrencilerin davranışlarını şekillendiren kişi olarak, üst düzey analitik düşünme becerisini geliştirmeli, girişimcilik konusunda duyarlı olmalı, bilimsel çalışma alışkanlığı kazandırmalı, insanlara saygılı ve hoşgörülü olma yönünden örnek olmalıdır.

19. Öğretmen, ünitenin yapısına uygun olan ölçme ve değerlendirme tekniklerini ve araçlarını seçmelidir. Öğretmen sadece öğrenme ürününü değil, öğrenme sürecini de değerlendirmelidir. Değerlendirmede geleneksel yöntemlerle alternatif değerlendirme yöntemlerini birlikte kullanmalıdır.

20. Bu programa göre hazırlanacak ders kitaplarının yazımında aşağıda belirtilen forma sayılarına uyulmalıdır.

DERS KİTABININ BOYUTU VE FORMA SAYISI

DERS KİTABI	
Kitap Boyutu	Forma Sayısı
19,5 x 27,5 (A4)	10–15

4.8. GİRİŞİMCİLİK DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMININ ÜNİTELERİ VE AÇILIMLARI

Girişimcilik dersi öğretim programı beş üniteden oluşmaktadır. Programda yer alan ünitelerin özellikleri aşağıda kısaca açıklanmıştır.

I. Ünite: Girişimcilik ve Girişimciliğin Önemi

Bu ünite girişimcilik hakkında genel bilgiler verilmiş, girişimcilik türleri öğrencilere tanıtılmış ve genel olarak girişimcilik ile ilgili temel kavramlar üzerinde durulmuştur. Böylece sonraki üniteler için önemli bir teorik alt yapı oluşturulması amaçlanmaktadır. Ayrıca, öğrencilere girişimci olmanın avantajları ve dezavantajları aktarılmaktadır.

II. Ünite: Girişimci ve Başarılı Girişimcilerin Özellikleri

Bu ünite girişimci bireylerin temel özellikleri hakkında bilgilere yer verilerek temelde “Girişimci kimdir?” sorusuna cevap aranmaktadır.

III. Ünite: Bir İş Fikrinin Projeye ve Yatırıma Dönüştürülmesi

Bu ünite girişimcilik sürecinin önemli aşamalarından biri olan iş fikri bulma ve iş fikrini yatırıma dönüştürme ile ilgili genel bilgilere yer verilmektedir. Bölümde teorik bilgi yanında pratikte yararlanılabilecek uygulamaya yönelik bilgiler yer almaktadır.

IV. Ünite: İşletmelerin Fonksiyonları ve İşletme Türleri

Bu ünite girişimcilik sürecinin son aşaması, yatırımın gerçekleştirilmesi ve işletmenin kuruluşu, işletme türleri, bu türlerin avantaj ve dezavantajlarına yer verilmektedir. Böylece öğrencinin hangi işletme türünü seçebileceğine karar vermesi kolaylaştırılmış olacaktır. Bu ünitenin ikinci kısmında üretim, finansman, pazarlama, muhasebe, araştırma-geliştirme, satın alma, halkla ilişkiler, kalite yönetimi, insan kaynakları yönetimi gibi işletme fonksiyonları bulunmaktadır.

V. Ünite: Girişimcilikteki Gelişmeler ve Genç Girişimcilere Öneriler

Bu ünite girişimci olmayı düşünen öğrencilere girişimcilikteki gelişmeler ve küreselleşen dünyada yeni girişimcilik fırsatları hakkında görüş kazanmaları amaçlanmaktadır. Son yıllarda artan girişimcilik eğilimleri ve girişimcilere sağlanan imkânlar öğrencilere sunulmaktadır. Ayrıca, girişimcilerin temel sorumluluklarından da bahsedilerek girişimci olmayı amaçlayan öğrenciler için önemli ipuçları bulunmaktadır.

ÜNİTELERİN SÜRESİ

ÜNİTELER	KAZANIM SAYILARI	SÜRE/DERS SAATİ	ORAN (%)
I. GİRİŞİMCİLİK VE GİRİŞİMCİLİĞİN ÖNEMİ	9	9	25
II. GİRİŞİMCİ VE BAŞARILI GİRİŞİMCİLERİN ÖZELLİKLERİ	7	4	11
III. BİR İŞ FİKRİNİN PROJEYE VE YATIRIMA DÖNÜŞTÜRÜLMESİ	10	8	22
IV. İŞLETMELERİN FONKSİYONLARI VE İŞLETME TÜRLERİ	11	7	20
V. GİRİŞİMCİLİKTEKİ GELİŞMELER VE GENÇ GİRİŞİMCİLERE ÖNERİLER	9	8	22
TOPLAM	48	36	100

I. ÜNİTE: GİRİŞİMCİLİK VE GİRİŞİMCİLİĞİN ÖNEMİ

- A. EKONOMİ HAKKINDA GENEL BİLGİLER
- B. GİRİŞİMCİLİĞİN TANIMI
- C. GİRİŞİMCİLİKLE İLGİLİ TEMEL KAVRAMLAR
- Ç. GİRİŞİMCİLİK TÜRLERİ
- D. GİRİŞİMCİLİK İÇİN GEREKLİ KAYNAKLAR
- E. GİRİŞİMCİLİĞİ TEŞVİK EDEN FAKTÖRLER
- F. GİRİŞİMCİLİĞİN ÖNEMİ
 - 1. Girişimciliğin Sosyal Hayattaki Önemi
 - 2. Girişimciliğin Ekonomik Hayattaki Önemi
- G. KENDİ İŞİNİ KURMANIN AVANTAJLARI
- Ğ. KENDİ İŞİNİ KURMANIN DEZAVANTAJLARI

II. ÜNİTE: GİRİŞİMCİ VE BAŞARILI GİRİŞİMCİLERİN ÖZELLİKLERİ

- A. GİRİŞİMCİ KİMDİR?
- B. GİRİŞİMCİLERİN FONKSİYONU
- C. GİRİŞİMCİDE OLMASI GEREKEN ÖZELLİKLER
 - 1. Kişisel Özellikler
 - 2. Davranışsal Özellikler
 - 3. Sosyal Özellikler
- Ç. GİRİŞİMCİ OLABİLİR MİYİM?
- D. GİRİŞİMCİLİK ÖRNEKLERİ
 - 1. Başarılı Girişimcilik Örnekleri
 - 2. Başarısız Girişimcilik Örnekleri

III. ÜNİTE: BİR İŞ FİKRİNİN PROJEYE VE YATIRIMA DÖNÜŞTÜRÜLMESİ

- A. İŞ FİKRİ NEDİR?
- B. İŞ FİKRİ BULMA
- C. PROJE KAVRAMI
- Ç. FİZİBİLİTE ÇALIŞMASI
 - 1. Fizibilite Etüdünün Yapılış Amacı
 - 2. Fizibilite Etüdünün Aşamaları
 - 3. Fizibilite Raporunun Hazırlanması
 - 4. Raporun Değerlendirilmesi
 - 5. Yatırıma Karar Verilmesi
- D. İŞ PLANI
 - 1. İş Planının Amacı
 - 2. İş Planının Önemi
 - 3. İş Planının Hazırlanması

IV. ÜNİTE: İŞLETMELERİN FONKSİYONLARI VE İŞLETME TÜRLERİ

- A. İŞLETME KAVRAMI VE İŞLETMELERİN AMAÇLARI
- B. İŞLETMELERİN TEMEL FONKSİYONLARI
- C. İŞLETME TÜRLERİ
 - 1. İşletmelerin Hukuki Bakımdan Sınıflandırılması
 - 2. İşletmelerin Ekonomik Bakımdan Sınıflandırılması
 - 3. İşletmelerin İşleyişi Bakımdan Sınıflandırılması

V. ÜNİTE: GİRİŞİMCİLİKTEKİ GELİŞMELER VE GENÇ GİRİŞİMCİLERE ÖNERİLER

- A. GİRİŞİMCİLİKTEKİ GELİŞMELER
- B. GENÇ GİRİŞİMCİLERİ BEKLEYEN İŞ FIRSATLARI
- C. GİRİŞİMCİLERİ DESTEKLEYEN KURUM VE KURULUŞLAR
- Ç. GİRİŞİMCİLERE ÖNERİLER
 - 1. Girişimcilerin Aşması Gereken Engeller
 - 2. Girişimcilerden Girişimci Adaylarına Öneriler
- D. GİRİŞİMCİLERİN SOSYAL SORUMLULUKLARI
- E. GİRİŞİMCİLERİN YASAL SORUMLULUKLARI
- F. GİRİŞİMCİLERİN İŞ AHLAKI
- G. ATATÜRK'ÜN GİRİŞİMCİLİKLE İLGİLİ DÜŞÜNCELERİ VE ÖNERİLERİ

**4.9. GİRİŞİMCİLİK DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMININ
KAZANIMLARI, ETKİNLİK İPUÇLARI VE
AÇIKLAMALARI**

I. ÜNİTE: GİRİŞİMCİLİK VE GİRİŞİMCİLİĞİN ÖNEMİ		
KAZANIMLAR	ETKİNLİK İPUÇLARI	AÇIKLAMALAR
1. Temel ekonomi kavramlarını ve aralarındaki ilişkilerini açıklar.	🏠 Öğrenciler, “Ekonomi nedir?” sorusunu tartışarak temel ekonomi kavramlarını ortaya çıkarır. Bu kavramlar yazı tahtasında sıralanır. 🏠 Öğrenciler, gazete, dergi, ekonomi dergileri vb. inceleyerek temel ekonomi kavramlarını belirler ve birbirleri ile ilişkilerini açıklar.	[!] Konu ekonomi, ihtiyaç, kaynakların kıtlığı, fayda, piyasa (arz, talep, fiyat) kavramları ile sınırlandırılır. ☐ Ekonomi dersinin “Ekonomi Nedir?” ünitesi ile ilişkilendirilir.
2. Girişimcilikle ilgili temel kavramları açıklar.	🏠 Öğrenciler gruplara ayrılır. Her grup; • Yaşantımızda girişimcilik • Çevremizde girişimcilik • Geçmişte girişimcilik konularından birini araştırarak sınıfta paylaşır. Girişimcilik kavramının tanımı, etkinlikten yola çıkılarak ortaya konur. 🏠 Girişimcilikle ilgili temel kavramlar sıralanır (yaratıcılık, icatçılık, yenilik, inovasyon, sahip, lider, fırsat, risk vb.). Konu soru-cevap, oyun ve eğlence vb. öğretim teknikleriyle pekiştirilir. 🏠 Okulda girişimcilik duvar gazetesi hazırlanır.	
3. Girişimcilik türlerini sıralar.	🏠 Öğrenciler gruplara ayrılır. Her grup; a) İç girişimcilik–dış girişimcilik b) Kadın girişimciliği c) Sosyal girişimcilik d) Kamu ve özel sektör girişimciliği konularını araştırarak günlük ihtiyaçlarımızı karşılayan girişimcilerin listesini çıkarır ve bunların hangi tür girişimciliğe girdiğini tartışır.	
4. Girişimcilikte gerekli kaynakları sıralar.	🏠 Girişimcilik için gerekli kaynaklar listelenir. Bu kaynakların birbirleri ile ilişkisi ve bu kaynaklar kullanılarak ne gibi işler yapılabileceği üzerinde büyük grup tartışması yapılır.	[!] Kaynaklar sermaye, toprak, iş gücü, bilgi, motivasyon kavramlarıyla sınırlandırılır.

🏠 Sınıf–okul içi etkinlik 🏠 Okul dışı etkinlik [!] Uyarı ↻ Ders içi ilişkilendirme ☐ Diğer derslerle ilişkilendirme 📊 Ölçme ve değerlendirme 🚗 İnceleme gezisi

I. ÜNİTE: GİRİŞİMCİLİK VE GİRİŞİMCİLİĞİN ÖNEMİ		
KAZANIMLAR	ETKİNLİK İPUÇLARI	AÇIKLAMALAR
5. Girişimciliği teşvik eden faktörlerin girişimcilik üzerindeki etkilerini örneklerle açıklar.	 Öğrenciler gruplara ayrılır. Her grup girişimciliği teşvik eden belli başlı faktörlerden; • Aile • Coğrafya • Kültür • Din • Siyaset • Ekonomi • Mevzuat faktörlerini araştırır. Bulgular sınıfta paylaşılarak bu faktörlerin girişimcilik üzerindeki etkileri tartışılır ve örneklerle ortaya konur.	[!] Girişimciliği teşvik eden faktörlerin belli başlıları ele alınır.
6. Girişimciliğin sosyal hayattaki önemini açıklar. 7. Girişimciliğin ekonomik hayattaki önemini açıklar.	 Öğrenciler 2 gruba ayrılır. Gruplar; • Girişimciliğin sosyal hayattaki önemini, • Girişimciliğin ekonomik hayattaki önemini araştırarak sonuçları sınıfta paylaşır. Ülkemizden örneklerle konu zenginleştirilir.	[!] Alan araştırması yaparken yakın çevreden yola çıkılır.
8. Girişimciliğin avantaj ve dezavantajlarını açıklar. 9. Kendi işini kurmayla ilgili tasarılar geliştirir.	 Öğrenciler “Girişimciliğin avantaj ve dezavantajları neler olabilir?” sorusu çerçevesinde tartışır. Öğrencilerle birlikte yakın çevrede kendi işini kuran ve işleten girişimcilere uygulanmak üzere anket soruları geliştirilir. Geliştirilen bu anket belirlenen girişimcilere uygulanır. Elde edilen veriler sınıfta paylaşılır. Konuyla ilgili bir örnek olay ele alınarak “Biz olsaydık ne yapardık?” sorusuna cevap aranır. Girişimciliğin avantaj ve dezavantajları sınıfta özetlenir.	[!] Girişimcilerin sosyal sorumlulukları, • Çalışanlara • Müşterilere • Ekolojik çevreye • Ailesine ve topluma • Bağlı olunan odalara • Sivil toplum kuruluşlarına yönelik olarak ele alınır.

 Sınıf-okul içi etkinlik
 Okul dışı etkinlik
[!] Uyarı
 Ders içi ilişkilendirme
 Diğer derslerle ilişkilendirme
 Ölçme ve değerlendirme
 İnceleme gezisi

II. ÜNİTE: GİRİŞİMCİ VE BAŞARILI GİRİŞİMCİLERİN ÖZELLİKLERİ		
KAZANIMLAR	ETKİNLİK İPUÇLARI	AÇIKLAMALAR
1. Girişimci kavramını açıklar.	 Sınıfa varsa aynı okul mezunu girişimci ya da yakın çevreden bir girişimci davet edilir. Girişimci kavramı ile girişimcilerin sosyal ve ekonomik hayattaki fonksiyonları üzerinde tartışılır.	[!] Davet edilen girişimcinin yaşamından yola çıkılarak girişimcilerin sosyal ve ekonomik hayattaki etkilerine vurgu yapılır.
2. Girişimcide bulunması gereken kişilik özelliklerini belirtir.	 Öğrencilere girişimcilerde bulunması gereken kişilik ve davranış özelliklerinin neler olabileceği hakkında sorular yöneltilir. Alınan yanıtlar tahtaya sıralanır. Yanıtlar özerinde tartışılarak konu toparlanır.	[!] “Ben Girişimci miyim?” anketi kullanılabilir.
3. Girişimcide bulunması gereken kişilik özellikleriyle kendi kişilik özelliklerini karşılaştırır.	 Öğrencilerin girişimcilerde bulunması gereken kişilik özelliklerini kendi kişilik özellikleri ile ilişkilendirebilmeleri amacı ile “Ben Girişimci miyim?” anketi uygulanır. Sonuç (okulda mevcutsa psikolojik danışman ve rehberlik uzmanı ile birlikte) değerlendirilir.	 Psikoloji dersinin ilgili konularıyla ilişkilendirilir.
4. Girişimcide bulunması gereken sosyal becerileri örneklerle açıklar.	 Sınıfa psikolojik danışman, rehber öğretmen vb. davet edilerek girişimcilerde bulunması sosyal beceriler soru cevap tekniği ile ortaya konur.	
5. Sosyal becerilerin kişilerarası iletişim kurmada ve girişimcilikteki önemini açıklar.	 İletişim becerilerinin girişimcilikteki önemi bir grup öğrenci tarafından drama tekniğiyle ortaya konur.	
6. Bireysel özelliklerini girişimcilik açısından değerlendirir.	 Öğrencilere girişimcilik açısından kendi bireysel özelliklerini sorgulamaları amacı ile “Swot Analizi” uygulanır.	[!] Swot analizi kullanılır.
7. Başarılı ve başarısız girişimcilik örneklerini değerlendirir.	 Öğrenciler, başarılı ve başarısız girişimcilik örneklerini araştırır. Araştırma sonuçlarını sınıfta sunar. Girişimcilerin başarılı veya başarısız olmalarının nedenleri tartışılarak ortaya kınur.	

 Sınıf-okul içi etkinlik Okul dışı etkinlik [!] Uyarı Ders içi ilişkilendirme Diğer derslerle ilişkilendirme Ölçme ve değerlendirme İnceleme gezisi

III. ÜNİTE: BİR İŞ FİKRİNİN PROJEYE VE YATIRIMA DÖNÜŞTÜRÜLMESİ		
KAZANIMLAR	ETKİNLİK İPUÇLARI	AÇIKLAMALAR
1. İş fikri kavramını açıklar. 2. İş fikri geliştirme yöntemlerini açıklar.	 İş fikrini başarılı yatırımlara dönüştüren kişiler öğrencilerce araştırılarak sınıfta paylaşılır. İş fikri tanımlanır. Öğrencilerden yaşantılarından yola çıkarak bir iş fikri oluşturmaları istenir. Öğrencilerden alınan fikirler tahtada sıralanır, sınıf panosunda sergilenir.	
3. Proje kavramını açıklar.	 Örnek proje çalışmaları incelenir. Daha önce öğrencilerin oluşturdukları iş fikirlerinden sınıf mevcuduna göre birkaçı seçilir. Sınıftaki öğrenciler gruplara ayrılarak seçilen iş fikirlerine yönelik proje tasarımı yapar.	[!] Öğretmen etkinlik sürecinde öğrencilerin çalışmalarına rehberlik yapar.
4. Fizibilite etüdünün amacını açıklar. 5. Fizibilite etüdünün aşamalarını sıralar. 6. Fizibilite raporu taslağı hazırlar.	 Fizibilite kavramı, amacı, etüt aşamaları, fizibilite raporunun hazırlanması ve değerlendirilmesi hazır örnek fizibilite çalışmaları ile açıklanır. Öğrenci gruplarından belirlenen iş fikri ve oluşturulan projeye uygun fizibilite çalışmasını yapması istenir. Hazırlanan fizibilite raporunun yatırıma uygunluğu sınıfta sunulur.	[!] Öğretmen etkinlik sürecinde öğrencilerin çalışmalarına rehberlik yapar. [!] Fizibilite etüdünün aşamaları; teknik, mali ve ekonomik açılarından ele alınır. [!] “Fizibilite etüdü örneği”nden yararlanılır (Ek). [!] Hazırlanan fizibilite raporu taslağının yatırıma uygunluğu değerlendirilir.
7. İş plânının amacını açıklar. 8. İş plânı hazırlama aşamalarını sıralar. 9. İş plânı hazırlarken dikkat edilmesi gereken kuralları açıklar. 10. İş plânı taslağı hazırlar.	 Örnek bir iş plânı incelenerek iş plânının amacı, önemi, aşamaları ve hazırlanışı açıklanır. Hazırlanan iş plânlarından yatırıma uygun olanı seçilerek iş plânı taslağı hazırlanır.	[!] İş plânı hazırlarken; - İşin tanımı - İşin uygulama süreci - Pazarlama plânı - Organizasyon plânı - Mali plân - Faaliyete geçilmesi aşamaları dikkate alınır.

 Sınıf-Okul içi etkinlik Okul dışı etkinlik [!] Uyarı Ders içi ilişkilendirme Diğer derslerle ilişkilendirme Ölçme ve değerlendirme İnceleme gezisi

IV. ÜNİTE: İŞLETMELERİN FONKSİYONLARI VE İŞLETME TÜRLERİ										
KAZANIMLAR	ETKİNLİK İPUÇLARI	AÇIKLAMALAR								
1. İşletme kavramını açıklar. 2. İşletmelerin amaçlarını açıklar. 3. İşletmelerin temel fonksiyonlarını açıklar.	Öğrenciler, “İşletme Nedir?, İşletmelerin Amaçları Neler Olabilir?” vb. sorular çerçevesinde tartışarak ihtiyaçların giderilmesinde rol alan kurum ve kuruluşlar ortaya konur. Öğrenciler, işletmelerin amaçları, temel fonksiyonları ve her bir fonksiyon üzerinde girişimcilerin karıştığı sorunlarla ilgili olarak araştırma yaparak sınıfta paylaşır.									
4. İşletme türlerini sıralar. 5. İşletmeleri hukukî şekilleri bakımından sınıflandırır. 6. Hukukî şekilleri bakımından işletmelerin özelliklerini açıklar. 7. İşletmeleri ekonomik yapı bakımından sınıflandırır. 8. Ekonomik yapı bakımından işletmelerin özelliklerini açıklar. 9. İşletmeleri işleyişleri bakımından sınıflandırır. 10. İşleyişleri bakımından işletmelerin özelliklerini örneklerle açıklar.	İşletme türleri, sunu/ broşür/ afiş gibi görsel araçlar kullanılarak tablo üzerinde açıklanır. <table border="1"><thead><tr><th colspan="2">İŞLETME TÜRLERİ</th></tr></thead><tbody><tr><td>Hukukî Şekilleri Bakımından İşletmeler</td><td>1. Özel İşletmeler 2. Kamu İşletmeleri 3. Yabancı Sermayeli İşletmeler</td></tr><tr><td>Ekonomik Şekilleri Bakımından İşletmeler</td><td>1. Mal Üreten İşletmeler 2. Ticaret İşletmeleri 3. Hizmet Üreten İşletmeler</td></tr><tr><td>İşleyişleri Bakımından İşletmeler</td><td>1. Tarım İşletmeleri 2. Sanayi İşletmeleri 3. İnşaat Sanayi ile Uğraşan İşletmeler 4. Ulaştırma ve İletişim İşletmeleri 5. Finans İşletmeleri 6. Serbest Meslek ve Diğer Hizmet İşletmeleri 8. Kiralama İşletmeleri</td></tr></tbody></table> İşletme türleri yakın çevredeki işletmelerle örneklendirilir. Öğrenciler üç gruba ayrılır. Her bir grup işletme türlerinden biri üzerinde araştırma yapar ve yaptığı çalışmayı sergi, sunu, sempozyum gibi çalışma tekniklerinden biri ya da bir kaçını kullanarak sunar.	İŞLETME TÜRLERİ		Hukukî Şekilleri Bakımından İşletmeler	1. Özel İşletmeler 2. Kamu İşletmeleri 3. Yabancı Sermayeli İşletmeler	Ekonomik Şekilleri Bakımından İşletmeler	1. Mal Üreten İşletmeler 2. Ticaret İşletmeleri 3. Hizmet Üreten İşletmeler	İşleyişleri Bakımından İşletmeler	1. Tarım İşletmeleri 2. Sanayi İşletmeleri 3. İnşaat Sanayi ile Uğraşan İşletmeler 4. Ulaştırma ve İletişim İşletmeleri 5. Finans İşletmeleri 6. Serbest Meslek ve Diğer Hizmet İşletmeleri 8. Kiralama İşletmeleri	[!]Öğretmen etkinlik süreci boyunca öğrencilerin çalışmalarına rehberlik yapar. [!] Şirket türleri: şahıs şirketleri, kolektif şirket, komandit şirket, sermaye şirketleri, anonim şirket, limited şirket, sermayesi paylara bölünmüş komandit şirket, kooperatifler, dernek ve vakıfların iktisadi işletmeleri olarak ele alınır. [!]Şirket türü özelliği olarak; kişilik türü, ortakların sorumlulukları, asgari sermaye miktarı ve kişi sayısı, vergi mükellefligi, şahıs/ sermaye şirketi ele alınır. [!]Üçüncü ünite, 10. kazanım ile ilişkilendirilir ve öğrenci hazırladığı iş plânına uygun olan işletme türünü belirler.
İŞLETME TÜRLERİ										
Hukukî Şekilleri Bakımından İşletmeler	1. Özel İşletmeler 2. Kamu İşletmeleri 3. Yabancı Sermayeli İşletmeler									
Ekonomik Şekilleri Bakımından İşletmeler	1. Mal Üreten İşletmeler 2. Ticaret İşletmeleri 3. Hizmet Üreten İşletmeler									
İşleyişleri Bakımından İşletmeler	1. Tarım İşletmeleri 2. Sanayi İşletmeleri 3. İnşaat Sanayi ile Uğraşan İşletmeler 4. Ulaştırma ve İletişim İşletmeleri 5. Finans İşletmeleri 6. Serbest Meslek ve Diğer Hizmet İşletmeleri 8. Kiralama İşletmeleri									
11. İşletmelerin yasal statüsünü ve sorumluluklarını açıklar.	Öğrenciler dört gruba ayrılır. 1. Grup: Girişimcilerin devlete hangi vergileri ödeme yükümlüğü bulunduğu ve bu vergileri nereye ödediklerini, 2. Grup: İşe başlama ve sigorta primlerinin SSK bölge müdürlüğüne nasıl ödendiğini, bölge çalışma müdürlüğüne işyerindeki değişiklikleri ve sigortalıların bildirimini, 3. Grup: Girişimcilerden, bankalardan ve diğer kredi kurumlarından kredi almak için istenen şartları, 4. Grup: Girişimcilerin, yerel yönetimler ve odalara karşı olan yükümlülüklerini araştırarak diğer öğrencilerle paylaşır. Sunulardan edinilen izlenimler doğrultusunda işletmelerin yasal sorumlulukları ve yasal statüsü ortaya konur.									

Sınıf-okul içi etkinlik Okul dışı etkinlik [!] Uyarı ↻ Ders içi ilişkilendirme Diğer derslerle ilişkilendirme Ölçme ve değerlendirme İnceleme gezisi

V. ÜNİTE: GİRİŞİMCİLİKTEKİ GELİŞMELER VE GENÇ GİRİŞİMCİLERE ÖNERİLER

KAZANIMLAR	ETKİNLİK İPUÇLARI	AÇIKLAMALAR
1. Girişimcilikteki iş fırsatlarını örneklendirir.	 Öğrenciler girişimcilikteki gelişmelerle ve iş fırsatları ilgili fuarlar, İnternet, televizyon, gazeteler, mesleki dergiler, rehberler, kitaplardaki bilgilerden araştırma yapar. Araştırma sonuçları sınıfta paylaşılır. Mevcut yakın çevredeki girişimciler okula çağrılır ve düzenlenen panelde girişimcilikteki gelişmeler ve iş fırsatları tartışılır.	[!] İş fırsatları; • Franchising, • İnternet girişimciliği, • Bayilik, distribütörlük, • Al-sat işleri, • Patent, • Know-How başlıkları altında ele alınır.
2. Girişimcileri destekleyen kurum ve kuruluşları belirtir. 3. Girişimcileri destekleyen kurum ve kuruluşların sunduğu imkânlarla örnekler verir.	 Girişimcileri destekleyen kurum ve kuruluşları temsil etmek üzere birer öğrenciye rol verilir. (Sınıftaki diğer öğrenciler destek talep eden girişimci rolündedir). Her bir öğrenci sınıfta kurum veya kuruluş olarak girişimcilere ne tür destekler verebileceğini tartışır.	[!] Girişimcileri destekleyen kurum ve kuruluşlar olarak; • KOSGEB • Bankalar • Kredi kuruluşları • Hibeler • Kadın girişimciliğini destekleme kuruluşları • Yerel yönetimler • Halk eğitim merkezleri • Sivil toplum kuruluşları • Özel işletmeler • Teknoloji geliştirme merkezleri dikkate alınır.
4. Girişimcilerin sosyal sorumluluklarını açıklar. 5. Girişimcilerin kişi, kurum ve kuruluşlara karşı sorumluluklarını örneklerle açıklar. 6. Girişimcilerin yasal sorumluluklarını açıklar.	 Öğrenciler gruplara ayrılır. Her bir grup hizmet sektörü, ticaret sektörü, sanayi sektörü alanında faaliyet gösteren kurum ve kuruluşların sosyal ve yasal sorumlulukları hakkında (İnternet, gazeteler, dergilerden yararlanarak) araştırma yapar. Araştırma sonuçları sınıfta paylaşılır.	[!] Yakın çevredeki hizmet sektörlerinden lokantalar, ticaret sektöründen marketler/bakkallar, sanayi sektöründen otomobil fabrikaları/deterjan fabrikalarının sosyal ve yasal sorumlulukları üzerinde araştırma yapılır.

 Sınıf-okul içi etkinlik Okul dışı etkinlik [!] Uyarı ↻ Ders içi ilişkilendirme Diğer derslerle ilişkilendirme Ölçme ve değerlendirme İnceleme gezisi

V. ÜNİTE: GİRİŞİMCİLİKTEKİ GELİŞMELER VE GENÇ GİRİŞİMCİLERE ÖNERİLER

KAZANIMLAR	ETKİNLİK İPUÇLARI	AÇIKLAMALAR
7. İş ahlakının genel kurallarını sıralar. 8. İş ahlakına aykırı davranışları uyarır ve yasal tepkide bulunmayı alışkanlık hâline getirir.	 Öğrenciler, iş ahlakının genel kurallarını ve iş ahlakına aykırı durumlarda başvurulacak kurum ve kuruluşlar araştırarak sınıfta paylaşır. Girişimci ve tüketici bakımından yaşadığı çevrede karşılaşılan iş ahlakına aykırı durumlar ve yapılan yasal iş ve işlemler örneklendirilir	[!] İl merkezlerinde bulunan ortaöğretim kurumları, iş ahlakına aykırı durumlarda müracaat edilebilecek kurum ve kuruluşları ziyaret edilebilir.
9. Atatürk'ün girişimcilik yönünü örneklerle açıklar.	 T.C. inkılap tarihi ve Atatürkçülük dersi öğretmeni sınıfa davet edilerek konuyla ilgili bilgi vermesi sağlanır. Atatürk'ün girişimcilik yönü örneklerle tartışılır. Okul panosu konu ile ilgili olarak öğrenciler tarafından düzenlenir.	

 Sınıf-okul içi etkinlik
  Okul dışı etkinlik
 [!] Uyarı
  Ders içi ilişkilendirme
  Diğer derslerle ilişkilendirme
  Ölçme ve değerlendirme
  İnceleme gezisi

4.10. ETKİNLİK ÖRNEKLERİ

DERS	Girişimcilik
SINIF	Seçmeli
SÜRE	40 dakika
ÜNİTE	Ünite I: Girişimcilik ve Girişimciliğin Önemi
BECERİLER	Farkında olma, araştırma–sorgulama, karar verme, koordinasyon
KAZANIMLAR	Girişimcilikle ilgili temel kavramları açıklar.
ARAÇ VE GEREÇLER	Bulmaca örneği

ÖĞRENME VE ÖĞRETME SÜRECİ

Bulmaca örneği öğrencilere dağıtılır.

Bulmaca içinde girişimcilikle ilgili temel kavramların yer aldığı açıklanır. Öğrencilerden kelimeleri aşağı, yukarı, sola ve çapraz olarak bulmaları istenir. Bulunacak ilk kelime öğretmen tarafından belirlenir, sonrasında kelimeyi bulan öğrenci bulunacak yeni kelimeyi belirler. Kelimeyi ilk bulan öğrenci sınıfta istediği arkadaşlarından birinin kavramın anlamını açıklamasını ister. Kelimeyi bulan öğrenci kelime ile ilgili soruları istediği öğrenciye sorar. Öğrencinin verdiği cevaplar sınıfça değerlendirilir. Bulunan kelimenin üzeri çizilir. Yeni kelimeye geçilir. Bu şekilde diğer kelimeler bulunarak sınıfça değerlendirilir.

~~ARZ~~

BİLGİ

EKONOMİ

FAYDA

FIRSAT

FİYAT

FRANCHİSE

FÜTZ

GİRİşİMCİ

HİSSE

İCAT

İHTİYAÇ

İNOVASYON

İşAHLAKİ

İşFİKRİ

KOBİ

LİDER

ORTAK

PİYASA

PROJE

SAHİP

şİRKET

TALEP

YATIRIM

YENİLİK

L	E	İ	V	A	Z	R	G	D	S	P	N	N	N	I	E	J	I	D	E
D	Z	N	I	E	K	O	N	O	M	İ	P	U	S	K	A	U	D	Y	H
G	Y	O	C	K	D	A	D	I	E	G	Z	G	T	S	D	Ç	N	E	I
Z	V	V	K	V	A	S	H	N	S	R	O	V	O	T	I	A	Y	L	V
B	Y	A	F	E	T	L	I	V	L	P	R	O	J	E	R	B	I	O	
N	E	S	R	H	S	P	H	O	H	V	İ	P	E	A	Y	Z	H	V	R
Z	N	Y	A	H	M	S	J	A	D	V	G	D	S	K	A	G	H	G	T
A	İ	O	N	B	E	Ç	İ	J	Ş	C	L	R	C	G	T	G	B	V	A
N	L	N	C	F	G	D	D	H	Z	İ	İ	E	G	V	I	J	K	T	K
D	İ	R	H	İ	P	B	Y	D	T	Y	B	D	S	D	R	R	I	F	V
I	K	E	İ	R	G	J	P	V	Ü	U	N	İ	A	T	I	H	N	V	F
F	R	B	S	K	D	İ	U	D	F	P	F	L	H	A	M	B	J	V	I
K	J	T	E	İ	A	I	R	T	O	H	İ	C	İ	Y	H	P	A	F	R
B	T	I	G	F	P	T	R	İ	A	Ç	E	H	P	İ	S	J	T	Ç	S
N	C	E	H	Ş	P	A	H	D	Ş	A	E	U	T	F	N	M	A	H	A
I	L	K	K	İ	S	E	D	P	K	İ	P	H	T	İ	K	I	C	B	T
O	V	U	V	R	M	S	L	Y	D	V	M	K	F	K	Y	K	İ	D	E
C	J	R	U	A	İ	M	V	A	A	T	M	C	O	T	O	A	V	K	C
H	J	U	L	Ç	T	Ş	R	V	T	F	Z	D	İ	I	R	B	Ç	D	S
T	K	I	K	H	E	A	M	S	D	Ç	T	G	A	S	A	Y	İ	P	S

DERS	Girişimcilik
SINIF	Seçmeli
SÜRE	40 dakika
ÜNİTE	Ünite I: Girişimcilik ve Girişimciliğın Önemi
BE CERİLER	Planlama, yaratıcılık, iletişim, iş birliğı, girişimcilik hesap yapma, müzakere, organizasyon
KAZANIMLAR	Temel ekonomi kavramlarını ve aralarındaki ilişkilerini açıklar. Girişimcilikle ilgili temel kavramları açıklar.
ARAÇ VE GEREÇLER	A4 kâğıt, defter yaprağı

ÖĞRENME VE ÖĞRETME SÜRECİ

1. Öğrenciler yaratıcılık, ihtiyaç, kaynakların kıtlığı, fayda, inovasyon, girişimcilik, risk kavramlarını araştırarak tanımlarını defterlerine yazar.

2. Öğrenciler, ölçüleri 20×20 üzeri boncuklarla işlenmiş özenle hazırlanmış rengarenk kadife bir kumaş veya ölçüleri 21×29,7 (her öğrencide bulunabilecek A4 kâğıt boyutu) olan boş bir beyaz kâğıt çıkarır.

3. Konu ve yöntem belirtilmeden bu kâğıtlardan herhangi bir şekil yapılması istenir. Herkes kendi isteğı doğrultusunda o an o bir yaprak kâğıttan ne yapmak istiyorsa onu yapar.

4. Beş dakika beklenir ve sonuçlar değerlendirilir. Sonuç olarak çok önemli ve değerli icatlar üretilmese de herkes bir şekil üretmiş olacaktır. Yaratıcılık kavramı öğretmen tarafından açıklanır ve bu örneğın bir yaratıcılık olduğunu belirtir. Bu çalışmada herhangi bir amaç olmaksızın şekiller oluşturulduğundan birbirinden bağımsız şekiller üretilir.

5. Bütün öğrencilerden ellerindeki kâğıtlarla özel bir yemek için hazırlanan masanın özenle hazırlandığını göstermek amacıyla oluşturulmuş bir masa süsü yapmaları istenir. Yeni bir gelişim sağlamak için bir ihtiyaç söz konusu olacağından bir ihtiyaç belirlendikten sonra yeni bir şekil yapmaları istenir.

İhtiyaç kavramı vurgulanarak buradaki ihtiyacın bir masa süsü olduğu belirtilir. Ancak bu masa süsü için bir boş kâğıttan başka hiçbir materyal olmayacaktır.

6. 10 dakika içinde oluşturulan masa süsleri değerlendirilerek sınıfta sergilenir. Sınıfa “Bu masa süsünün neden üzeri boncuklarla işlenmiş, özenle hazırlanmış rengarenk kadife bir kumaştan değil de sadece bir boş beyaz defter yaprağından yapıldı?” sorusu yöneltilir.

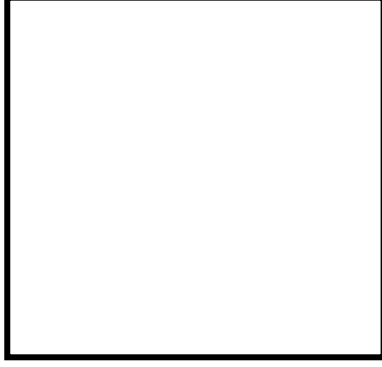
7. Gelen cevaplar muhtemelen “o an için ellerinde sadece kâğıdın olması” olacaktır. Hemen burada “kaynakların kıtlığı” açıklanır. Sonsuz insan ihtiyaçlarına yetecek mal ve hizmet yoktur. Bir malın üretim aşamasında alternatif kullanım alanları olduğundan bu kullanım alanları arasından tercih yapılır. Örneğın; bir kumaştan gömlek, pantolon yapılabileceğı gibi masa süsü de masa örtüsü de yapılabilir. Tercih daima maksimum tatmini sağlayacak şekilde yapılmalıdır. Çünkü tabiatta bulunan bütün kaynaklar kıtır değişim ve emek ister.

8. O an için oluşturulan masa süslerinden sınıfça en beğenilenleri seçilerek okul yemekhanesinde veya öğretmen masasında devamlı sergilenmek üzere alınır.

9. Boş bir kâğıt parçasından yapılan masa süsünün böyle bir amaç için kullanılması da “fayda” dır.

10. Masa süsünün boş bir kâğıt parçasından değil de üzeri boncuklarla işlenmiş, özenle hazırlanmış, rengarenk kadife bir kumaştan yapılmış olması sınıfça tartışılarak görüşler alınır. muhtemelen “Üzeri boncuklarla işlenmiş, özenle hazırlanmış, rengarenk kadife bir kumaşla yapılmış olması daha faydalı olacaktır.” görüşü ağır basacaktır.

11. Bu aşamada masa süsünün, üzeri boncuklarla işlenmiş, özenle hazırlanmış, rengarenk kadife bir kumaştan yapılması kararlaştırılır. Boş bir kâğıt parçasının geliştirilerek daha güzel ve kullanılabilir bir süs haline getirilmesi inovasyondur. Burada “inovasyon” kavramı açıklanır.

12. Sınıfta kâğıttan oluşturulan süslerden en beğenileni seçilir ve bunun aynısının üzeri boncuklarla işlenmiş, özenle hazırlanmış, rengarenk kadife bir kumaştan yapılması kararlaştırılır.

13. Yapılan bu süs restoran, lokanta ve diğer yemek işi ile uğraşan işletmelere satılabilmesi için bir pazarlama ekibi kurulması ve üretim yapabilmek içinde herkesin bir aylık harçlığını biriktirerek gerekli malzemeleri alması için öğretmene vermesi istenir.

14. “Öğretmenim bu yaptığımız süsleri kimse almazsa ne olacak?” sorusu herhangi bir öğrenci tarafından öğretmene sorulmazsa öğretmen sınıfa bu soruyu yönelterek aldığı cevapları takiben “risk” konusunu açıklar.

ÖLÇME DEĞERLENDİRME

1. Yaratıcılık, icatçılık ve ihtiyaç arasındaki ilişkileri açıklayınız.
2. “İhtiyaçlar sınırsızdır ve insan ihtiyaçlarına yetecek mal ve hizmet yoktur.” ifadesini açıklayınız.
3. İnovasyon kavramını örneklerle açıklayınız.
4. Girişimcilik özellikleri nelerdir?
5. “Ben bu yıl bu dersi hiç çalışmadan geçerim.” ifadesini girişimcilik açısından değerlendiriniz.

DERS	Girişimcilik
SINIF	Seçmeli
SÜRE	40 dakika
ÜNİTE	Ünite II: Girişimci ve Başarılı Girişimcilerin Özellikleri
BECERİLER	Araştırma–sorgulama, bilgi teknolojilerini kullanma, girişimcilik
KAZANIMLAR	Girişimcide bulunması gereken sosyal becerileri örneklerle açıklar.
ARAÇ VE GEREÇLER	İnternet, gazete, dergi, okul rehberlik servisi dokümanları vb.

ÖĞRENME VE ÖĞRETME SÜRECİ

1. Sınıfta bir grup öğrenci yakın çevredeki ve ülkemizdeki girişimcilerin sosyal becerilerini de yansıtacak anıları hakkında araştırma yaparak sınıfa gelir.
2. Araştırma sonuçları sınıfta paylaşarak sosyal becerilerin yaşamdaki önemine dikkat çekilir ve girişimcilik üzerindeki etkileri açıklanır.
3. Sosyal becerileri gösteren tablo yansıtılır veya yazı tahtasına asılır.
4. Girişimcilerin sosyal yönleri ile ilgili veriler sesli olarak okunur.
5. Sosyal beceri listesi ile girişimcilerin özellikleri karşılaştırılır.
6. Girişimcide olması gereken sosyal becerilerin önemi sınıfta tartışılır.

ÖLÇME DEĞERLENDİRME

1. Başarılı bir girişimcinin sahip olması gereken sosyal beceriler nelerdir?
2. Girişimcilik açısından sosyal becerilerin önemi nedir?

BAŞLICA SOSYAL BECERİLER

İLİŞKİYİ BAŞLATMA VE SÜRDÜRME BECERİLERİ	GRUPLA BİR İŞİ YÜRÜTME BECERİLERİ	DUYGULARA YÖNELİK BECERİLER
• Dinleme • Konuşmayı başlatma • Konuşmayı sürdürme • Soru sorma • Teşekkür etme • Kendini tanıtma • Başkalarını tanıtma • İltifat etme • Yardım isteme • Bir gruba katılma • Yönerge verme • Yönergelere uyma • Özür dileme • İkna etme	• Grupta iş bölümüne uyma • Grup sorumluluğunu yerine getirme • Başkalarının görüşlerini anlamaya çalışma	• Kendi duygularını anlama • Duygularını ifade etme • Başkalarının duygularını anlama • Karşı tarafın kızgınlığı ile başa çıkma • Sevgiyi, iyi duyguları ifade etme • Korku ile başa çıkma
SALDIRGAN DAVRANIŞLAR İLE BAŞA ÇIKMAYA YÖNELİK BECERİLER	STRES DURUMLARIYLA BAŞA ÇIKMA BECERİLERİ	PLAN YAPMA VE PROBLEM ÇÖZME BECERİLERİ
• İzin isteme • Paylaşma • Başkalarına yardım etme • Uzlaşma • Kızgınlığı kontrol etme • Hakkını koruma, savunma • Alay etmeyle başa çıkma • Kavgaдан uzak durma	• Başarısız olunan bir durumla başa çıkma • Grup baskısıyla başa çıkma • Utanılan bir durumla başa çıkma • Yalnız bırakılma ile başa çıkma	• Ne yapacağına karar verme • Sorunun nedenlerini araştırma • Bilgi toplama • Bir işe yoğunlaşma

DERS	Girişimcilik
SINIF	Seçmeli
SÜRE	80 dakika
ÜNİTE	Ünite II: Girişimci ve Başarılı Girişimcilerin Özellikleri
BECERİLER	Araştırma–sorgulama, bilgi teknolojilerini kullanma, girişimcilik
KAZANIMLAR	Girişimcide bulunması gereken kişilik özelliklerini belirtir. Girişimcide bulunması gereken kişilik özellikleriyle kendi kişilik özelliklerini karşılaştırır.
ARAÇ VE GEREÇLER	Gazete, kitap, İnternet

ÖĞRENME VE ÖĞRETME SÜRECİ

1. Sınıfta beyin fırtınası tekniğı vb. ile bir girişimcinin sahip olması gereken özellik ve becerileri tartışılır.
2. Öğrencilerden bunlardan kendilerinde bulunan özellikleri belirlemeleri istenir. Öğrenciler bu özellik ve becerileri, okulda ve çevrelerinde nasıl ortaya koyduklarını düşünerek aşağıdaki listeyi doldururlar.

KİşİSEL ÖZELLİKLERİM VE BECERİLERİM	
Özelliklerim	Becerilerim

3. Daha önceden gazete, kitap, dergi veya İnternet sitelerinden derlenen başarılı bir girişimcinin hikayesi sınıfa sunulur.
4. Girişimcinin hikayesine göre başarılı olduğı işe yönelik hangi kişisel özelliklerini ve becerilerini kullandığı aşağıdaki sorular çerçevesinde sınıfta tartışılarak ortaya konur.
 - Girişimcinin kişisel özellikleri ve becerilerinin başarılı olduğı işine ne gibi katkıları olmuştur?
 - Yaratıcı düşünmenin, girişimcinin başarılı olmasına etkileri nelerdir?
 - Girişimci, kişisel özellik ve becerilerini geliştirmek için neler yapmıştır?

ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME

- Girişimcide bulunması gereken kişilik özelliklerini dikkate alarak kişilik özelliklerinizi değerlendiriniz.

DERS	Girişimcilik
SINIF	Seçmeli
SÜRE	40 dakika
ÜNİTE	Ünite II: Girişimci ve Başarılı Girişimcilerin Özellikleri
BECERİLER	Araştırma–sorgulama, bilgi teknolojilerini kullanma, girişimcilik
KAZANIMLAR	Girişimcilik açısından bireysel özelliklerini değerlendirir.
ARAÇ VE GEREÇLER	Form–1

ÖĞRENME VE ÖĞRETME SÜRECİ

1. Başarılı girişimcilerin kişilik özellikleri ve girişimcileri başarılı kılan sosyal beceriler (II. Ünite: Girişimci ve Başarılı Girişimcilerin Özellikleri konuları) kısaca hatırlatılır.
2. Öğrencilere bu doğrultuda kendi bireysel özelliklerini sorgulamaları amacı ile “Girişimci Olabilir miyim?” adlı önceden hazırlanan form uygulanır.
3. Çalışma tamamlandıktan sonra her öğrenciden kendini değerlendirmesi istenir.
4. Çalışmasını sınıfta paylaşmak isteyen öğrencilerin çalışmaları birlikte değerlendirilir.

Adı soyadı:

Form–1

GİRİşİMCİ MİYİM?

Aşağıdaki sorulara vereceğiniz cevaplar kararlarınızda size yardımcı olacaktır. Sorulara verdiğiniz cevaplara göre girişimci olup olmadığınızın yanı sıra "potansiyel bir girişimci" olup olmadığınızı da anlayacaksınız. Her sorunun seçenekleri arasında size yakın olanı işaretleyiniz.

Kendiniz mi yaparsınız?

- a. Her şeyi kendi başıma yapmayı severim, kimse ne yapacağını söylemez.
- b. Birisinin başladığı işi devam ettiririm.
- c. Her işi kolay yaparım, kendimi zorlamam.

Diğer insanlar hakkında ne düşünürsünüz?

- a. İnsanları severim, kim olursa olsun iyi geçinirim.
- b. Çok sayıda arkadaşım var. Daha fazlasına ihtiyacım yoktur.
- c. İnsanların çoğu beni sinir eder.

Diğerlerine öncülük eder misiniz?

- a. Bir şeye başladığımda bana çok kişi eşlik eder.
- b. Bana “Bu konuda ne yapmalıyız?” diye sorarlarsa fikirlerimi söylerim?
- c. Hoşuma giden şeyler olursa katılırım?

Sorumluluk alabilir misiniz?

- a. Bir şeylerin yükünü almayı severim ve onları tam olarak anlarım.
- b. Mecbursam üstlenirim, ancak başkasının sorumlu olmasını tercih ederim.
- c. Kendini şık göstermek isteyen hevesli insanlar daima vardır. Onlara siz yapın derim.

Ne kadar iyi bir örgütleyicisiniz?

- a. Başlamadan önce plan yapmayı severim. Başkaları bir şeyler yapmak istediğinde işleri sıraya koyarak yapılmasını sağlarım.
- b. Her şeyi doğru olarak yaparım. Beceremezsem, vazgeçerim.
- c. Her şeyi ayarlarım, çok sayıda problem çıkarsa sorumluluğu üstlenirim.

Ne kadar iyi bir işçisiniz?

- a. İhtiyaç olduğu sürece çalışabilirim. Çalışmaktan rahatsız olmam.
- b. Belli bir süre çalışırım, yeterli görürsem çalışmayı bırakırım.
- c. Her şeyi ayarlarım, çok sayıda problem çıkarsa bu durumda çalışırım.

Karar verebilir misiniz?

- Acil durumlarda kararımı kendim veririm, genellikle işe yarar.
- Çok zamanım varsa karar verebilirim. Verdiğim bir kararı daha sonra tekrar düşündüğümde başka bir şekilde karar verebilirim.
- Karar vermeyi sevmem.

İnsanlar sözünüze güvenirler mi?

- Öyle olduğuna iddiaya girebilirsiniz. Anlamadığım her şeyi söylemem.
- Çoğu zaman makul olmaya çalışıyorum. Ancak bazen daha basit şeyler söylerim.
- Başkalarından farkım bilinmiyorsa, çok yazık!

Tuttuğunuzu koparır mısınız?

- Bir şeyi yapmak aklıma yatarsa, hiç bir şey beni durduramaz.
- Başladığımı genellikle bitiririm.
- Hemen olmazsa, vazgeçerim. Neden uğraşayım ki?

Sağlık durumunuz nasıl?

- Asla dökülmem!
- Yapmak istediğim birçok şey için yeterli enerjim vardır.
- Enerjim arkadaşlarımın çoğundan daha erken biter.

İşaretlediğiniz seçenekleri sayınız.**Sonuç :**

İşaretlenen ilk cevap sayısı : (a) _____
İşaretlenen ikinci cevap sayısı : (b) _____
İşaretlenen üçüncü cevap sayısı : (c) _____

DEĞERLENDİRME :

- Eğer a seçeneği sayısı fazla ise kendinize girişimci diyebilirsiniz.
- Eğer b seçeneği sayısı fazla ise girişimci ruhuna sahip, potansiyel bir girişimcisiniz.
- Eğer c seçeneği sayısı fazla ise girişimcilik sınırındasınız veya girişimci değilsiniz. Bu testi uygulayarak girişimciliğe olan ilginizi göstermiş oluyorsunuz. Bu aşamada kendinize “peki nasıl girişimci olabilirim?” diye soruyorsanız girişimcilik dersine gereken önemi vermeli, etkinlikleri ve uygulamaları tam olarak yapmalısınız.

ÖLÇME DEĞERLENDİRME

- Girişimcide bulunması gereken sosyal özellikler, kişilik özellikleri ve davranış özellikleri nelerdir? Örneklerle açıklayınız.
- Düşüncenizde başarılı bir girişimci tasarlayınız. Bu girişimcinin kişilik özelliklerini vurgulayacak bir başarı öyküsü oluşturunuz.
- Girişimcilik açısından bireysel özelliklerini değerlendiriniz.

DERS	Girişimcilik
SINIF	Seçmeli
SÜRE	80 dakika
ÜNİTE	Ünite III: Bir İş Fikrinin Projeye ve Yatırıma Dönüştürölmesi
BECERİLER	Yaratıcı düşünme, araştırma–sorgulama, bilgi teknolojilerini kullanma, girişimcilik, organizasyon, karar verme, eleştirel düşünme
KAZANIMLAR	İş planı hazırlarken dikkat edilmesi gereken kuralları açıklar. İş planı taslağı hazırlar.
ARAÇ VE GEREÇLER	Form–1 Form–2
ÖĞRENME VE ÖĞRETME SÜRECİ 1. Öğretmen girişimcilik ile ilgili bir proje ile devamında bir iş planının nasıl hazırlanacağı hakkında öğrencileri bilgilendirir. 2. Öğrenciler bu etkinliğı yaklaşık yedi gün içinde bireysel veya grup olarak çalışarak tamamlarlar. 3. Öğrenciler hazırladıkları projelerini sınıfta sunar. 4. Bu etkinlik 100 puan üzerinden değerlendirilir. 5. Planlamanın bu etkinliğin gerçekleştirilmesinde önemi vurgulandıktan sonra aşağıdaki örnek plan benzeri bir planlama yapılır.	

<u>PLAN</u> Önce hangi kaynaklara ihtiyacınız olduğunu belirleyiniz. Gazete, dergi ilanları, çalışma kâğıtları, renkli kalem gibi kaynaklar size yardımcı olabilir. Bu kaynakları evinizden, okuldan, marketlerden vb. sağlayınız. Çalışma planı hazırlayınız. <u>ÖRNEK ÇALIşMA PLANI</u> 1. gün: Yapacaklarınızla ilgili açıklamaları okuyunuz. Öğretmeninize sorular sorunuz. Gelecek haftaki derse kadar hangi etkinlikleri yapacağınıza karar veriniz. Yarın nelere ihtiyacınız olacağını düşününüz. 2 ve 3. gün: 1, 2 ve 3. aşamaları yapınız. 4, 5 ve 6. aşamaları gözden geçiriniz. İhtiyaç duyacağınız kaynakları temin etmeye çalışınız. 4 ve 5. gün: 4, 5 ve 6. aşamaları tamamlayınız. 8. aşamayı gözden geçiriniz. 6. gün: 8. aşamayı tamamlayınız 7. gün: 9. aşamayı tamamlayınız. Grup üyeleri 7 ve 8. aşamaları kendi kendilerine tamamlar. Yapacağınız sunumunuzu planlayınız. Grubunuzun sözcüsünü belirleyiniz. Etkili bir sunum yapmak için grubun önünde sunumuzu çalışınız.
--

GİRİŞİMCİLİK PROJESİ

Adınız soyadınız: _____

Grup üyelerinin adı soyadı: _____

Açıklamalar: Bireysel veya iki üç kişiden oluşan bir grup olarak yeni bir iş kuracaksınız. İşin ne tür bir iş olacağı size bağlıdır. Aklınıza gelebilen her türlü iş olabilir (bilgisayar, pazarlama, giyim, ayakkabı, gıda, elektronik vb.).

1. Yapacağınız işin türü nedir? İşiniz için bir isim belirleyiniz. Belirleyeceğiniz ismin akılda kalıcı ve güven verici olması önemlidir. Küçük kare kâğıtlar isim belirlemede yardımcı olabilir. 10 puan

2. Bir logo tasarlayınız. Logo işinizi yansıtan bir semboldür. Sınıfınızda bazı logo örneklerini inceleyebilirsiniz. Gerekirse resim öğretmeninizden destek alabilirsiniz. Logolar basit ve temiz olmalıdır. Kısa kelimeler logo da yer alabilir. Logonuzu hazırlamak için küçük kare kâğıtlar kullanabilirsiniz. Yaratıcılığınız size puan kazandıracaktır. 10 puan

3. Eleman bulmak için ilan hazırlayınız. Yeni elemanları yüz yüze görüşme yaparak alınız. Gazetelerdeki ilanları inceleyiniz. Hazırlanacak ilan için küçük kare kâğıtlar kullanılabilir. 10 puan

4. Şirketiniz için başlıklı kâğıt tasarlayınız, okul adresini ve telefon numarasını kullanabilirsiniz. Yeteneğiniz doğrultusunda tasarladığınız şekilleri kullanabilirsiniz. 10 puan

5. Yeni başlayacağınız işiniz için gazetelerin veya dergilerin ilan sayfalarından ihtiyaç duyabileceğiniz her malzemeyi bulabilirsiniz. Örneğin mobilya, bilgisayar, büro malzemeleri gibi... Bulduğunuz her malzeme için 2 puan alacaksınız. Hazırlayacağınız listenin başlığını “Yeni İşimde İhtiyaç Duyabileceğim Malzemeler” diye verebilirsiniz. 10 puan

6. Açılış planlama: Açılış nasıl duyuracaksınız? Reklam verecek misiniz? Bir plan hazırlayarak yapacağınız promosyonları belirleyiniz (balonlar, kalemler, anahtarlıklar, indirim kuponları vb.). Ayrıca bilgisayarınızı kullanarak afiş hazırlayabilirsiniz. 10 puan

7. Grubun her üyesi kurdukları işin neden başarılı olacağını açıklayacaklardır. Açıklama yarım sayfa kadar olabilir. Yapılan açıklamalar kopya edilmemeli, başkalarıyla paylaşılmamalıdır. Her üye çalışmasını kendi yapmalıdır. 20 puan

8. Ekteki “Kişisel Değerlendirme Formu”nu doldurunuz. 10 puan

9. Sınıfta sözlü sunum yapınız. 10 puan

Bütün çalışmalarınızı zamanında yaparak belirtilen süre içerisinde teslim ediniz. Bütün çalışma kâğıtlarında adınızın olup olmadığını kontrol ediniz. Organizasyonun, işin temeli olduğunu unutmayınız ve yaptıklarınızın doğru sırada olduğundan emin olunuz.

ALINABİLECEK TOPLAM PUAN: 100

ÖLÇME DEĞERLENDİRME

Adı soyadı: _____

KİŞİSEL DEĞERLENDİRME FORMU

Projeyi tamamlayan her öğrenci aşağıdaki değerlendirme sorularını cevaplar.

1. Grubunuzla çalışırken eğlendiniz mi? Bütün işleri kendiniz yaparken eğlendiniz mi?

Eğlendiyseniz, neden?
Eğlenmediyseniz, neden?

20 puan

2. Grubunuzda kendinizin tamamladığı işler nelerdir? Eğer tek kişiyse tamamladığınız işlerin eğlenceli olan tarafını açıklayınız?

6 puan

3. Grupta herkes katkıda bulundu mu?

4 puan

4. Bir işe başlarken neler öğrendiniz? Lütfen beş ana başlıkta sınıflandırınız Her biri 2 puandan 10 puan

A.
B.
C.
D.
E.

20 puan

5. Girişimcinin sahip olduğu beş özelliği yazınız, her birinin ne anlama geldiğini açıklayınız

A.
B.
C.
D.
E.

25 puan

6. Bir girişimci için hangi risk ve ödülleri olduğunu bir paragrafta açıklayınız?

25 puan

DERS	Girişimcilik
SINIF	Seçmeli
SÜRE	80 dakika
ÜNİTE	Ünite III: Bir İş Fikrinin Projeye ve Yatırıma Dönüştürülmesi
BECERİLER	Yaratıcı düşünme, hesap yapma, planlama yapma, network (ilişki ağı kurabilme), araştırma–sorgulama, bilgi teknolojilerini kullanma, girişimcilik, organizasyon, karar verme, eleştirel düşünme
KAZANIMLAR	İş planı hazırlama aşamalarını sıralar. İş planı hazırlarken dikkat edilmesi gereken kuralları açıklar.
ARAÇ VE GEREÇLER	Form–1, Form–2

ÖĞRENME VE ÖĞRETME SÜRECİ

1. Girişimcilikle ilgili proje ve iş planının nasıl hazırlandığı hatırlatılır.
2. Öğrencilere iş fikrinin “limonata hazırlama ve satışı” olduğu belirtilir.
3. Aşağıdaki sorular cevaplanarak iş planı hazırlanır.
 - İş fikriniz nedir?
 - Hangi ürün veya hizmet pazarlanacak?
 - Kimler satın alacak?
 - Nerede yapılacak?
 - Hitap edeceğiniz müşteriyi nasıl çekeceksiniz?
 - Rekabet şartları nasıl?
 - İş nasıl yöneteceksiniz?
 - İşletme için nelere ihtiyaç vardır?
 - Beklenen müşteri sayısı nedir?
 - Ürünlerinizin maliyeti ne kadar?
 - Diğer masraflar ne olacak?
 - Fiyatlar ne olacak?
 - Beklenen kâr ne kadar olacak?
 - İşe başlamak için ne kadar paraya ihtiyacınız olacak? Bu iyi bir iş fırsatı mıdır? Neden?
 - İş ne kadar kazanç sağlayabilir?
 - İş başladıktan sonra kâr elde edinceye kadar gerekli olan para ne kadardır?
4. İş planı hazırlandıktan sonra, Form-1 deki finansal analiz yapılarak parasal fırsatlar hakkında nasıl karar alındığını incelenir.
5. Ne kadar kâr elde edileceği üzerine tahmin yürüterek projeye göre kâr analizi yapılır.

LİMONATA SATIŞ İŞİ

İki ay içinde ne kadar müşteri çekmeyi bekliyorsunuz? Ne kadar alım yapacaklar?

Cevap: Saat başına ortalama 5 müşteri hesaplıyoruz. Günde 6 saat açık kalacağız. İki ay (60 gün) boyunca (5×6×60) 1800 müşteri tahmin ediyoruz.

Eğer bir bardak limonatayı 0,25 litre kabul edersek, günde 7,5 litreden 2 ayda 450 litre satışımız olacaktır. Limonataları 2,5 litrelik pet şişelerde muhafaza edeceğiz. 2 ayda 180 şişe yapar.

Tahmin edilen limonata miktarına göre maliyet ne olacaktır?

Cevap: En iyi fiyatlarla malzemeleri aldığımızda 2,5 litre limonata 3,40 TL'ye mal olmaktadır.

15 limon; tanesi 15 Kr	2,25 TL
100 g şeker 20 Kr	0,20 TL
10 adet 0,25 L pet bardak; adedi 0,05	0,50 TL
10 adet buz kalıbı; adedi 0,01	0,10 TL
1 adet 2,5 L pet şişe	0,35 TL
2,5 L şişe limonatanın maliyeti	3,40 TL

Bir bardak limonata ne kadara satılacak?

Cevap: Bir şişe limonata ile 10 bardak dolmaktadır. 1 şişenin maliyeti 3,40 TL, 1 bardağın maliyeti de (3.40/10) 0,34 TL olacaktır. Piyasada bir bardak limonata 1 TL'den satılmaktadır. Bu fiyata ekstra masraflar ve kâr dâhil değildir. Biz de bardağın 0,75 TL'den satabiliriz.

80 Kr satış fiyatından yapılan satışların tutarı ne olacak?

Cevap: (30 bardak/gün×60 gün×0,75 Kr/bardak = 1.350 TL)

Limonata malzemeleri ve diğer masrafların toplam tutarı ne kadar?

Cevap: (180 şişe×3,40 TL = 612 TL) Satılan malın maliyeti = 612 TL

Brüt kâr ne kadardır?

Cevap: (tahmini satışlar=1.350 TL) – (satılan malın maliyeti=612 TL). Kalan tutar 738 TL brüt kârdır.

İşletme masrafları ne kadardır?

Cevap: 1 kişiyi saat başına 1 TL ödeyerek çalışması ver Reklâm, afiş veya poster hazırlanması için 20 TL harcama yapılması planlanıyor. İşletme maliyeti 360 saat×1 TL= 360 TL ve poster için 20 TL, toplam 380 TL işletme masrafı yapılıyor.

Net kâr ne kadardır?

Cevap: Brüt kârdan işletme masraflarını çıkardığımızda (738 TL – 380 TL= 358 TL) net kârı 358 TL olarak buluruz (brüt kâr=738 TL)–(işletme masrafları=380 TL)=(net kâr 358 TL).

ÖLÇME DEĞERLENDİRME

Adı soyadı: _____

TARTIŞMA SORULARI

1. Yapılan matematiksel problemlerin sonuçlarına göre iş fikrinizin kârlı olup olmadığını tartışınız.
2. Limonların yarısını kullanarak limonatayı yapıp satsaydınız, ne kadar kâr ilde ederdiniz?
3. Limonatanın bardağını 1 TL den satarsanız kârınız ne kadar artar?
4. Limonata için hangi fiyat daha uygundur?
5. Müşteri tahminini yanlış yapsaydınız ya da daha az müşteriniz olsaydı ne olurdu? Örneğin saatte 5 yerine 3 gibi...
6. Benzer finansal analizler yapabilir misiniz? Ev yapımı takı, çiçek; bilgisayar parçası, kalem, silgi satışı vb.
7. "Satılan Malın Maliyeti" muhasebe döneminin sonunda, elinizdeki malın değerini de hesaba katarsanız neyi değiştirir? Bu örnekte bütün malın satıldığı kabul edilmiştir.

DERS	Girişimcilik
SINIF	Seçmeli
SÜRE	40 dakika
ÜNİTE	Ünite IV: İşletmelerin Fonksiyonları ve İşletme Türleri
BECERİLER	Eleştirel düşünme, araştırma–sorgulama, plan yapma, farkında olma, analitik düşünme, karar verme, organizasyon
KAZANIMLAR	İşletme türlerini sıralar. İşletmelerin yasal statüsünü ve sorumluluklarını açıklar.
ARAÇ VE GEREÇLER	Çalışma kâğıdı

ÖĞRENME VE ÖĞRETME SÜRECİ

1. Ünitenin sonunda aşağıdaki sorular öğrencilere verilerek araştırmaları istenir:

- İşletme kurmaya karar vermeden önce nelere dikkat edersiniz?
- Tek kişi işletmelerinin avantajları ve dezavantajları nelerdir?
- Ortaklık ve şirketlerin avantajları ve dezavantajları nelerdir?
- Bir işletme kurma düşüncesine sahipseniz kuracağınız işletmenin türü ne olur?

2. Sınıfta gönüllü öğrenci grubu belirlenerek, önceden randevu alınan bir şahıs işletmesi veya şirketle konuya yönelik olarak görüşülür. Görüşme tekniğı sonucu tek kişi işletmelerin ve şirketlerin avantaj ve dezavantajları raporlaştırılır. Sınıf ortamında büyük grup tartışma tekniğı ile öğretmen rehberliğinde şahıs işletmelerinin ve şirketlerin avantaj ve dezavantajları özetlenir.

ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME

1. İşletme türlerini sıralayınız.
2. Tüzel ve gerçek kişiliğı açıklayınız.
3. Şahıs işletmeleri devlete ne tür vergiler öder? Açıklayınız.
4. Şirketler devlete ne tür vergiler öder? Açıklayınız.
5. Tek kişi işletmelerin ve şirketlerin avantaj ve dezavantajlarını çalışma kâğıdı üzerinde değerlendiriniz.

ÇALIŞMA KÂĞIDI

İŞLETME TÜRÜ	AVANTAJLARI	DEZAVANTAJLARI
TEK KİŞİ İŞLETMELERİ		
ŞİRKETLER		

DERS	Girişimcilik
SINIF	Seçmeli
SÜRE	40 dakika
ÜNİTE	Ünite IV: İşletmelerin Fonksiyonları ve İşletme Türleri
BECERİLER	Eleştirel düşünme, araştırma–sorgulama, plan yapma, farkında olma, analitik düşünme, karar verme, organizasyon
KAZANIMLAR	İşleyişleri bakımından işletmelerin özelliklerini örneklerle açıklar.
ARAÇ VE GEREÇLER	
ÖĞRENME VE ÖĞRETME SÜRECİ 1. Ünitenin sonunda aşağıdaki sorular öğrencilere verilerek araştırmaları istenir: • Türk Ticaret Kanunu’na göre şahıs şirketleri nelerdir? • Türk Ticaret Kanunu’na göre sermaye şirketleri nelerdir? 2. Sınıfta gönüllü öğrenci grubu belirlenerek, önceden randevu alınan bir kolektif şirket ve bir limited şirketle konuya yönelik olarak görüşülür. Görüşme tekniğı sonucu kolektif şirket işletmesinin ve limited şirket işletmesinin özellikleri raporlaştırılır. Sınıf ortamında büyük grup tartişma tekniğı ile öğretmen rehberliğinde kolektif şirket işletmelerinin ve limited şirket işletmelerinin özellikleri özetlenir. ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME 1. İşletmeleri işleyişleri bakımından sınıflandırınız. 2. Bir işletmenin şirket sayılabilmesi gerekli şartlar nelerdir? 3. şahıs şirketleri ile sermaye şirketleri arasındaki farkları belirtiniz. 4. Kolektif şirket, ne zaman tüzel kişilik kazanır? 5. Kolektif şirketlerde ortakların sorumlulukları nelerdir? 6. Kolektif şirketlerde ticaret unvanı seçerken nelere dikkat edilmelidir? 7. Limited şirket en az kaç en fazla kaç kişi ile kurulur? 8. Limited şirketlerde ortakların sorumlulukları nelerdir? 9. Grup Değerlendirme Formu (Form-1) doldurarak grup üyelerinin performansı değerlendirilir. 10. şahıs şirketleri ve sermaye şirketlerinin özellikleri Form-2 üzerinde değerlendirilir.	

GRUP DEĞERLENDİRME FORMU

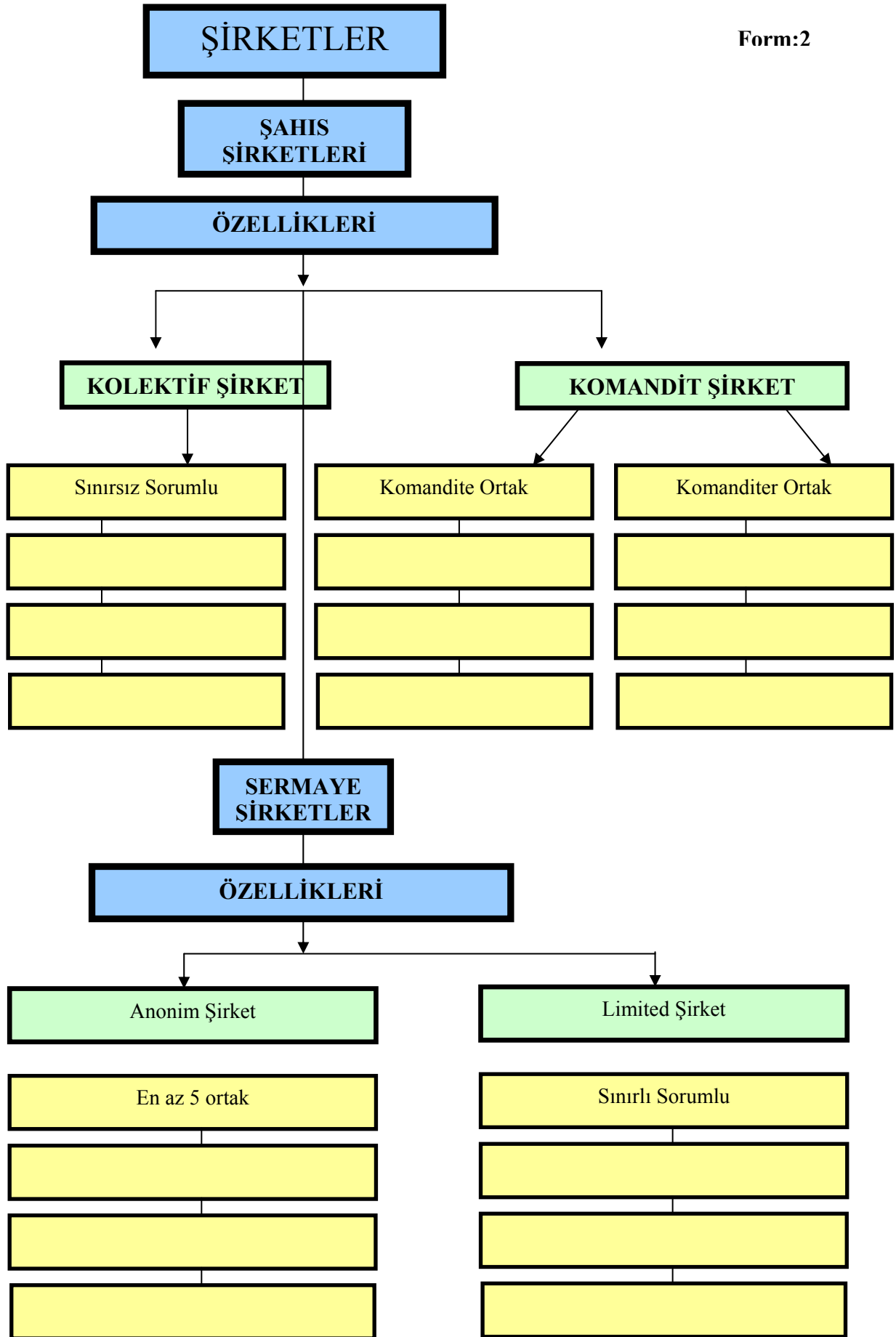
Yönerge: Aşağıdaki her bir ölçütü grubun hangi düzeyde yeterli olduğunu göz önüne alarak değerlendiriniz.

BECERİLER	DERECELER				
	(5) Her zaman	(4) Sıklıkla	(3) Bazen	(2) Nadiren	(1) Hiçbir zaman
Grup üyeleri birbirleriyle yardımlaşır.					
Grup üyeleri birbirlerinin düşüncelerini dinler.					
Grup üyelerinin her biri çalışmalarda rol alır.					
Grup üyeleri birbirlerinin düşüncelerine ve çabalarına saygı gösterir.					
Grubun her üyesi birbirleriyle etkileşim içerisinde tartışır.					
Grup üyeleri ulaştıkları sonucu birbirlerine iletir.					
Grup üyeleri bireysel sorumluluklarını yerine getirir.					
Grup üyeleri bilgilerini diğerleriyle tartışır.					
Grup üyeleri birbirlerine güvenir.					
Grup üyeleri birbirlerini cesaretlendirir.					
Grup üyeleri söz hakkının adil bir biçimde paylaşılmasına özen gösterir.					
Grupta birbiriyle çatışan görüşler olduğunda, gruptakiler bunları tartışmaya açarlar.					
Çalıştıkları konuda, grup üyeleri ortak bir görüş oluşturur.					
Grup üyeleri birlikte çalışmaktan hoşlanır.					
TOPLAM					

YORUMLAR:

.....

.....

DERS	Girişimcilik
SINIF	Seçmeli
SÜRE	40 dakika
ÜNİTE	Ünite V: Girişimcilikteki Gelişmeler ve Genç Girişimcilere Öneriler
BECERİLER	Eleştirel düşünme, araştırma-sorgulama, plan yapma, farkında olma, analitik düşünme, karar verme, empatik düşünme, organizasyon
KAZANIMLAR	Girişimcilerin sosyal sorumluluklarının açıklar. Girişimcilerin kişi, kurum ve kuruluşlara karşı sorumluluklarını örneklerle açıklar.
ARAÇ VE GEREÇLER	

ÖĞRENME VE ÖĞRETME SÜRECİ

1. Tahtaya üç farklı işletme türü yazılır:

- Özel hastane
- Market veya süpermarket
- Süt ve süt ürünleri üreten bir mandıra

2. Bu işletmelerin sosyal sorumluluklarının neler olduğunu ve her bir işletmenin diğerlerinden farklı olabilecek sosyal sorumluluk alanlarının neler olabileceği sınıf ortamında tartışılır. İşletmelerin kendine özgü ve diğerlerinde olma ihtimali düşük olan sosyal sorumluluk alanları yazı tahtasında sıralanır.

ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME

1. İşletmelerin sosyal sorumlulukları işletmelerin ne iş yaptığına göre değişir mi? Açıklayınız.
2. Girişimcilerin temel sosyal sorumluluk alanları nelerdir? Açıklayınız.
3. Bir girişimcinin işletmesini kurduktan sonra devlete karşı sorumlulukları nelerdir? Bu sorumlulukların yerine getirilmesinin toplumsal ve ekonomik açıdan önemi nedir? Açıklayınız.

DERS	Girişimcilik
SINIF	Seçmeli
SÜRE	40 dakika
ÜNİTE	Ünite V: Girişimcilikteki Gelişmeler ve Genç Girişimcilere Öneriler
BEÇERİLER	Yaratıcı düşünme, hesap yapma, planlama yapma, network (ilişki ağı kurabilme), araştırma–sorgulama, bilgi teknolojilerini kullanma, girişimcilik, karar verme, eleştirel düşünme
KAZANIMLAR	İş ahlakının genel kurallarını sıralar. İş ahlakına aykırı davrananları uyarır ve yasal tepkide bulunmayı alışkanlık hâline getirir.
ARAÇ VE GEREÇLER	Çalışma kâğıdı, Form–1

ÖĞRENME VE ÖĞRETME SÜRECİ

1. İş ahlakı alanında örnek olay incelemesi yapılır. Örnek olayı içeren bir rapor üzerinde çalışan öğrenciler, ilk önce olayın içeriğini öğrenir, daha sonra var olan verileri analiz ederek değerlendirir ve son olarak da bir çözüme ulaşır.
2. Öğretmen örnek olayla ilgili çalışma kâğıdını öğrencilere dağıtır. Öğretmen öğrencileri küçük gruplara ayırır ve örnek olayı çözümlemelerini ister. Öğrenciler örnek olayı tartışır ve aşağıdaki sırada sunumlarını yapar:
 - a. Örnek olayın en fazla 100 kelimeyle özeti
 - b. Örnek olaydaki temel sorunlar
 - c. Öğrenci grubunun temel sorunlara getirdiğı çözüm önerileri
3. Öğretmen bir de değerlendirme grubu oluşturur. Bu öğrenciler de örnek olayı en iyi çözen grubu belirler.

ÇALIŞMA KÂĞIDI

ÖRNEK OLAY

BOYA FABRİKASI

Türkiye’de 350 kişinin çalıştığı bir işletme boya imalatı yapmaktaydı. Çeşitli kalite sertifikalarına sahip boyaları dünyanın her yerine ihraç etmekteydi. İşletmenin de ayrıca ISO 9001 belgesi bulunmaktaydı. 2005 yılının Haziran ayında fabrikanın önünde bir grup kadının protesto gösterileri, olayları başlatan ilk işaret olmuştu. İşletme yöneticileri fabrikanın önüne çıktıklarında yaklaşık 25–30 kişilik bir grup şirket aleyhine sloganlar atmaya başlamış ve grup içinden bir bayan yetkililerle görüşmek istediğini yüksek sesle söylemişti. Basın mensupları da gösteride hazır bulunmuşlardı. Sürekli fotoğraf çekiyorlardı. İşletme yöneticileri büyük bir şaşkınlıkla olayı izliyordu. Şirket Genel Müdürü İsmail Bey gösteri yapan gruba yaklaşıncı kadınlar İsmail Beyin üzerine doğru koşmaya başladı. Şaşkınlık geçiren İsmail Bey hızla fabrika binasına doğru koştu. “Bakın kaçıyorlar.” diyen bir kadının sesi ile tüm kadınlar fabrikaya doğru koşmaya başladı. Şirket yönetimi derhal jandarmaya haber verdi. İsmail Bey ve diğer fabrika yöneticileri henüz hiçbir şey anlamamıştı. Olay yerine gelen jandarma derhal güvenlik tedbiri aldı.

İsmail Bey kadınlardan biri ile görüşmek istediğini olaylara bir anlam veremediğini söyledi. Handan Hanım isminde bir bayan İsmail Bey’in yanına getirildi.

Handan Hanım bağırarak konuşmaya başladı:

- “Siz nasıl insanlarsınız. Burası zehir üretiyor. Arkadaşımız sizin yüzünüzden kanser oldu. Yuh size! Burayı kapattıracağız.” diye bağırmaya başladı. İsmail Bey Handan Hanım’a sakin olmasını söyledi. Ama Handan Hanım devam ediyordu.
- Şimdi de ne oldu diyorsunuz. Yazıklar olsun size, size izin verene. Göreceksiniz burayı kapattıracağız.

İsmail Bey yine bir şey anlamamıştı. Sadece;

- Ne oldu arkadaşınıza dedi.

Handan Hanım:

- Ne olacak sizin boyalarınız yüzünden kanser oldu.

İsmail Bey:

- Efendim bizim boyalarımız dünyanın her yerine satılıyor, kalite belgelerimiz de var, ayrıca şu ana kadar hiçbir yerden şikâyet de gelmedi. Biz kanserojen maddeler kullanmıyoruz. İsterseniz fabrikayı gezdireyim. Basın mensupları da gelsin.

Handan Hanım:

- Biz şikâyetçiyiz. Hukuki mücadeleyi başlattık. Yakında kapanacaksınız.

Olay anlaşılmıştı. Kalabalık kadın grubunun bir arkadaşı kanser olmuştu. Doğruydı. Doktorlar yüz milyonda bir ihtimalle oluşan bu hastalığın boyadan olduğunu da kanıtlamıştı. Ama bu olay yüz milyonda bir olabilecek bir olaydı. Şirket yıllardır ürünlerini dünyanın her yerine satıyordu ama ilk kez böyle bir olayla karşılaşmıştı. Şirket yönetimi şaşkıındı. Kapanma tehlikesi ile karşı karşıyaydı.

ÖLÇME DEĞERLENDİRME**ÖRNEK OLAY İNCELEME FORMU**

Öğrenci Grubunun Sözcüsü	
Grup Üyelerinin İsimleri	
Olayın Kısa Özeti (En fazla 100 kelime)	
Olaydaki Temel Sorunlar	
Grubun Çözüm Önerileri	
Öğretmenin	
Adı soyadı:	İmzası:

DERS	Girişimcilik
SINIF	Seçmeli
SÜRE	40 dakika
ÜNİTE	Ünite V: Girişimcilikteki Gelişmeler ve Genç Girişimcilere Öneriler
BECERİLER	Planlama, organizasyon, iletişim, araştırma–sorgulama, bilgi teknolojilerini kullanma
KAZANIMLAR	Girişimcilikteki iş fırsatlarını örneklendirir.
ARAÇ VE GEREÇLER	Okul panosu, bilgisayar, internet

ÖĞRENME VE ÖĞRETME SÜRECİ

1. Öğrenciler, İnternette bayilik veya franchising veren firmalar ve bayilik ile franchising arasındaki farklılıklarla ilgili araştırma yapar.
2. Öğrenciler, buldukları ve bölgeleri açısından yararlı olacaklarına inandıkları teklifleri afiş haline getirerek sınıf panosunda veya okul panosunda sergiler.
3. Öğrenciler, bayilik ile franchising arasındaki farklılıklara ilişkin araştırma sonuçlarını sınıfta paylaşır. Bayilik veya franchising’in avantaj ve dezavantajları sınıfta tartişılır.

ÖLÇME DEĞERLENDİRME

1. Bayilik ile franchising arasındaki farklılıkları açıklayınız.
2. Franchising daha ziyade hangi alanlarda yoğunlaşmaktadır? Açıklayınız.

E K L E R

ÖRNEK ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME FORMLARI

BEN GİRİŞİMCİ MİYİM?

Girişimciyi tanımlarken olasılıkları gören ve bu olasılıkları gerçeğe dönüştüren değişim ajanı tanımını yapmıştı. Bu tanıma baktığımızda uygulamaya geçmiş kişiyi girişimci olarak kabul ediyoruz. Peki içimizdeki girişimcilik potansiyelinin nasıl farkına varacağız?

Kendi işini kurmayı düşünen kişiler aşağıdaki soruları cevaplayarak girişimcilik potansiyelini ölçümleyebilirler. Eğer sorulara genellikle olumlu cevap veriyorsanız kendinizi girişimci aday olarak görebilirsiniz.

- Hayal kırıklığına uğradığınızda bununla başa çıkabilir ve olumlu bir ruh haliyle yeniden işe başlayabilir misiniz?
- İlgi odağı olmaktan, kendinizi veya yaptığınız işi satmaktan mutluluk duyar mısınız?
- Sizin için organize olmak kolay mıdır?
- Hayatınızı nasıl kontrol edeceğinizi ve disiplin altına alabileceğinizi biliyor musunuz?
- Kabul edilebilir bir seviyede risk almaya hazır mısınız?
- Yaratıcı yönünüzü nasıl gösterebileceğinizi biliyor musunuz? Hayal gücünüz var mı?
- Olumsuz gibi görünen bir takım koşulları ele alıp bunları fırsata dönüştürme becerisine sahip misiniz?
- Cesur ve sabırlı mısınız?
- Kendi işinizi kurduğunuzda yüz yüze kalacağınız özgürlük kısıtlamalarını ailenizle birlikte göğüsleyebilecek misiniz?
- İnandığınız şey uğruna savaşılabılır misiniz?
- Sıradanlıktan nefret eder misiniz?
- Güvenilir misiniz? Kendinize güvenir misiniz?
- Birine veya bir şeye gerçekten inandığınızda, diğer kişilerin yargılarını göz ardı edebilir misiniz?
- İnsanları etkileme yeteneğine sahip misiniz?
- İnsanlar sizi coşkulu ve hayat dolu biri olarak mı tanırlar?
- Çoğunlukla yalnız çalışma fikri hoşunuza gidiyor mu?
- Telefonlara çıkıp yabancılarla konuşmak hoşunuza gider mi?
- Sabahleyin erkenden olumlu bir ruh haliyle uyanır mısınız?
- Finansal durumunuz tutarlı mı?
- Harekete geçmeden önce ev ödevlerinizi yapmaya istekli misiniz?
- Kolay sıkılır mısınız?
- İlişkilerinizde sinirlerinize kolaylıkla hakim olabiliyor musunuz?
- Kendinize gülmeyi becerebiliyor musunuz?

GİRİŞİMCİLİK SWOT ANALİZİ

	OLUMLU FAKTÖRLER	OLUMSUZ FAKTÖRLER
İÇ FAKTÖRLER	Üstünlükler - Mali destek imkânım var. - Babam zaten girişimcidir. - Fırsatları yakalama özelliğim var. - Kaynakları bir araya getirebilirim.	Zayıflıklar - Çok girişken değilim. - Kitap okuma alışkanlığım yok. - Riske girme eğiliminde değilim. - Uyumlu çalışmam.
DIŞ FAKTÖRLER	Fırsatlar - Çevremizde benim düşündüğüm işi yapan çok az kişi var. - Onlar da benim gibi yapamıyor. - KOSGEB desteklerinden yararlanabilirim. - Kaymakamlık zaten bu konuda yardım yapıyor. - Üniversite ile iş birliği imkânım var.	Tehditler - Bu iş çok bilinen bir iş değil. - Ben bu işi yaptıktan sonra hemen herkes aynı alana daha güçlü bir şekilde yatırım yapabilir. - Kiralar çok pahalı.

FİZİBİLİTE ETÜDÜ ŞABLONU

1. PROJENİN TANITILMASI

- 1.1. *Projenin Adı*
- 1.2. *Yapımcının Adı*
- 1.3. *Projenin Kapasitesi*
- 1.4. *Projenin Finansmanı*
- 1.5. *Kuruluşun Yasal Biçimi*
- 1.6. *Kuruluş Yeri*
- 1.7. *Yatırımın Genel Toplamı*
- 1.8. *Yatırıma Başlama Tarihi*
- 1.9. *Kesin İşletmeye Başlama Tarihi*

2. PROJENİN AYRINTILI TANITIMI

- 2.1. *Projenin Amacı*
- 2.2. *Ürünün Pazarlama Durumu*
- 2.3. *Projenin Kapasitesi*
- 2.4. *Hammadde Durumu*

3. PİYASA ETÜDÜ

4. ÜRETİM TEKNİĞİ

5. İŞLETME PLANI VE İŞLEVİ

6. YATIRIM TUTARI VE FİNANSMAN KAYNAKLARI

- 6.1. *Sabit Yatırım Tutarı*
- 6.2. *Etüt Proje Giderleri*
- 6.3. *Arazi ve Tanzim Giderleri*
- 6.4. *Bina İnşaat Giderleri*
- 6.5. *Ulaştırma Yatırım Giderleri*
- 6.6. *Makine ve Donanım Giderleri*

7. YILLIK İŞLETME GELİRLERİ TABLOSU

8. YILLIK İŞLETME GİDERLERİ TABLOSU

9. GENEL YAPILABİLİRLİK DEĞERLENDİRMESİ

FİZİBİLİTE ETÜDÜ ÖRNEĞİ

BİSKÜVİ FABRİKASI FİZİBİLİTE RAPORU

PROJENİN TANITILMASI

1.1. Projenin Adı

Bisküvi Fabrikası Üretim Tesisi

1.2. Yapımcının Adı

... Gıda Sanayi ve Ticaret A.Ş.

1.3. Projenin Kapasitesi

15 ton/gün kapasiteli

1.4. Projenin Finansmanı

700.000. TL özkaynak

1.5. Kuruluşun Yasal Biçimi

Anonim Şirket

1.6. Kuruluş Yeri

... ili Organize Sanayi Bölgesi

1.7. Yatırımın Genel Toplamı

680.856.- TL

1.8. Yatırıma Başlama Tarihi

.../.../...

1.9. Kesin İşletmeye Başlama Tarihi

.../.../...

2. PROJENİN AYRINTILI TANITIMI

2.1. Projenin Amacı

Kullanılan ham maddeye, uygulanan teknolojiye ve işletmede çalışan elemanların yetenek ve bilgilerine bağlı olarak bisküvi kalitesi işletmeden işletmeye değişiklik göstermektedir. Ülkemizde bisküvi standardı bulunmasına rağmen (TS 2383) gerek ülke genelinde ve gerekse bölgemizde üretilen bisküviler istenen kalitede olmamaktadır. Bisküvi üretimi yapan kişi ve kuruluşların önemli bir kısmının ürettiği bisküviyi bir an önce paraya çevirmek istemesi, kalitesiz hammadde kullanılması, uygun olmayan tekniklerle hamurun işlenmesi ve üretimde gereken özenin gösterilmemesinden dolayı bisküvi kalitesi düşük olmaktadır. Halkımızın kültür düzeyinin artmasına paralel olarak kalite ön plana çıkmıştır. Bu proje ile az da olsa besleyici değeri yüksek, kaliteli ve hijyen koşullarına sahip bisküvi üretimi planlanmaktadır.

Ülkemizde büyük miktarlarda üretilen bisküvinin daha iyi kalitede üretimini, halkın daha sağlıklı ve kaliteli beslenmesini sağlayarak, bunun yanında diğer bisküvi işletmeleri ile rekabeti sağlamak ve böylece onları da kaliteye yönlendirerek, sağlıklı bir ürün elde etmelerine öncülük etmek ve yöre ekonomisine katkıda bulunmaktır.

2.2. Ürünün Pazarlama Durumu

Bisküvi tüketiminde kişi başına yıllık tüketim kentlerde oldukça yüksek, kırsal kesimde ise çok düşüktür. Kişi başına yıllık tüketim ortalama 4-5 kg kabul edilmektedir. Bisküvi dış satımından en büyük pazar ortadoğu ülkeleri olup, Rusya, Romanya ve Türk cumhuriyetleri de önemli bir pazardır. Üreteceğimiz bisküvilerin 2/3'i dış pazara, 1/3'i iç pazara sunulacaktır.

2.3. Projenin Kapasitesi

Kurulacak bisküvi fabrikası günlük 15 ton kapasitelidir. Günlük 15 tonun 8 tonu dökme bisküvi, 7 tonu ise paket bisküvi olarak planlanmaktadır. İşletmeye günde 9000 kg un, 1500 kg şeker, 1500 kg invert şeker, 1500 kg hidrojene yağ, 195 kg amonyum bikarbonat, 105 kg sodyum bikarbonat, 300 kg süt tozu, 75 kg tuz, 45 kg lesitin (E-322), 30 kg doğala özdeş aroma (vanilin) ve 750 kg su harcanacaktır.

2.4. Ham Madde Durumu

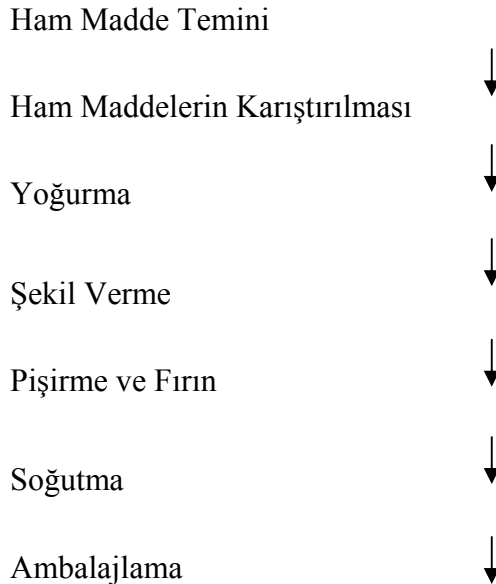
Bisküvi yapımında kullanılan ana ham maddeler; un, margarin veya sıvı yağ, şeker, su, süt tozu, kabartıcı maddelerdir. Katılan diğer maddeler ise invert şeker, tuz, esanslar, karamelâ, lesitin, kakao, yumurta, badem, fındık, peynir, çeşitli baharat, krema ve sağlığa zararsız gıda boyalarıdır. Yapılması planlanan işletmemizde en önemli ham maddeyi oluşturan un açısından problem yoktur. Çünkü Kayseri'de çok sayıda un fabrikası mevcuttur. Diğer ham maddelerin temininde de herhangi bir problem oluşmamaktadır.

3. PİYASA ETÜDÜ

Bisküvi üretiminde ülkemiz kendi kendine yetecek üretimi gerçekleştirir ve üretimin çoğu da ihracata yöneliktir. Bisküvi sektöründe 1985 yılına göre toplam üretim kapasitesi 280.000 ton ve üretim miktarı 160.000 ton olup 1985 yılında 218.000 ton, 1987 yılında 228.500 ton, 1988 yılında 238.000 ton ve 1989 yılında 250.500 tondur. 1992 yılında 162.291 ton bisküvi ihracatı gerçekleştirilmiş ve 457.086.- TL . ve 65.000.000 \$'lık gelir elde edilmiştir.

4. ÜRETİM TEKNİĞİ

ÜRETİM AKIŞ ŞEMASI

4.1. Ham Madde

Bisküvi yapımında kullanılan ana ham maddeler; un, bitkisel hidroneje veya sıvı yağ, su, süt, kabartıcı maddelerdir. Katılan diğer maddeler ise; invert şeker, süttozu, esanslar, tuz, karamel, lesitin, kakao, yumurta, badem, fındık, fıstık, peynir, çeşitli baharat, krema ve sağlığa zararsız boyalardır.

Un: Bisküvi yapımında kullanılan un, genellikle topbaş (T. Compactum) buğdayların %70-72 randımanla öğütülmesiyle elde edilir. Glüten kalitesi düşük, protein miktarı %8-9 arasındadır. Büyük işletmelerde istenilen kalitedeki un elendikten sonra karıştırıcılı silolara alınır ve silolarda depolanır.

Şeker: Bisküvicilikte kullanılan başlıca tatlandırıcılar; kristal şeker, invert şurup, glikoz şurupları, melas, malt şuruplarıdır. Şeker üç şekilde kullanılır. Bunlar irmik, pudra ve şurup şeklindedir. Şeker ürüne tadını vermesi yanında güzel renk de verir. Hamurda kullanılacak sıvı şeker miktarı sıvı maddelerle orantılı olmalıdır. Şeker miktarı hiçbir zaman yumurta ve su (süt) miktarının %85-95'ini aşmamalıdır. Fabrikalarda daha çok invert şurup kullanılır. Bunun birkaç sebebi vardır. En önemlisi renk vermek ve rutubet hareketlerini soğuma esnasında çabuklaştırmak, kılcal çatlamalara engel olmaktır. Kullanılan şekerler; sakaroz, glikoz, melaslar invert şurup, baldır.

Yağ: Üretilecek ürünün özelliklerine göre sıvı veya çoğunlukla %100 hidrojene nebati yağ kullanılır. Yağın unlu mamuller üzerine etkisi fizikseldir. Yağ bisküvi iç yapısının gevşekliğini sağlar. Kaydırıcı olarak görev yapıp hamur yapısını zayıflatmaktadır. Pişmiş ürünün gevrekliği yağın miktar ve dağılmasına bağlıdır. Yağın kimyasal bir kabartma etkisi yoktur. Yağın diğer bir etkisi de mamul içinde oluşan karbondioksitin daha iyi muhafaza ve difüzlenmesini sağlamasıdır. Böylece daha ince doku elde edilir.

Kabartma maddeler: Hamur fırın içindeyken (plastik halde) gaz meydana getiren kimyasal maddelerdir. Bu gaz CO₂ ve NH₃ olabilir. Kimyasal kabartıcılara (alkali maddeler) NaHCO₃, HH₄CO₃, (NH₄)CO₃ ve K₂CO₃ örnek verilebilir.

Süt: Birçok formülde yoğurma işleminde suyun yerini tutar. Süttozu özellikle mayalı hamurda bir tampon görevini üstlenir. Hamurda pH değerini artırarak hacim artışında önemli rol oynar.

4.2. Kullanılan Hammaddelerin Hamur ve Bisküvideki Özellikleri ve Oluşan Değişmeler

Hamurun yoğrulması ile unun ve una katılan maddelerin homojen bir şekilde karışması, dağılması, suyun dağılmasının sağlandığı ve irmik, pudra ve şurup halinde kullanıldığı bilinmektedir. İrmik, şeker genellikle dekor için kullanılır. Hamurun içinde kolay erimesi nedeni ile formüllerde pudra şekeri tercih edilir. Ölçülü kullanılan invert şurup ise rutubetin düşük olduğu bölgelerde ürünün iyi durumda kalmasında etkisi büyüktür.

Hamurda kullanılacak şeker miktarı, sıvı maddelerle orantılı olmalıdır ve şeker miktarı ile pişirme şekli arasında da bir bağlantı vardır. Fırından çıkıp soğuduğunda şeker sertleşir ve bisküviye muhtelif sertliklerde şekil verir. Fırın içinde şeker 140–160 oC ye kadar ısınır. Bu arada kabartıcı maddelerin etkisiyle kısmen karamelize olur ve bisküviye renk verir. Daha sonra soğuyarak sertleşir. Yumuşak kalması istenen ürünlerde bu özellik dikkate alınarak invert şeker kullanılması yararlı olur.

Glikoz, şekerden daha az tatlı ve bilhassa piştikten sonra ağızda acı bir tat bırakması nedeni ile bisküvide daha az kullanılır. Küçük oranlarda kullanıldığında renk, kokuları tespit etme, ağızda erimeyi sağlama açısından yararlıdır. Kuru bisküvilerde un miktarının %5–10 nundan fazla kullanıldığında ürünü yumuşatır. Karamel ve melas bisküvi sanayinde tat değil renk ve koku veren maddeler olarak kullanılır.

Süt tozu birçok formüllerde yoğurma işleminde sütün yerini tutar. Süt tozu özellikle mayalı hamurda bir tampon görevini üstlenir. Hamurda pH'ı artırarak hacim artışında olumlu rol oynar. Bu arada maya aktivitesi azalmasına rağmen hamurun gaz tutma kapasitesi artacağından hacimde artar. Hacmin artışında olumlu katkısının yanı sıra gıda değerini de artırır.

Yumurta, gevrekleştirici ve sertleştirici rol oynar. Yumurta özellikle pasta tipi bisküvilerin değişmez maddesidir. Pasta formülünde yağ oranında veya daha fazla yumurta kullanılmalıdır. Aksi halde ürün kabarmaz ve yağlı olur. Ayrıca süt ve yumurta arasında da bir oran olmalıdır.

Vanilya, tarçın, bal, limon, portakal vb. esanslar pH derecesi 7 nin üzerinde ise kokulandırma yeteneklerini kaybederler.

K_2CO_3 yalnız ısı ile dekopozе olmaz, bulunduğu yerin asit olması gerekir. Şeker üzerinde koyulaştırma etkisi vardır. Ağızda sabun tadı bırakmaması için $(NH_4)CO_3$ ile birlikte kullanılmalıdır.

Kraker tipi bisküvilerde ise maya kullanılır. Mayaların fermante olabilmesi için gerekli ortam (ısı-rutubet) sağlanmalıdır. Mayanın enzimleri ilk aşamada hamurdaki şekeri kullanarak CO_2 meydana getirir. Fermantasyonun ilk iki saatinde de CO_2 gazının miktarı maya miktarına ve genel olarak fermantasyon ısısına bağlıdır. 30-38 °C de fermantasyon ısıları üzerinde durulmalıdır.

Nışasta, fazla sıkı hamurların kuvvetini kırmak gibi bir mekanik gaye ile formüle katılır. Kremaları bağlayan bir maddedir. Genellikle mısır nışastası kullanılır. Un miktarının%6 sını geçmesi halinde ürünü sertleştirip, koku, tat ve kabuk teşekkülünü değiştirir.

Tuz, üründe lezzeti belirleyen bir madde olması yanında fazla kullanıldığında glütenei sertleştirerek hacmin azalmasına neden olmaktadır. Tuz, maya aktivitesini de olumsuz yönde etkiler ve hamurun lipitleri bağlama kapasitesini önemli oranda azaltır.

Baharatlı ve kokulu maddeler, hamura yağlı maddelerle karıştırılarak verilmelidir. Yağlı maddeler bağlayıcı rol oynar. Pişme ısısı ve ürünün pH sı esanslar üzerinde etkilidirler. Bu durumda her ürünün pH derecesini 6-7 arasında tutamayacağımıza ve ısının etkisini önleyemeyeceğimize göre esansları hamura değil bisküvi arasına veya üstüne koyacağımız kremaya katılması daha geçerli bir yoldur.

Kabarma tozları, hamur fırın içinde plastik halde iken gaz meydana getiren kimyasal maddelerdir. Bu gaz CO_2 ve K_2CO_3 olabilir.

4.3. Ham Maddenin Karıştırılması

Bisküvi yapımında ham maddeler direkt olduğu gibi katılmazlar. Bunlar ön proseslerden geçirilerek karıştırılma işlemine hazır hale getirilirler. Bu bölümde, mikserler ve yoğurucular bulunur. Buradaki mikserler spiral, yoğurucular ise yatay koniktir. Mikserler cep soğutmalıdır. Çünkü mikserler hızlı devirlidir, yüksek sıcaklık oluşmaktadır. Ayrıca bu bölümde küçük çapta karıştırıcılar bulunur. Ham maddeye uygulanan öz prosesler, invert şeker, seker, su, sitrik asit karışımı çift cidarlı kazanlarda 105 oC a gelinceye kadar kaynatılır. Hidrojene nebati yağ yoğurucuda belli tekstüre gelinceye kadar karıştırılır. Iskartalar iskarta değirmeninden öğütölüp her hamura belli oranlarda katılır. Diğer maddeler belli bir süre karıştırıldıktan sonra un ilave edilir.

4.4. Yoğurma

Yoğurma işlemi harç kazanı adı verilen malaksörler ile yapılır. Malaksörlerde karıştırıcı mil, mile bağlı bir karıştırıcı palet ve altta harç musluğu bulunur. Karıştırıcı milin alt kısmına bağlanır. Bu hamurun üste doğru karışmasını sağlar. Karıştırıcı mile karışımı üstten aşağıya doğru veren üstü delikli palet bağlanır. Böylece hamur homojen hale getirilir. Karıştırıcı tipine göre yoğurma işlemi de değişir. Genel olarak yoğurma işlemi 4 dk.'dır. Yoğurma kazanı saatte 15kwh enerji harcamaktadır. Yoğurma süresi üretim cinsi, kullanılan cihazın özellikleri ve kullanılan malzemeler esas olarak tayin edilir.

Bisküvi sanayinde 4 ana tip hamur vardır. Bileşimleri, kullanılan üretim ekipmanları ve işleme şekilleri bakımından oldukça farklıdır. Hamur tipleri:

- Rotatif hamur
- Keski hamur
- Tel kesme hamur
- Gofret hamuru

4.5. Şekil verme

Şekil vermede hamur cinsleri çok önemlidir. Şekil verme kalıpları, elektrik enerjisini mekanik enerjiye çevirerek çalışmaktadır.

4.6. Pişirme ve Fırın

Bisküvi fırınları sıcaklık dağılımı düzenleyen üst, alt, yan, orta klepler ve buhar bacaları ile donatılmış tipik tünel fırınlardır. Fırınlar başlıca iki tipe ayrılır.

1. Yakıt olarak likit gaz (LPG) kullanılan fırınlar: Bu tipte fırınlarda ürünün alevle teması vardır, pişirme yel bantlar üzerinde sağlanır. Pişirme yöntemi direkt pişirmedir.

2. Yakıt olarak mazot kullanılan fırınlar: Ürün yanma gazları alevle temas etmediği fırınlardır. Pişirmeyi brülör önünde ısınan hava sağlar. Pişirme yöntemi bir en direkt yöntemdir.

Pişirme Tipleri:

1. Kondüksiyon: Bu pişirmede ürün plakalar üzerine konur. Plakalar ısıtılarak pişme sağlanır.

2. Konveksiyon: Isıtılan havanın fırın içerisinde dolaştırılarak ürünün pişmesi sağlanır.

Fırın Bölmeleri: Pişme tünelleri üründe meydana gelen değişiklikler nedeniyle başlıca 3 bölmeye ayrılır.

1. Kabartma Bölümü: Bu bölümde hamurda bulunan kabartıcılar; amonyum-bikarbonat, sodyum karbonat gibi sıcaklığın etkisiyle reaksiyona girerek hamur içinde CO₂, O₂ veya H₂ gazı çıkışı meydana getirirler.

2. Pişme Bölümü: Bisküvide bulunan su yüksek sıcaklıkla uzaklaşır.

3. Renk Verme Bölümü: Bu bölümde ürünün istenilen rengi alması sağlanır.

Fırın uzunlukları 20–60 m. arasında değişir. Bölme sayısı ise 2-5 arasında değişir. Fırında ısıtma sıcaklık önce düşer, sonra yükselir ve tekrar sıcaklık düşer. Fırındaki cehennemliklerde sıcaklık 700 °C civarında olup, fırın ortalama sıcaklığı 200-220 °C arasındadır. Bisküvi bu sıcaklıkta çelik bantlar üzerinde 4-15dk. arasında genellikle 4dk. civarında pişer. Cehennemliğin yakıt tüketimi ise yaklaşık 2lt.fueloil/saattir.

4.7. Soğutma

Bisküvi üretiminde soğutma oldukça önemli bir konudur. Fırından çıkan bisküviler bantlar üzerinde tabii şekilde soğutulur. Soğutma bandı en az 25 m. uzunlukta olmalıdır. Yeterli soğutma işlemi yapılmazsa bisküviler nemini atamaz ve yapışma hadisesi vuku bulur. Soğutma için bantlar yetersizse bantlar üzerine vantilatör yerleştirilmelidir.

4.8. Ambalajlama

Bantlar üzerinde soğutulan bisküvilerden kırık ve hatalı olanlar alınarak ıskarta bölümüne gönderilir. Bisküviler ise 2 şekilde ambalajlanır.

1. Modern ambalaj makinaları ile küçük gramajlarda el değmeden paketlenme.

2. Kilo ile satılmak üzere 1,2,5,3,5 kg arasında teneke veya karton kutulara yapılan dökme ambalajlamadır. Modern ambalajlama makinesi olarak en çok CM6 paketlenme makine tipi kullanılır. Bu aletler 40 devir/dk hızla çalışır.

Bisküvi ambalajında kullanılan materyal, taşıma ve saklama süresince kırılmadan iyi bir durumda tutacak, yağ emmeyen, nem çekmeyen nitelikte selofan, kâğıt, polietilen, polivin ilklorür, alüminyum folyo, karton, teneke gibi uygun malzemeden yapılmalıdır. Ambalaj yapımında kullanılan her çeşit malzeme kuru, temiz, kokusuz, insan sağlığına zararsız ve sağlam olmalıdır. Selofan küçük gramajlı bisküvilerin paketlenmesinde ilk sırayı alır. Nem, O₂ geçirgenliği ve yağ geçirgenliğine karşı dayanıklıdır.

4.9. Etiketleme

Bisküvi ambalajları üzerine okunaklı olarak, silinmeyecek ve bozulmayacak bir şekilde bilgiler yazılmalı veya basılmalıdır. Küçük ambalajlarda bu bilgiler ambalaj içine konularak bir etikete yazılabilir.

- Firmanın tescilli markası veya kısa adı ve adresi
- Standardın işareti ve numarası
- Parti ve seri numarası
- Malın adı
- Çeşidi ve tipi
- Üretim tarihi
- Net ağırlığı
- Son kullanma tarihi

4.10. Depolama

Depolamada bisküvi kutuları 4'lü, 6'lı ve 8'li istifler yapılarak depolanır. Bisküviler fazla nem içermeyen, kokusuz, yaklaşık 20-25°C sıcaklıkta depolanır. Ambalajların kuru zemin, ızgara üzerinde ve etrafında serbestçe dolaşabilecek şekilde istif edilmelidir. Bisküvide rutubet miktarı ağırlıkça %6'yı geçmemelidir,

5. İŞLETME PLANI VE İŞLEVİ

Projemizde hamur hane ikinci katta olacak şekilde planlanmış ve diğer kısımlar ise tek katlı şekildedir. Hamur hane için 150 m²'lik alan ön görülmüş. İşletmenin ön tarafında makine ve donanımlar, arka tarafında ise ham madde ve katkı maddeleri deposu, yönetim birimi, banyo, tuvalet, ve soyunma odası bulunmaktadır. İşletme girişinde bekçi kulübesi de vardır. İşletmenin 2000 m²'si kapalı alandır.

Normal ticari işletme planlarının m² birim fiyatı ortalaması 21.600.000 -TL civarındadır.

6. YATIRIM TUTARI VE FİNANSMAN KAYNAKLARI

Projenin Toplam Yatırım Tutarı: 680.856.- TL

Bu tutarların toplamı öz kaynak şeklindedir. Herhangi bir kredi ve teşvik durumu yoktur.

6.1. Etüt Proje Giderleri

Etüt proje giderleri için yaklaşık 32.000.-TL harcanacağı tahmin edilmektedir.

6.2. Arazi ve Tanzim Giderleri

İşletmemiz için yaklaşık 5200 m²'lik araziye ihtiyaç vardır. İşletmeyi yapacağımız bölgede 1 m²'lik arazi fiyatı yaklaşık 5,60.TL olarak tahmin edilmektedir. 5200 × 5,60=29.120. TL olarak tahmin edilmektedir. Arazi tanzim giderleri için ise 2.400.TL harcanacaktır.

6.3. Bina İnşaat Giderleri

Yaklaşık 2600 m²'lik kapalı alana ihtiyacımız vardır. Binamız prefabrik olarak inşa edilecektir ve yaklaşık tutarı 64.000. TL'dir.

6.4. Ulaştırma Yatırım Giderleri

Ulaştırma yatırım giderleri için ise yaklaşık 1.200. TL harcanacağı tahmin edilmektedir.

6.5. Makine ve Donanım Giderleri

Sabit yatırım tutarları içinde en yüksek miktarı makine ve donanım giderleri tutmaktadır. Bisküvi fabrikasında kullanacağımız hemen hemen tüm makine ve donanımlar yerli olarak üretilmektedir.

<u>Makine</u>	<u>Adedi</u>	<u>Birim Fiyatı (TL)</u>	<u>Toplam Fiyat (TL)</u>
Fırın (35 m)	1	260.000.	260.000.
Hamur yapma kazanı	2	2.200.	4.400.
Kalıplar	10	800.	8.000.
Paketleme makinesi	4	24.000.	96.000.
Şurup tankı	1	400.	400.
Buhar odası	1	12.000.	12.000.
Pudra şeker değirmeni	1	2.400.	2.400.
Iskarta değirmeni	1	2.400.	2.400.
Shilling makinesi	1	1.400.	1.400.
Bantlama Makinesi	1	1.000.	1.000.
Jeneratör	1	2.800.	2.800.
Trafo (1250 kVA)	1	5.800.	5.800.
Plastik Kasa	600	2.40	1.440.
10 Tekerli kamyon	2	30.000.	60.000.
6 Tekerli Kamyon	1	6.000.	6.000.
Servis Otobüsü	1	5.200.	5.200.
Baskül 250 (kg)	1	1.000.	1.000.
Laboratuar Giderleri		6.000.	6.000.
Atölye Giderleri		10.000.	10.000.
TOPLAM:			486.240.-TL

7. İŞLETME GİDERLERİ TABLOSU

Hammadde Giderleri	2.034.911.-TL
Yardımcı İşletme Giderleri	163.484,80.-TL
Personel Giderleri	239.520.-TL
Bakım Onarım Giderleri	22.400.-TL
Yakıt Enerji Giderleri	21.600.-TL
Genel Giderler	1.800.-TL
Temizlik Giderleri	20.000.-TL
Pazarlama ve Reklam Giderleri	16.000.-TL
Amortismanlar	1.800.-TL
TOPLAM	2.512.515,80.-TL

8. YILLIK İŞLETME GELİRLERİ

Dökme : 4,88. TL/kg×9.000 kg×360 = 1.551.120.- TL
Paket : 6,24. TL/kg×6.000 kg×360 = 1.347.840.- TL
TOPLAM.....: 2.898.960.-TL

9. GENEL YAPILABİLİRLİK DEĞERLENDİRİLMESİ

Tüm veriler ve çalışmalar dikkate alındığında tesisin üretime geçirilebileceği ve projenin karlı olduğu söylenebilir. Kısaca bu yatırım hayata geçirilebilir niteliktedir.

ÖĞRENCİ ÜRÜN DOSYASI (PORTFOLYO) DEĞERLENDİRME FORMU

Öğrencinin :.....

Adı ve soyadı :.....

Tarih :.....

Yönerge: Aşağıdaki her bir ölçütün ne düzeyde yeterli olduğunu göz önüne alarak dosyayı değerlendiriniz.

ÖLÇÜTLER	Dereceler				
	1	2	3	4	5
1. Çalışmaların içeriğinin tam olması					
2. Çalışmalardaki çeşitlilik					
3. Çalışmaların amaca uygunluğu					
4. Çalışmaların doğruluğu					
5. Dosyanın düzenliliği					
6. Harcanan çabaları gösterme					
7. Çalışmaların kalitesi					
8. Çalışmaların seçiminde risk alma					
9. Öğrencinin gelişimini gösterme					
10. Kendini değerlendirme					

YORUMLAR/ÖNERİLER:

.....

.....

.....

.....

AKRAN DEĞERLENDİRME FORMU

Yönerge: Akran değerlendirme formu, gruptaki çalışmalarınızı değerlendirmek üzere hazırlanmıştır. Arkadaşlarınızın bu konudaki görüşlerini almak için formu doldurunuz. Size ayrılan son sütunda da kendinizi değerlendiriniz. Sorulara cevabınız “evet” ise E, “bazen” ise B, “hayır” ise H harfi yazınız.

Değerlendiren öğrencinin;

Tarih:

Grup adı :

Grup numarası :

Adı ve soyadı :

Sınıfı :

1. arkadaşının adı ve soyadı:

2. arkadaşının adı ve soyadı:

	Her Zaman			Projenin Başında			Projenin Sonunda			Hiçbir Zaman		
Grubumuzdaki Öğrenciler	Ben	1. arkadaşım	2. arkadaşım	Ben	1. arkadaşım	2. arkadaşım	Ben	1. arkadaşım	2. arkadaşım	Ben	1. arkadaşım	2. arkadaşım
Etkinliğe katılımda gönüllüdür.												
Görevini zamanında yerine getirir.												
Farklı kaynaklardan bilgi toplayıp sunar.												
Grup arkadaşlarının görüşlerine saygılıdır.												
Arkadaşlarını uyarırken olumlu bir dil kullanır.												
Malzemeleri kullanırken dikkatli ve titizdir.												
Temiz, tertipli ve düzenli çalışır.												
Sonuçları tartışırken açık ve anlaşılır konuşur, konuşulanları anlar.												

Form tamamlandıktan sonra, arkadaşlarınızın sizin çalışmalarınızla ve davranışlarınızla ilgili genel izlenimlerinde “hayır” seçeneğinin öne çıktığını görürseniz, çalışmalarınızı tekrar gözden geçirmenizde fayda vardır. Ayrıca, arkadaşlarınızın size ilişkin olarak görüşlerinde dikkatinizi çeken ve geliştirmeniz gereken yönlerinizin neler olabileceği konusunda düşünmeniz gerekir.

PROJE DEĞERLENDİRME ÖLÇEĞİ

Projenin adı :
Öğrencinin adı ve soyadı :
Sınıfı ve numarası :

Tarih:

GÖZLENECEK ÖĞRENCİ KAZANIMLARI	DERECELER				
	Cok iyi	İyi	Orta	Gecer	Yetersiz
	5	4	3	2	1
I. PROJE HAZIRLAMA SÜRECİ					
Projenin amacını belirleme					
Projeye uygun çalışma planı yapma					
Grup içinde görev dağılımı yapma					
İhtiyaçları belirleme					
Farklı kaynaklardan bilgi toplama					
Projeyi plana göre gerçekleştirme					
TOPLAM					
II. PROJENİN İÇERİĞİ					
Türkçeyi doğru ve etkili kullanma					
Bilgilerin doğruluğunu kontrol etme					
Toplanan bilgileri analiz etme					
Elde edilen bilgilerden çıkarımda bulunma					
Toplanan bilgileri düzenleme					
Kritik düşünme becerisini gösterme					
TOPLAM					
III. SUNU YAPMA					
Türkçeyi doğru ve etkili konuşma					
Sorulara cevap verebilme					
Konuyu dinleyicilerin ilgisini çekecek şekilde sunma					
Sunuyu hedefe yönelik materyalle destekleme					
Sunuda akıcı bir dil ve beden dilini kullanma					
Verilen sürede sunuyu yapma					
Sunum sırasındaki öz güvene sahip olma					
Severek sunu yapma					
TOPLAM					
GENEL TOPLAM					

Öğretmenin yorumu:

.....

GRUP DEĞERLENDİRME FORMU

Grubun Adı :
Sınıfı :

Tarih:

Yönerge: Aşağıdaki her bir ölçütü grubun hangi düzeyde yeterli olduğunu göz önüne alarak değerlendiriniz.

BECERİLER	DERECELER				
	(5) Her zaman	(4) Sıklıkla	(3) Bazen	(2) Nadiren	(1) Hiçbir zaman
Grup üyeleri birbirleriyle yardımlaşır.					
Grup üyeleri birbirlerinin düşüncelerini dinler.					
Grup üyelerinin her biri çalışmalarda rol alır.					
Grup üyeleri birbirlerinin düşüncelerine ve çabalarına saygı gösterir.					
Grubun her üyesi birbirleriyle etkileşim içerisinde tartışır.					
Grup üyeleri ulaştıkları sonucu birbirlerine iletir.					
Grup üyeleri bireysel sorumluluklarını yerine getirir.					
Grup üyeleri bilgilerini diğerleriyle tartışır.					
Grup üyeleri birbirlerine güvenir.					
Grup üyeleri birbirlerini cesaretlendirir.					
Grup üyeleri söz hakkının adil bir biçimde paylaşılmasına özen gösterir.					
Grupta birbiriyle çatışan görüşler olduğunda, gruptakiler bunları tartışmaya açarlar.					
Çalıştıkları konuda, grup üyeleri ortak bir görüş oluşturur.					
Grup üyeleri birlikte çalışmaktan hoşlanır.					
TOPLAM					

YORUMLAR:

.....
.....

ÖZ DEĞERLENDİRME FORMU

Yönerge: Bu form kendinizi değerlendirebilmeniz amacıyla hazırlanmıştır. Çalışmalarınızı en doğru yansıtan seçeneğe (X) işareti koyunuz. Daha sonraki üç soruda ise (9, 10 ve 11), cevaplarınızı boş bırakılan yerlere yazınız.

Öğrencinin;

Tarih:

Adı ve soyadı :

Sınıfı :

Numarası :

Öğrencilerin Değerlendireceği Davranışlar	DERECELER		
	Her zaman	Bazen	Hiçbir zaman
1. Başkalarının anlattıklarını ve önerilerini dinledim.			
2. Yönergeyi izledim.			
3. Arkadaşlarımı incitmeden teşvik ettim.			
4. Ödevlerimi tamamladım.			
5. Anlamadığım yerlerde sorular sordum.			
6. Grup arkadaşlarıma çalışmalarında destek oldum.			
7. Çalışmalarım sırasında zamanımı akıllıca kullandım.			
8. Çalışmalarım sırasında değişik materyaller kullandım.			

9. Bu etkinlikten neler öğrendim?

.....
.....

10. Bu etkinlik sırasında grubumdaki arkadaşlarıma nasıl yardım ettim?

.....
.....

11. Bu etkinlik sırasında en iyi yaptığım şeyler nelerdir?

.....
.....

GRUP ÖZ DEĞERLENDİRME FORMU

Grubun adı:

Tarih:

Gruptaki öğrencilerin adları:

Açıklama: Aşağıdaki tabloda grubunuzu en iyi şekilde ifade eden seçeneği işaretleyiniz.

DEĞERLENDİRİLECEK TUTUM VE DAVRANIŞLAR	DERECELER		
	Her zaman	Bazen	Hiçbir zaman
1. Araştırma planı yaptık.			
2. Görev dağılımı yaptık.			
3. Araştırmada çeşitli kaynaklardan yararlandık.			
4. Etkinlikleri birlikte hazırladık.			
5. Görüşlerimizi rahatlıkla söyledik.			
6. Grupta uyum içinde çalıştık.			
7. Birbirimizin görüşlerini ve önerilerini dinledik.			
8. Grupta birbirimize güvenerek çalıştık.			
9. Grupta birbirimizi takdir ettik.			
10. Çalışmalarımız sırasında birbirimizi cesaretlendirdik.			
11. Sorumluluklarımızı tam anlamıyla yerine getirdik.			
12. Çalışmalarımızı etkin bir biçimde sunduk.			
TOPLAM			

Öğretmen bilgi notu:

Değerlendirme Ölçeği (Rubric)

Öğrencilerin ölçekten (form) aldıkları puanların ortalamasını kullanarak başarılarını ölçebilirsiniz.

Her zaman= 3

Bazen =2

Hiçbir zaman=1

3 = İyi	Öğrencinin başarısı ortalamanın üstündedir.
2 = Orta	Öğrencinin başarısı orta düzeydedir.
1 = Yetersiz	Öğrencinin başarısı orta düzeyin altındadır.

TERİMLER SÖZLÜĞÜ

ekonomi: İnsanların yaşayabilmek için üretme, ürettiklerini bölüşme biçimlerinin ve bu faaliyetlerden doğan ilişkilerin bütünü, iktisat.

foyda: Yarar.

finansman: Bir girişime işleyebilmesi, gelişebilmesi için gereken para ve krediyi sağlama işi.

fizibilite: Yapılabilirlik.

girişimci: Üretim için bir işe girişen, kalkışan kimse, müteşebbis.

ihtiyaç: 1- Gereksinim. 2- Güçlü istek.

inovasyon: Yenileşim.

istidat: Yaradılıştan gelen veya sonradan edinilmiş yetenek.

istihdam: Bir görevde, bir işte kullanma.

işgücü: Bir insanın yararlı şeyler üretmek için harekete geçirmek zorunda olduğu fiziksel ve düşünsel yetilerinin tümü.

işletme: 1- Tarım, sanayi, ticaret, bankacılık vb. iş alanlarında, kâr amacıyla bir sermaye yatırılarak kurulan kurum. 2- İşyeri.

mali: Parasal.

muhasebe: 1- Hesapların bütünü. 2- işletmenin varlıkları ve kaynakları (sermayesi ve borcu) üzerinde değişme yaratan ve para ile ifade edilen mali nitelikli işlemlere ait bilgileri; kaydetmek, sınıflandırmak, özetlemek, analiz etmek ve yorumlamak suretiyle ilgili kişi ve kurumlara raporlar halinde sunan bir bilgi sistemidir.

pazarlama: Bir ürünün, bir malın, bir hizmetin satışını geliştirmek amacıyla tanıtmayı, paketlemeyi, satış elemanlarının yetişmesini, piyasa gereksinimlerini belirlemeyi ve karşılamayı içeren etkinliklerin bütünü.

piyasa: Arz ve talebin karşılaştığı alan.

rekabet: Aynı amacı güden kimseler arasındaki çekişme, yarışma, yarış:

risk: Zarara uğrama tehlikesi, riziko.

sermaye: Bir ticaret işinin kurulması, yürütülmesi için gereken anapara ve paraya çevrilebilir malların tamamı, anamal, başmal, kapital, meta:

talep: İstek.

yatırım: Parayı, gelir getirici, taşınır veya taşınmaz bir mala yatırma, mevduat, plasman.